

872

శ్రీ

ర సా శ్ర య ము.



~~872~~

~~1933~~

~~PNO 246~~
~~SINO 60~~



Sino. 256

Seno 4727

గ్రంథకర్త:

శ్రీపతి త్రింబకరావు,

శతావధాని.

60

ఓ.ఎ.

క్రిమిన్ రాంబికాయై నమః.

శ్రీ

ర సా శ్ర య ము .



ఇది

కవికిశోర, ఆశుకవికేసరి, అవధానధురంధరేశ్వారి

చిరుదాంకితుఁడును శతావధానియు నగు

శ్రీ పతి త్ర్యంబక రావు చే

రచింపఁబడియె.

1ST EDITION 1,000.

256

4427

బెజవాడ : ఆంధ్రగ్రంథాలయ ముద్రాక్షరశాలయందు,

క. కోదండరామయ్యగారిచే ముద్రింపబడియె.

1933

సర్వస్వామ్యసంకలితము.]

[శల రు 0—10—0.]

ఓమ్.

శ్రీమత్పరాంబికాయైనమః.

ప్ర శం స.

కం॥ శ్రీయతు శనివారపుర బే

టాయతరాజ్యైకపాలనాంచితు విజయా

ప్రప్రయావనినాథునిదీ

రాయురుపేతునిగఁ జేయుమా జగదంబా !

నీ॥ ఏ రాజ మత్తేభబృంహితధ్వనమ్ము

లను వించు నిదురమేల్కొంచుచుండు

నే ఊజిపుడు యశోబాక్షి కలంకార

ములఁ గూర్చుటనఁ బొద్దు • బుచ్చుచుండు

నే నృపాలుని నగారానాద మహారహం

బాదరమ్మున యాచకాళిఁ బిల్చు

నే విభుం డఖిలవిద్యావినోదాయ త్త

భావుడై పండితావళుల నేలు

తే॥ గీ॥ నతఁడు రాజించు నప్పరాడన్వవాయ

జలధిరాకౌశళాంకుఁ డుజ్జ్వలచరితుఁ

డా సవాయి యశ్వరా డ్భహద్దరు బిరు

దాంచితుఁడు విజయాప్పరా • యావనిపుడు.

ఉ॥ శ్రీ విజయాప్పరాయన్యపశేఖరుదానమహత్త్వతత్త్వగా

ధావలు లాలకించి ప్రియమంచుచు, శస్త్రసమ సరాజమో

దావహసత్కృతుల్ వడసి • తారయలే దెపు డీ నృపాలు నేఁ

డావెలితిన్ దొంగఁగఁ బ్రయత్న మొనర్చెద నంచు నే నెదన్. 3.

మ॥ చని శ్రీమద్విజయాప్పరాట్టభృం గవీశానస్తుతివ్రాతసం
జనితాఖండయశోవిలాసు సముదంఁచత్రాభవోపేతు ని
త్యనయస్వాంతహితౌఘసేవితు నిజాస్థానస్థితున్ వేడ్కమైఁ
గని యాశీస్సు లొసంగి మత్కథల వక్కొణించి యిట్లాడితిన్. ౪

మ॥ లలితానూనయశస్సతీకరకరాంలంకారుఁ డౌదార్యసం
కలితస్వాంతుఁడు కందిమల్లకులవేంకటామరాయప్రభుం
డెలమి న్నాదు శతావధానకవితావృత్తి విలోకించి యు
జ్వలసత్కారము సల్పె మొన్నఁ దమ యశ్వార్థులపేటన్ నృపా!

తే॥ గీ॥ ఎఱుఁగుమయ్య వేంకటామనృపతివలన
నస్మదీయకవిత్యమాహత్యమెల్ల
నాత్మభూషణసాప మం చాడుచుండు
విజ్ఞులటుగాన నేఁ జెప్పవెఱుతు భూప!



ఉ॥ కమ్మనితేనెవాఁక లుబుకన్ గృతియొండు లిఖించినాఁడ నూ
త్నమ్ముగ దానియచ్చనకుఁదగ్గధనమ్ము గడింప దేశదే
శమ్ములు గుఱ్ఱమ్మరిల్లి, నృపచంద్రమ! వేసరువేళ, నీ చరి
త్రమ్మును వింటి, నాశ్రమ ఫలప్రద మయ్యె నటంచు నెంచితిన్. ౩

మ॥ దురహంకారులు మేకవన్నియపులుల్ మఱ్ఱుల్, మహాలోభు, లు
ద్భిరుదాకొంతులు, విశ్వదాతలు, కళాదీప్తారుకృత్యంగనా
సరసాలాపము లాలకించెదరె? హఁరం బూనునే షండుఁ డే
డైఱ శృంగారవిలాసయావనవధూటిన్ గాంచి? భూపాలకా! ౫

ఉ॥ కానఁ గృత్ గ్రహించియొ? యఖండవధానవిధానధారణా
నూనకళావిరోధము గనుంగొనియో! మదభీష్ట మీయఁగా
మానసమందు నెంచుట, సహంజన మో విజయేశ్వరా! యనం
గానగుమోముతో నృపతికొంచెద మే మవధాన మంచెన్. ౬

చ॥ సరసులు బాంధవుల్ హితులు ♦ సత్కవులున్ దనుఁగొల్చియుండ, నా
దరమునఁ గాంచి నా శతవధానవిధానచమత్కృతిన్ బ్రాను
ద్భరితుఁ డతం డొసంగె, విహితమ్ముగ నూటపదాఱు ముద్రణా
భరము దొరింగినాఁడ జనఁపాలునికూరిమిచేత, నేటికిన్. ౧౦

ఉ॥ ఆ యసమానమానసన్యఁపాగ్రణి కాశివముల్ పొనర్పు మం
బా! యఖిలార్థసందలు ♦ భాసురరాజ్యరమాసతీవిలా
సాయతభోగసౌఖ్యములు ♦ నంచితకేశవపాదభక్తి! దీ
ర్ఘాయువు, సత్కుమారనిచయప్రముదమ్ము లొసంగు చెప్పుడున్. ౧౧

బెజవాడ,
గ వ ర్న రు పే ట.

ఇట్లు విధేయుఁడు,
శ్రీపతి త్ర్యంబకరావు,
శతావధాని,

త ప్పొ ప్పల ప ట్టి క.

పేజీనెంబరు.	పంక్తి నెంబరు.	తప్పు.	ఒప్పు.
1	10	వుకలు	కవులు
4	19	ఎడకు	ఏడకు
10	2	దోపకున్న	దోఁపకున్న
70	7	గతాశ్లేష	గంతాశ్లేష
77	21	దోచు	దోఁచు
82	3	చికుల	చీకుల

ఓమ్.

శ్రీమ త్పరాంబికాయై నమః.



శ్రీ ర సా శ్ర య ము .

౧ వ ద ల ము .

తే॥ గీ॥ అనఁగ ననఁగఁ బురం బొకం ♦ డతిశయిల్లు
నాల్పజాతులతోడ సంతతసమృద్ధ
ధనకనకవసువాహనతతులతోడ
నలక యన భూవరాహోహతిలక మగుదు.

ఉ॥ కాలము మారిపోయినది ♦ కావునఁ దన్నగరీమతలి వి
ద్యాలవమర్విదగ్ధజనతాకృత నూత్నగృహప్రభూణపీ
తాలి వసించి యందలి సురాంచితవాసనఁ బిచ్చలించి యాం
దోళనఁ జెంది వేగమచనున్ భవునాలయపార్శ్వభూమికిన్.

సీ॥ తేనెవాఁకలచాయ ♦ లూనుకెత నదొక్క
కెతయా యనెడు కావుకలు గలరు
తేనెపూసినకత్తిర్రాలి జనులకొం
పలఁదీయు న్యాయవాదులును గలరు
పేరు పత్రిక కెక్కుఁజెన్న స్వీయోద్యమ
మ్ములఁ ద్రోయు దేశభక్తులును గలరు

మాధుకరం బన్న మాట విన్నంత వా

కిలి మూయుఁ డనువదాన్యులును గలరు

తే॥ గీ॥ దివ్యభవనాళి నడెఱఁదీలనుంచి

తాతనిర్మితధర్మసత్రము భుక్త

పరుచుకొను యోగ్యులు గలారు • వైభవామ

రాలకోపమయైన యయ్యలకయందు.

3

ఉ॥ స్నానము సంధ్యయున్ సలిపి • శ కికొలందగఁ బేదవారి కే

మే నిడు పారమార్థికుల • హీనకులక్రమధర్మతత్పరా

నూనమనస్కు లప్పురినె • యుండుదు రెవ్వరిఁ జేరఁబోవ కే

దే నతిదీనతావ్యధ గ్రహింపక పుణ్యపథానుసారులై.

౪

తే॥ గీ॥ ఆపురిఁ గలండు హూణవిద్యానిధానుఁ

డమలశాంతస్వరూపుఁ డత్యధికభక్తి

వినయతాత్పర్యభావుఁ డుద్వేగచితుఁ

డారువేలనియోగి, నందాఖ్యుఁ డొకఁడు.

౫

ఉ॥ యోగ మె బుద్ధి నిచ్చునొ ప్రియోజకతామహిమ మొప్పు యే మొ, కా

నీ గడియించె విత్త మతఁ • డియ్యది పాపము నాక లంచముల్

కాగల లక్షలన్ బెనుపఁగా నధికారులు మెచ్చఁగా సము

ద్యోగమహత్వ మొప్పుగ శిరోజములన్ దలఁపుల్ ఫలింపఁగాన్.

౬

తే॥ తాతసముపార్జితము తేత్ర మొసంగు

లక్ష, స్వీయార్జన మ్మాటులక్ష లండు

నతని, కేమున్న బెసయు • నరి కీయఁ;

డకట యున్న లోభిక దేవుఁ డైన నొసంగు.

౭

తే॥ నెమ్మిఁ బైవార లుపవేతన మొసంగ

నింట బుణదాతయై వసియింపుచుండె

బుడమి ధన మున్న, నేకుండు • గుడుచుచున్న

మాసిపోవు నీ కలికాలమహిమకతన.

౮

ఉ॥ కమ్మిన మోసకౌర్యములఁ ♦ గాని, యనాథలదైనఁగాని, నె
య్యమ్ములఁ దోడఁబుట్టువుల ♦ నర్మిలిఁ దోఁచినదైనఁగాని ని
క్కమ్మగు వారసత్వమునఁగాని లభించిన లిబ్బిఁ జీకువాల్
క్రమ్మగఁ దొంటి చుస్థితిఁ దలంపనివారి నెఱుంగమే ధరన్.

౯

తే॥ గీ॥ జరిగి విఠిగిన వావృద్ధిసరసమూరి
కెను పెండిండ్లు దాటిన ♦ వఱువదెను
వత్సరమ్ములు తిరిగి వివాహకొంట్
యత్నము లొనర్పదొడఁగె బ్రాహ్మణుల నంపి.

౧౦

క॥ 'కాయశరీరియు' బొట్టియు
నె యుండుటచే నతండు ♦ నడిగిన నేరేన్
బ్రాయము నలుబది దాటిన
వీయాపాధమున కని వచించుఁ బ్రియమునన్.

౧౧

వ॥ ఇట్లు వచించి యొరుల వచించి యత్నించి, యత్నించి తుదకు.

సీ॥ కప్పుచొప్పడురంగుఁ ♦ గలపడ మ్మొనరించి
సవరించినట్టి మీసములతోడఁ
బలికినంత హొరంగు ♦ బంగారు సింగార
ముం గారు దంతవిఘ్నాత్తోడ
జిలిబిలిపనితన ♦ మ్మొలయించు నపరంజి
తళు కీనుచేతిబెత్తుమ్మతోడ
జలతారు కుచ్చుల ♦ జగు లెచ్చెగ నొక్క
ప్రక్క వ్రాలినతలపాగతోడ

తే॥ గీ॥ సిద్ధమకరధ్వజౌషధసేవనమున
మలసినమెఱుంగు పెండికుమారుఁ జేయఁ
గుసుమకోమలి నొకకన్నెఁ ♦ గోరి యాతఁ
డాడఁ బెండిలి తన కుఠిత్రాడుగాగ.

౧౨

తే॥ గీ॥ తా నొకం డౌట, నా-యనఁదగవారు
లేమి, ధన మిచ్చి కొనెఁగాన ♦ లేమ నపుడె

కాపురపుఁజెఱఁ ద్రోయఁగాఁ ♦ గలిగె నాతఁ
డామె పై కేడ్వకయ మనఁ మండుఁ గుముల.

౧౩

ఉ॥ అటవపెండ్లిభార్య కల ♦ దాతనికిన్ రతనాలబొమ్మ, శృం
గారరసాధిదేవి, నవకమ్మ లెఱుంగు మెఱుంగులాడి, గం
భీరగుణాలవాల, సుకవిత్వరసజ్ఞ, కలాభిరామ, వి
స్ఫారముహుర్ముహుశ్చలితభావ, లసత్కమలాభిధానయై.

౧౪

జె॥ పోతుటీఁగయేనిఁ ♦ బోరానిసోధమ్మ
ద్వారమందు నెపుడుఁ వాలుకుర్చి
లోన నాతఁ డుండు ♦ రొప్పుచు, దగుచు
గొణుఁగుకొనుచు సేవకులఁ గసరుచు.

౧౫

ఉ॥ కొమ్మెఱుంగున్ జొకారములకున్ బయిపె చ్చగుమేనిసొమ్మ, లం
దమ్మ మఱింత చేయఁగ, తుణమ్మన కొక్కొకరీతిగా దుకూ
లమ్మల మార్చుచున్ గరగఁగన్ మెయి సాకుచు, ముంగురుల్ నిజా
స్యమునఁ దాండవింపఁగఁ బఁచారు లొనర్చెడు లో నెలంతయున్.

౧౬

ఉ॥ కొత్తగళమ్మ విన్న నడుగుల్ మెలమెలనఁ బెట్టుకొంచుఁ దా
న తలు పోరఁగా నిలిచి ♦ యట్టిఁడు కంటికిఁ గానవచ్చు న
టతినటెప్ప దింపక. నిరీక్షణచేయు, ధవుండు కాంచలేఁ
డతలిరాఁకుఁబోడి వెను ♦ కొటఁ దదీయవిలాసచేష్టలన్.

౧౭

ఉ॥ ఏడకు నేగరాదట, మ ♦ తెవ్వరితోడను మాటలాడఁగాఁ
గూడ. దటంట, తా నెఱుంగకుండ వధూటి యటల్ పొనర్చెనా
యాడఁగరాని తిట్లు, మరియాదకుఁ దప్పు చివాట్లు, నెన్నఁడేన్
జూడనికొట్లు, వృద్ధసరసుండు బహుకృతిగా నొసంగెడున్.

౧౮

వ॥ ఆలేమయు.

సీ॥ గడియపొద్దు పైఁ ♦ బడకటిల్లును వీడు
నటు వీడి కాలకృత్యముల సలుపు
సలిపి మోమునఁ జుక్కఁ ♦ గళ యుటిపడ దిద్దు
దిద్ది దువ్వల్వును ♦ దీర్చికట్టుఁ

గట్టి పెమేడలోఁ ♦ గల పుస్తకౌవళిఁ
దనకిష్ట మెనపొత్తమ్ముఁ దీయుఁ
దీసి లోలోపలఁ ♦ దిన్నఁగాఁ బరియించుఁ
బరియించి కనుమూసి ♦ పడకఁ జేరుఁ

తే॥ గీ॥ జేరి కుందును, కుంది పఁచారుచేయుఁ

జేసి మోమునఁ జేఁ జేర్చి ♦ చింత నొందు
నొంది కడ నొక్కవేడినిఁటూర్పు పుచ్చుఁ
బుచ్చి తనవేదనఁ గప్పిఁపుచ్చు నెలత.

౧౯

క॥ తారాశశాంకవిజయము

స్వారోచిషమనుచఁత్రఁ ♦ స్మరశాస్త్ర కళా
ధార రసవత్కథావళు

లారమణీమణి పఠించు ♦ ననిశముఁ బ్రీతిక.

౨౦

నీ॥ చన విచ్చి కలకొర్కుల నెఱింగి సమకూర్చు.

రసమయు సాహచర్యమ్ముఁ గోరు
బిగియారుకాఁగిళ్ళఁ ♦ బెనఁగుచో నొదవెడు
నానంద మూహించి ♦ యటమఱించుఁ
బొలయల్కు కుల్కిచుఁబుక మంటి బఠిమాలు
ప్రియునివైఖరు లెంచి ♦ వైతఁదపించుఁ
గమ్మవిల్కానికూటమ్ములో నుదయించు
గళరవమ్ముఁ దలంచి ♦ కలతనొందు

తే॥ గీ॥ నధరమధురసుధాస్వాదఁ నాంచితోరు

మదనసామ్రాజ్యసౌఖ్యసంపద్వితాన
మాతృ హ తించి మఱచుఁ గృత్యముల నెల్ల
బంజరనిబద్ధకీరమ్ముఁభాతి నా.

౨౧

చ॥ చిటుచెమటల్ గళారవవిశేషము లున్నతపారవశ్యవి

స్ఫురణములుఁ గళాచలన ♦ మోదములుఁ బిగికాఁగిలింత లే
డెఱ మధురాధరామృతపుఁ ♦ దీపియుఁ జొంబనరీతు లెప్పు డే
నెఱుఁగ దటా లతాఁగి యొకయేఁడు పయిఁబడెఁ గూట మె, కటా.

సీ॥ ఓసరిల్లుటై కాని, ♦ యాసమై పతిచెంత
 కరుగదుగా పిలు ♦ పందియున్నఁ
 గంటగించుటై కాని, ♦ జొంటితేనియ లూరఁ
 బలుకదుగా మగం ♦ డెలమిఁ గనిన
 విసువు చూపుటై కాని, ♦ కొసరఁ బోవదుగా ని
 జాభీష్టముల్ ధవుం ♦ డెడుగుచున్నఁ
 బోరగిల్లుటై కాని, ♦ మోముదమ్మి నొకింత
 యె తదుగా నాధుఁ ♦ డొతుచున్న,
 తే॥ గీ॥ బెదరుటై కాని; చోటు నీయదు గదా య
 తఁడు సమర్థునివలెఁ బ్రయత్నము లొనర్చి
 వ్యధఁ దపించుచునున్న నొకప్పుడేని
 వృద్ధవాసన భరియింపలేక లేమ.

౨౩

వ॥ మఱియు నొకానొకప్పుడు.

ఉ॥ హుమ్మను జృంఞామ్మనకు ♦ నూల్కొనఁజాలని నాథుఁ గాంచి చే
 తమ్మన సుస్సురంచుఁ జెయిఁజమ్ముల పీడి కనుల్ మొగుడ్చి పు
 టమ్మను దిద్ది తా నలసఁటన్ బడినటు నటించి చాలు లెం
 డిమ్ముగ నవ్విపోదు రెవరే నెపు డీపనియేన' యుం చనున్.

౨౪

క॥ ఇటు లొకటిన్నర వత్సర
 మెటులో వేగింప వార ♦ లిగువురు నాపై
 స్ఫుటలోకనాటకొంచిత
 నటకుండు వసంతుఁ డెదురు ♦ నడిచెఁ దనంతన్.

౨౫

క॥ మాసము మధుమాసము, సుమ
 హాసము సహకారమల్లికామలకు, మహా
 యాసము విరహాణులకు, నా
 వాసము కలకంఠగానవై భవములకున్.

౨౬

క॥ దరమై పల్లవకరసుం
 దరమై రతికొంతతురగనవనినదమహా

దరమై జపారుణసుధా

ధరమై భూకాంతచెలువు ♦ తాండవమాడెన్.

౨౩

సీ॥ నవయావనప్రాప్తః ♦ నారీవతంసంబు

కులుకు చక్షగుబ్బలు ♦ పులకరించె

రాజభోగాభోగః ♦ రాజత్సుఖానంద

లలనామణికి గుండె ♦ జలదరించె

విప్రయోగాభిన్నః ♦ భిన్నభావప్రాధ

కామిని రేబవల్ ♦ కలవరించె

సరసస్థలాపాతః ♦ శయమోదసంపన్న

జరతభామిని మదిన్ ♦ బిరుసు నించె

తే॥ గీ॥ గరుడు గట్టిన మదనరాగమ్ము లెల్ల

లలితసహకారనూత్నపల్లవవితాన

ఖాదనోన్మత్తపికపిక్వీగణమనోజ్ఞ

గానమాధురిమన్ జిక్కి ♦ కరగవేళ.

౨౪

చ॥ ఒడికములై దళమ్ము లొకటొక్కట విచ్చి, ద్రవప్రవాహినుల్

బెడల, గుమారమారుతుడు ♦ ప్రీతిని బెంప, వసంతరాగముల్

బెడగుదనమ్ముఁ గూర్చి, మదఃస్పృంగభుజంగుఁ డనూననాదముల్

పొడమరమింపఁ జొచ్చె విరిబోటుల నామని ముమ్మరేగఁగాన్. ౨౫

సీ॥ శుకశారికాపికః ♦ స్తోమమనోజ్ఞని

స్వనము మంగళవాద్యః సమితి కాగ

లలితారుణప్రభోః ♦ లలితపలవసము

త్కరము మేల్ముసుగు కొం ♦ దళుకుకాగ

సురభిశావృతదిగం ♦ తరపులమలికా

చయము చిట్నగవులః జల్లుకాగ

మధుపానమదవిభ్రీః ♦ మణమధువ్రతనికా

యము స్వీయ పరిచారి ♦ కాళికాగఁ

తే॥ గీ॥ తరుణమలయానిలుండు బాంధవుఁడుకాగఁ

బ్రధమ సంధ్యాసమయము మాఁ రంబుకాగ

నాడుకొనిరి వసంతంబు లాటఁ బ్రణయ
భరితవనరమామాధవు • లరుస మెసఁగ.

30

మ॥ కలికిఁ బ్రేమమయాంతరంగను వియోగ క్షేశసంఘన్న ని
స్తులశృంగార రసాభిరామఁ ద్రిజగఁ చోచ్చభాయమానాంగిఁ జం
చలదృగ్ద్రాగసమంచితఁ వసఁ మఱ • సత్కారసల్లాప స
లలితాలింగనలఁ గరంచెఁ దొలిలీలఁ మాధవుం డేడెఱన్. 31

మ॥ కొసరెఁ గూటమిలో మదిఁ గలుగు కోయ్యుల్ తీరమిఁ హావభా
వసలజ్జాధరపీక్షణాకటిఁచలఁ ద్వాప్యపారఁచైయాత్యక్త
త్యసముల్లాసకుచోపగూహనమహోద్యమైఁ ఛజాసూచిత
వ్యసనోన్మత్తమనస్కు యొక్కతె వసంతారంఘికాలంబునఁ. 32

తే॥గీ॥ సహజమాధుర్యపంచమఁ స్వరమనోజ్ఞ
గానపీచీనిమగ్నపిఁకమ్మఁ గాంచి
సరసచాతుర్యభుర్యరఁసపుతాత్మ
కవికుమారులు లేఖనుల్ • కదిపినారు. 33

తే॥గీ॥ కామశాస్త్రరహస్యసంగతుల నెల్ల
శ్రమయనక శ్రద్ధగఁ బఠించి • బ్రహ్మచారి
తరుణమునకుఁ దపించి యుఁస్సు రనుచుండెఁ
జీరవిధురకార్యభావల • చెంతఁజేరి. 34

తే॥గీ॥ ప్రణయిసీమోహపాశనిఁబద్ధు లగుచు
జీవితప్రతోద్యాపనఁ • జేయ నేల
కడకు రౌరవాగ్నులఁ గూలఁబడఁగ నేల
జీవులారా! యటంచు ఘోషించెఁ బికము. 35

తే॥గీ॥ అంబికౌనవరాత్రిమ్మ • లాచరింప
రామచంద్రునిదివ్యకళ్యాణసమయ
గానముల మోదములఁ బెంపఁగాఁ దొడఁగిరి
నరులు నిశ్చలభక్తిమనస్కు లగుదు. 36

తే||గీ|| చివురుటాకుపుట్టమ్మలఁ జెలఁగి ప్రసవ
విరచితాలంకృతాంగయె ♦ సరసగాన
ఫణితులక జిక్కి చొక్కెడు ♦ ప్రకృతికళల
లలి జగన్నాటకౌవనికలు రహించె.

32

వ|| ఇట్టి యఖిలలోక సమ్మోహనం బగు వసంతంబున నొకనాఁడుప్రాతః
కాలోచితకృత్యంబు లొనర్చి సుఖాసనాసీనుం డగు నందయ్యకడకు
భయవినయసంపన్నుండై భృత్యుం డొకం డేతెంచి చిరునామాచీటి నొక్క
టొసంగి యొకమానిసి దర్శనాభీలాషియై సోపానమ్మలకడ వేచియుండె నని
చెప్పిన నతం డాచీటిం బరికించి, తన్నామాంకితుఁ బోల్చుటకు యత్నం
చియుఁ బోల్చుకొనఁ జాలక వానిఁ దొడ్కొని రమ్మని భృత్యు నంపి వానికె
యెదురు సూచుచున్నంత.

33

ఉ|| గౌరవముగ గౌరవలితఁకాంఠయు, నెజ దరస్మితమ్ము నే
పారఁగ మోమునీమ వినయమ్ముఁ ద్రియమ్మును నొక్క వింత సిం
గారము తీవియుక నడల ♦ నాట్యమొనర్పఁగ సద్యశస్పతీ
చారుమనఃప్రియుండు, కవిచంద్రుఁ డొకం డరుదెంచి మచ్చికక

తే||గీ|| వందనమ్ములు గావింప ♦ వాని కెదురుఁ
జోత లర్పించి లేచి కూర్చుండుఁ డంచు
వినయమునఁ జెప్పి యవ్వనిఁ ♦ బృచ్ఛచేయు
విధము వెదకుచు నుండ నా ♦ వృద్ధుఁ డంత.

౪౦

తే||గీ|| అపరిచితుఁ డయ్యుఁ బరిచితు ♦ నట యతఁడు
చిఱునగవుతోడ ‘నందరు ♦ సేమమా? వి
శేషములు లేవు కా, మన ♦ శ్రీధరునకుఁ
బిల్లలా? యాతఁ డేమి కావించుచుండె.’

౪౧

తే||గీ|| ఆనఁగఁ దలఁ ద్రిప్పి డొక యని ♦ యా నటంచు
సందియమున జవాబిచ్చు ♦ జరతుఁ గాంచి
‘నన్ను గురించినారె? మనమ్మునందు
మఱచినారా?’ యనంగ నా ♦ జరతుఁ డనియె.

౪౨

తే॥ గీ॥ చూచినట్లుండెఁ గాని, యె ధి చోటనో మ
నమ్మనకుఁ దొపకున్న దె॥నను మహోగ్ర
కష్టతతి నొచ్చితి, నదియుఁ ధి గాకఁ దొంటి
శ్రేముషీశకు లీనాఁడు ధి చెలఁగు నెట్లు? '

౪౩

తే॥ గీ॥ అనినఁ గవి 'తాము పనిచేయు ధి నవసరమునఁ
గొండవీట వధాన మొకండు జరిగె
దాని కీరును దయచేసి ధి మానసమున
ననుఁ బ్రమోదాబ్ధిలో ముంచి॥నారు నాఁడు. '

౪౪

తే॥ గీ॥ అన నతండు 'కళానిధి॥వా! మతెవ్వ
రో యటంచుఁ జూచుచునుంటి, ధి నీయెడ కెపు
డేగుదెంచితి? విటకు రా॥కెంచు నుంటి?
వేమి వార్తలు సెప్పుమో॥యీ' యనఁ గవి.

౪౫

తే॥ గీ॥ పాఠశాలాంధ్రపండిత॥పద మొసంగి
నార లీ యూర నది గొని॥నాడనిన్న,
వచ్చితిని మిమ్ముఁ జూచిపో॥వంగ బాంధ
వులును బెద్దలు మాకు ముఖ్యులును నగుట.

౪౬

ఉ॥ హోటలులోన బోనమగు ధి చున్నది, యుండుట కొక్కరూము మీ
పేటను గూడునేమొ యని ధి పీక్షణసేయుచునున్నవాడె నా
పాటులెకొని యున్నదను ధి పల్కె వినంబడె రాదు మిత్రుఁ డి
వ్వీటఁ గలం డొకండు సుక॥విప్రముఖుం, డట నుంటి నింతకు॥. ౪౭

వ॥ అనిన విని నందయ్య యెయ్యదియో పలుక నెంచియు సంశ
యించి, అరిగి కళానిధిఁగాంచి, 'ఏవుమటొండుగా భావింపకుము. నే నొకటి
చెప్పెదఁ గైత యనఁ బూర్వశ్రవణ్యవశంబునం గాని స్ప్రాప్తంప, దది
స్ప్రాప్తించినను అవధానశక్తి యబ్బుట ముసర. మదియుఁగూడిన నాశుధార
యలవడ, దది యలవడినను శ్రావ్యంబుగా నుండె, దివియన్నియు శ్రీపరాంబా
కటాక్షంబునంజేసి నీయెడ సమగ్రంబులై యుండెఁ గావున నీ వేయుద్యో
గ మొనర్చినను అవధానశక్తిఁ గోల్పోవకుము.

౪౮

ఉ॥ నాఁడు సమస్య నొండు గణ • నమ్మగ నిచ్చి నీకు, నీవునుం
బ్రాధరసావిశేషములు • వాటిల బూరణజేసినావు, మా
వాడవు కుఱవాడవు స్వభావకవిత్వవచోమనోజ్ఞతా
గాధవధాని వేటఁ గుతుకమ్మలసెన్ నినుఁ జూచినంతనే.

౪౯

తే॥ గీ॥ నాటివాఁ డనుకోకు మీఁనాఁడు నన్నుఁ
బ్రబలదుఃఖాంధకారప్రపంచమంచు
సురిగి కాలమ్మ నెటా తోయుచుంటి నకట
సాధ్యయా దానితోడ నా • సౌఖ్య మరిగె.

౫౦

నీ॥ దాఁటె నేటికి సుమీ! • తత మనోజ్ఞ విలాస
కవితాలతాంగసుఖ ప్రసక్తి
యంతరించెను సుమీ • యనవద్యహృద్యసం
తతగానవీచికా • నందవిహృతి
తొలఁగిపోయెను సుమీ • దూరదేశాగత
పండిత తర్కశ్రవణ వినోద
మడక మైనది సుమీ • యంబికాకళ్యాణ
సమయమత్కృతమహోత్సవవిధాన

తే॥ గీ॥ మరిగె భకసమాజకార్యమ్మలెల్ల
దానితోడ నుద్యోగపదమ్మగూడ
వదలితిని దానితోడ, భావమ్మనంచు
నుత్సుకతయును దగ్గినదోయి వత్స!

౫౧

క॥ అని తన యెదవ నెలఁతుక
గొనములఁ దలపోయుచుఁ గనుఁగొలఁతుల నీర
మ్మను గోటనె తుడుచుచును
స్సని నిట్టూర్పుల నిగుడ్చునాతనితోడన్.

౫౨

తే॥ గీ॥ మోమున విషాదరేఖలఁబోడించేసి
'పాణులకుఁ బుట్టి గిటుటల్ • సహజగుణము
లవ్వి భగవద్విలాసమ్ము • లె యెసంగుఁ
దమ రెఱుంగని దేమున్న • దమలచరిత!

౫౩

ఉ॥ పుట్టువుకన్న ముఁ మరణముఁ విరచించి విధాత జన్మముఁ
బట్టముఁ దీర్చె దానిఁ గొని • భౌతికనాటక మాడి యాడి లో
గుటు నెఱుంగలేక కడకుఁ గొఱమాలి నశింతుఁ జీవు లె
ప్పట్టుననెన యంచు భగవంతుఁడు కీడికిఁ జెప్పె వింటిరే? ౫౪

తే॥ గీ॥ కాన మిముఁబోలువారు శోకమున కింత
సందు సీరాదు గీతలయందుఁ గలదు
విశ్వవిశ్వంభరానాట్యవీధిలోని
చిత్రముల తత్త్వ మెల్ల వీక్షింపుఁ డనఘ! ౫౫

వ॥ అని దుఃఖోపశమం బొనర్చు కళానిధిం దేటిపాటం జూచి
నందయ్య 'నీకు గీతలలోఁ బ్రవేశంబు కలదా' యన నతఁ డొక్కింత కలదని
వచింప వృద్ధుం డానందంబున సాంఖ్యంబుం గూర్చి ప్రశ్నింపఁ గవి సమ త
రంబు లొసంగు సమయమ్మన, ౫౬

నీ॥ పడకలోపలఁ బ్రక్కఁబడి యొత్తిగిలఁ గొంత
నలిగిన జిలువు మువ్వలువతోడఁ
దళుకు నొక్కులు దేర • మలచినకొ మోమునఁ
గెరలి కేరె శృంగుకు మురగురులతోడఁ
జదువుచో నయనాంబుజముల మోడ్చుచెలంగఁ
గ్రమ్మిన నిమరమైకమ్మతోడఁ
బరియించు పుట కానవాలు వేలిడి వేళ్ళ
గమిచిపట్టిన పు సకమ్మతోడ

తే॥ గీ॥ వాలుగా నేల జీరాడు • పేటతోడ
సాబఁగు పెలిఁజిమ్ము వలపు వాల్జులతోడ
మొగిళులందలి మెఱుఁగుల • మురు వనంగఁ
గమల యాతని కపుడు సాక్షాత్కరించె. ౫౭

వ॥ ఇట్లు సాక్షాత్కరించిన.

చ॥ పులకితమైన మానసముపొల్పు మొగమ్మన దోపనియ క
గ్గలమగుకూర్చి నిబ్బరముగా జరితుండు గ్రహింపలేని చా

యలఁ గని వియ్యమందిన యఁపాంగములఁ దదనూనయకావనో
జ్వలసుధఁ గ్రోలుచుండె సరఁసజుఁ డతం డొకవంకఁ బల్కుచుఁ. ౧౨
వ॥ ఆమెయు.

మ॥ ప్రకళాలోకన మోహనాస్త్రతతి చేరఁ దన్ను నొప్పించి హృ
త్సరసీజమ్ము హరించి తా నుపనిషఁచాస్త్రార్థ తాత్పర్య భా
వరహస్యంబులఁ బూసగుఁచ్చినటులఁ ♦ వాఁకుచ్చి, స్వీయేశు న
చ్చెరువుఁ బొందఁగఁ జేయు వానిచెలుపుఁ జిత్రమునాఁ జూచుచున్.

తే॥ గీ॥ కొదమతుమ్మెద కమపులు ♦ గూళ్లుపెట్టు
ముంగురుల చాయలం బడి ♦ తొంగిచూచు
చన్మనోహర వదనపద్మమ్ము నరసి
మెచ్చి తలయూచి లోలోన ♦ వెచ్చనూర్చి. ౧౦

వ॥ తమకం బడంప యన్నించుచుఁ దదధనమనస్కయై యున్నయెడ
నందయ్య యుబ్బసంపు దగ్గుతెరచి బాధపడు స్వల్పకౌలంబున.

తే॥ గీ॥ గబ్బిగుబ్బలఁ బులకలు ♦ గడలు కొనఁగఁ
జిత మతులితాభీష్ట వీచికలఁ దేలఁ
గనులు విప్పార వలపులఁగని యనంగఁ
గాంచు నామోహినిం గాంచి ♦ కవివరుండు. ౧౧

చ॥ వలపు, పిసాళి తక్కునిడుఁవార్గనుదోయిని దాండవింప నూ
ర్పులఁ దమకం బెసంగ మెయిఁ ♦ బుల్కులు నిండ, మిటారి గబ్బిగు
బ్బలు చెలఁగఁ దనఁతఁదన ♦ భావసుమమ్ము నొసంగు కౌమినిఁ
వలదనునే? యతీంచుఁడయినఁ లభియించునె యిట్టికూరుముల్. ౧౨

మ॥ అనుచుఁ లోఁ దలపోయ నాశుకవితాఁఖ్యాతావధానస్ఫుర
దనమేధావిధులఁ నృపాలతఁసఁత్కారమ్ములఁ గాంచు నా
త్తని కన్నుల్ నయనావధానమహిమాఁధారమ్ములై యొప్పె, మో
హనశృంగారరసాధిదేవతకు నాఁహ్లాదమ్ముఁ గల్పింపఁగాఁ. ౧౩

వ॥ ఇట్లు కవి కనుసెగ నొనర్చిన తక్షణ మామెయు,

తే|| గీ|| జలదరించిన తనమేనిఁచెలువు తడివి

కటెదుట నున్న మోహనాఁకొరుఁ గాంచి

గుటుమటులు దడదడ • గొటుకొనఁగ

నతనికి జవాబుగా ను తఁమాంగ మూఁపె.

౬౪

ప|| అంత నిది గ్రహింపలేని నందయ్య కళానిధివాక్కుల కలరి
యిటనియె.

ఉ|| పిన్నవు ప్రియమందునఁ గవిత్వమునందునఁ బేరుగాంచితి

పైన్నఁగ భాష్యమందుఁగల • దియ్యదియంచు వచించుచుంటి, వ

త్యున్నత శబ్దశాస్త్ర మహిఁతోదధి నెట్లు తరించినాఁడ వీ

తెన్ను వచింపు మచ్చెపుగఁగఁ • వడియగురుం డెవండొకో.

౬౫

చ|| అనఁ గవి ధ్యానపూర్ణనయఁనాంబుజసీమల నీరుఁగ్రమ్మ మ

జనని పరాంబ శాస్త్రయుత • చారుకవిత్వ మహర్వత్త్వ సం

జనితయశఃప్రభావునిగఁసల్పిన దామె పద్మామల్ మన

మ్మన విలసిల్లెనేని గురుఁవుల్ వలెనా కవినాథుఁడౌటకు ?

౬౬

తే|| గీ|| స్వర్ణదుర్గేశ్వరీపాదఁపంకజాత

మధుపమై పోవఁగాఁజాలు • మానవుండు

విఘ్న శాస్త్రసుధాసింధు • వీచికొ వి

హారమొనరించు టన నొక • యబ్బురంబె

౬౭

తే|| గీ|| అన ముదంబంది యతఁడు వేదాంతచింత

న మొనర్పంగఁ బెదకొలమ్మునుండి

కోరుచుంటి నర్హుం డొనఁగూడకుండె

నేటి కబ్బితవయ్య నామాట వినుము.

౬౮

తే|| గీ|| ప్రిత వడినట్టి పుస్తకఁరాజియెల్లఁ

బెకిరావచ్చు నింక, మాఁభవనమంద

యుంట కేర్పాటుఁజేసెద • నునికి నిటకు

మార్పుకొను మోయి యీనాటి • మాపులోన.

౬౯

క॥ అదియేఁ గాలక్షేప

మైదియేఁ గావింపవచ్చు ♦ హృదయము శాంత్యా

స్పదమగు నాకును మఱి నీ

కిది చేటికయగుఁ గదయ్య ♦ యెల్లటి కనుడుకా.

20

వ॥ అపలుకులు కర్ణానందంబులైనను గవి పయికి.

తే॥ గీ॥ పెద్ద లటులాడఁ బిన్న నేవిధి వచింతు

ననిన జరతుండు నీమ పా ♦ యం బదెంత

యనఁగఁ గవి వింశదబంబు ♦ లరిగె నంచు

నుత్తరమొసంగి పదప నాయత్తుఁ డగుచు.

21

తే॥ గీ॥ సెల వొసంగుఁడు బడికేగవలయు నంచు

జరతుతోఁ బల్కి, వలపుపిసాశితళుకు

వాలుజూపులఁ జిమ్మి వీడ్కోలు వడసి

కమల చెంగట నరిగె నాకవి రయాన.

22

వ॥ అంతఁ గొంతతడవునకు నందయ్య దాసినిఁ బిలిచి సోపానకవా
టమ్ము బంధించి మీయమ్మగారిని బిలువ మనుటయు నదియు నట్లొనర్చి
కళానిధి వెలుటతోడనే మెలమెల్లఁ బానుపుం జేరి యతని మోహనా
కౌరమ్ము హృదయఫలకమ్మున మననం బొనర్చు నాపాలంతకి ధవునానతి
నెఱింగించిన విని త్తుల్లిపడి లేచి.

23

తే॥ గీ॥ కా ల్కదల్చిన గజైలు ♦ ఘల్లురెనఁగఁ

జెంగునకా వచ్చి యావనశ్రీ విధాన

బొమలు ముడిపైచి నిలుచున్న ♦ పడతిఁ గాంచి

జరతుడనె నూర్పుఁ బుచ్చి ♦ యోజన చెలంగ.

24

వ॥ మన మాండవయంతరువుపైఁ బుస్తకౌగారంబుపొంత గది యలం
కరింపించి యం దాసనామ్యపకరణమ్ము లమర్పించి యటనుండి నేరుగా వీధి
కెగు సోపానకవాటము దాళముఁ దీయించి మన శయనగృహమ్మునుండి
పుస్తకౌగారమ్మున కేగు కవాటము బంధించి తాళంపుఁ జెవి నా

కీయు మను వృద్ధుని వాక్కుల విని లో సరికలెతు కోరికల పొం గడంచి
యాజాణ 'యీ యేర్పాటు లెందుల' కన నతండు. 21

తే॥ గీ॥ న న్నెఱిగినవార డొకఁడు నూత్నమ్మగార
నెదియొ పనిమీఁద వచ్చె నియ్యెడ కతండు
పడఁతి! కొన్నాళ్లు మనమేడ ♦ పెన నుండు;
నుండుఁ గాకేమి మనకేమి ♦ యుండులోటు? 22

వ॥ అన నామె యతం డేమిటవార డిందుల కేకార్యమ్మన కేగుదెంచె
ననవుఁ డతం డతండు మనకు దూరపుబాంధవుం, దెదియుంగాక నతం డంద
రియట్టివారఁడుకొండు వినుము. 22

ఉ॥ శాంతుఁడు నంబికొచరణ ♦ సారసశృంగ మనూనమోద వే
దాంత విరాగభావుఁ డమలబ్జముభీవిముఖుండు ది కటా
క్రాంత యశోవిశాలుఁ డభిరామవధానవిధానధారణ
శాంతవిలాసమూర్తి కవిరాజు కళానిధినాముఁ డంగనా! 23

వ॥ మఱియు.

సీ॥ ఆశుధారాకవిత్వానంద మాయన్నఁ
గులతలోదరి తొలిగోష్ఠికాఁగ
నప్తవధాన విద్యావిలాస మటన్న
జవరాలి వలపు కన్యైగ కాఁగ
శతవధాన విధాన ♦ చాకచక్యంబన్నఁ
గల్గికికూకూనాద ♦ కలన కాఁగ
దిన మొక్క పు సకమ్మను రచించుట లన్న
బిబ్బోకవత్తిజడవేల్లు కాఁగ

తే॥ గీ॥ దనకు జ్యోతిషమంత్రశాస్త్రప్రజమ్మ
లెలమి ననురాగవతుల కౌగిలించుకొంగ
నా పరాంబాపదంబు సాయంబుగాంగ
దిరిగె దేశాలు నృపులసత్కృతుల నందె. 24

తే॥ గీ॥ ఈయవియె కాక వాని కెన్నేనిఁ గలవు
స్వర్ణదుర్గాంబికాకృపాపాప శక్తు
లన్నిటికి నేమిగాని వేదాంతమంద
యతని చిత్తమ్ము దవులు నిరంతరమ్ము.

౮౦

వ॥ ఆతం డిట్టివాఁ డగుటయే మనగృహమ్మున నుండఁగోరితి నను
పతిమాటల కలరియు మోమున దెన్యం బుట్టిపడ నాకలకంఠి యిట్లనియె.

ఉ॥ ఎట్టి కృపావిహీనమతు ♦ లీయురి నామెడకున్ దగుల్పఁగా
నెట్లు దలంచినార? లెట్లు ♦ లేగుదు నాగదిచాయఁ? బుస కా
లెట్లు గ్రహింపఁగాఁ గలఁ? బ ♦ రించెద నెట్లులు? నింతమాత్రమేన్
దట్టకపోయె మీ మదికి ♦ నా మరదృష్టపుకల్మి నక్కటా! ౮౧

ఉ॥ బంధన లెట్లు లున్నను జివా ట్లెట్లులున్న మఱెన్నియున్న నే
గ్రంథమునో పఠించుకొని ♦ కాలముఁ బుచ్చుచు నున్నదాన, నా
చందముఁగూడ మీరు కొనసాగఁగనీ కరికట్టుచుండి) లో
సందియ మందరా? కవు లసాధ్యు లనన్ వినరా ధరాస్థి? ౮౨

తే॥ గీ॥ ఏను వలదన్నమాత్ర మీ ♦ కేమిలెక్క
మీకుఁ దోచినకార్యముల్ ♦ కాకనిలుచు
నా? యెవని నెందు నుంచుకొన్నను మదీయ
పఠన మాపఁగ నెంచఁగా ♦ వలదు మదిని.

౮౩

క॥ అని గబ్బిగుబ్బల నయన
జనితాశ్రుకణమ్ము లరలి ♦ చాల్వరఁగ న
న్ననియెలుఁగున ధవు మదిఁ జీ
ల్ప నేడ్చె; నేడ్చె చెలుల కభివాంఛద మాగా.

వ॥ ఇట్లాలతాంగి యేడ్వ నతండు నిశ్చేష్టుండై తుణకాలంబుండి
పెల్లుబ్బకనికరమ్మున నిజస్థితిం దలంచి

చ॥ అనువుగఁ జేరఁదీసికొని ♦ యాదలపెఁ జెయి జెచి గడముం
బుణుకుచు, బుజ్జగించుచుఁ గపోలము లంటుచు, నీదు వాంఛిత

మ్మ నుడువు మేదియైనఁ బువుఁబోడి! ఘటించెద నేడ్వ నేల నీ,
కని నయగారపుంబలుకు • లాడుచునుండ లతాంగి తీవ్రయై. ౮౫

ఉ॥ చేయి విదల్చివైచి యొకఁచెంతకుఁ బోయి నిరుద్ధకంతయై
యీ యఖిలమ్ము నాకునయి • యేర్పడఁజేయుచునున్నవారు, నా
కే యభివాంఛితమ్ము కలఁదేఁ బఠనమ్ము నొనర్చుకొంచు సౌ
ఖ్యాయతచిత్తనై మెలంగునట్లు లొనర్చుట, సర్వ మిచ్చుటల్. ౮౬

చ॥ అన విని విచ్చియున్న హృదయమ్మున కించుక శాంతి తోఁప ని
ట్లనియె నతం, డతండు గదియంచు మెలంగనివేళ, నీచు వాం
ఛను నెఱవేల్చుకొ మ్మనినఁ, • జాన చురుక్కున వానిఁ జూచి, యె
ట్లనువగు, నాయభీష్ట మకటా! తమచెంగట బీగ ముండఁగాక. ౮౭

వ॥ అనిన వృద్ధుండు బీగమ్ము నా కీయకు; మేను చెప్పిన చొప్పునఁ
బ్రవర్తింపు మనినఁ గమల వల్లె యని, పతవాక్యనుసారిణియై, కళానిధి
కొఱకేర్పాట్లఁ గావించుచు సంధ్యాసమయమున కెదురుచూచుచున్నంత. ౮౮

మ॥ ఆతులదారమహత్వశీలగుణపూతాత్మల్ వివేకల్ పతి
వ్రతలే పొందిన దేశమందుననె కూళల్ భర్తృవిద్రోహ లీ
గతిగా నొప్పినవా రటంచు నినుఁ డుగ్రస్వాతుడై కాంచె నాక
దతసింధూరరుచిచ్ఛటావళులు వ్యాప్తం బయ్యె దిక్సంతతిక. ౮౯

చ॥ జరతుడనైన నన్ను నెఱసంజల నింటికిఁ జేరినక బరా
మరిక యొనర్ప కాననము • మాడ్చును వే గెపు డేగుచెంచు నం
చరయుచునుండుఁ బల్కిమదిశాంగనకొ యని యెంచి వృద్ధభా
స్కరుఁడు క్రుధాననుం డయినఁచాడ్చున రక్తిమఁ దాల్చె, దిక్కుటల్. ౯౦

సీ॥ త పహేమాచలోద్యత్కూటము లనంగఁ
గళ లీను చిటుమబ్బుగములు కొన్ని

అఖిలేశ్వరీపాటలాంబరాంచలములఁ
దుర్లంతలాడు మొయిళ్లు కొన్ని

పద్మినిప్రణయకోఃపరసావిశేషశో,
 ణమయమ్మలగు పయోదములు కొన్ని
 దోహమందేహసంఘోహరకారవా
 ర్థవిహారజీమూతతతులు కొన్ని

తే||గీ|| నిరతదేశాటనాయాసభరితతీక్ష
 కరనిజాస్యారుణచ్ఛాయః • గౌఱుజలద
 జాలములు ఖకొన్ని చిత్రలాఘ్యము లొనర్ప
 సాగె, నాకౌశలాటకశాలయంచు.

౯౧

ఉ|| పయ్యోద లంటి. యాపయినఁ • బాదము లంటి, కుచమ్ము లంటి నున్
 దియ్యనిమోవు లంటి, రమణీయకపోలము లంటి ముగరుల్
 చయ్యన నంటి సంజ, బయలన్ దటిసితటులన్ జరించు న
 త్తొయ్యలులన్ గలంచెఁ దమితో మలయానిలనూనుఁ డయ్యెడన్

తే||గీ|| కర్మతుల కల్ల వార్చెడుకాల మగుచు
 విమలవిజానులకు లోని • వెలు రగుచుఁ
 గాముకులపాలి ప్రణయరాగంబు నగుచుఁ
 జదల వ్యాపించెఁ గ్రొన్నెఱసంజసంచు.

౯౩

ఓమ్.

శ్రీమ త్పరాంబికాయై నమః.



శ్రీ

ర సా శ్ర య ము .

౨ వ ద ల ము .

తే॥ గీ॥ కమ్మనెనట్టి యాసమ♦యమ్మనందు
శకటమును డిగి సౌపాన♦సరణి వచ్చు
కవిని వీక్షించి నందయ్య ♦ కౌతుకమున
రమ్మ! దయచేయు మని యిటుల్ ♦ పలుకఁదొడఁగె.

తే॥ గీ॥ మేడపై గదిలోపల ♦ మీర లుండ
ననువు జేయించితిని జల♦యంత్ర మున్న
దంచె, వీధికి మెట్లున్న ♦ వటులె మీర
లిచ్చమె రాకపోకల ♦ నెసఁగవచ్చు.

తే॥ గీ॥ అడుగుఁ డేమేనిఁ గావలె♦నన్న వాని
నమరఁ జేయింతు ననఁ గవి ♦ యనియె నిట్లు
వలయు నింకేమి శాంతిమై ♦ మెలఁగఁదగిన
తా వొసఁగ రంతియే చాలు ♦ ధన్యమూర్తి!

వ॥ అని వినతుండైన వృద్ధుండు మంచిది మీ రందు సామాను బెట్టించి
భోజనానంతర మొకతూరి కలియుండని, యాగదితలుపుఁ దీయ దాసి కొన
తీయఁ గవి చిత్రమనిక్రిందికి దిగి, తృతీయాంగణంబుఁ జేరి, తనకొఱ కేర్పరచిన
గదిఁజొచ్చి, యందుఁగల శయనాచ్యుపకరణంబుల నీక్షించి, జలయంత్రాది
సౌకర్యముల కొనఁదించి, యటకు మర్గాలయమ్ము పొడఁగట్టుచుంట
భాగ్యం బని యెంచి, షేటికయుఁ బరుపును నుచితస్థలమ్మునం దుంచి,
వలయు పరికరంబులం గైకొని స్నానం బొనర్చి, సంధ్యాదికృత్యముల
ముగించుచున్నెడ, దాసి యొక్కరుక లాంతరుఁ దెచ్చి, యందుంచి పోవ దాని
వెలుఁగున టిక్కు టిక్కుమను గడియారముం జూచి యేడున్నరగంట యగు
టచేఁ బూటకూటింటికిఁ దటియగుచున్న దని వేషము మార్చి, పీతాంబరంబు
బుజమున వైచుకొని తలుపునకుఁ దాళమువేసి శ్రీమర్గాలయముదిక్కియి ప్రణ
మిల్లి నల్దెసలఁ గ్రమ్ముకొనివచ్చు నెటికప్పుచీకటిఁ గాంచి తనమనంబున.

తే॥గీ॥ శాంతభ క్తివిరాగవిఙ్గానమూర్తి
నకట, యశావనోన్మత్తగాఢాంధకార
మొరసినట్లు, భాస్కరు పరామరిక నలరు
కాంత దిక్ష్వాంతతతులఁ జీకట్లు గ్రమ్మె.

౫

తే॥ గీ॥ కవియు భక్తుండుఁ జిత్రలేఖకుఁడు, జ్ఞాని
సౌబఁ గెలుంగుదు రిల నిశాసుందరీ! భ
వత్ప్రణయమున కర్పణులు వారిభావ
నాప్రపంచము నినుఁ గూడినన్ రహించు.

౬

తే॥గీ॥ కలదు నీలోపలను వెలు ధ్వజులగులోనఁ
గలదు నీతల్కు సంసారకొననాంత
రభ్రమణశీలు రేదారులన్ గ్రహింపఁ
జాలెదరు నీసుఖమ్ము నిశావధూటి!

౭

మ॥ అని యేమేమో మహాశుధారకవితావ్యాపారతన్ బాడి, భో
జనమున్ జేసియు వచ్చి నందయకడన్ సంభాషణన్ జల్పి త

ద్వనితారత్నమువైఖరిన్ గని ♦ నిజావాసంబునుం జేరి, తా
దినకృత్యమ్ముల నెంచఁగాఁ దొడఁగె శాంతిన్ ధారణాధోరణిన్. ౮

తే||గీ|| తా నుదయమాది సలిపిన ♦ తగనిపనులఁ
దలఁచి తత్పాప మడఁగ డెందమ్మునందు
స్వర్ణదుర్గాపదధ్యానఁచర్య జరిపి
వృద్ధుసతీ నెంచి విజ్ఞానఁహృదయుఁ డగుచు.

ఉ|| కన్నులు పాపకారణము ♦ కౌవనఁజాల, మనమ్ముకూడ, యా
తెన్నున నేగి, మోహసముఁదీర్ణపయోనిధి ముని, యశావన
ప్రోన్నతవీచికోపరిఁ బ్రొమోదముమై నడయాడి, యంత్యమం
దు ఛిరయాగ్నికీలములఁ ♦ ద్రోయు మదేంద్రియబద్ధజీవులన్. ౧౦

తే||గీ|| భ్రమసి కనుగీట నేను శీఠ మ్ము నూఁపి
తగుసమాధాన మొసఁగు చెందమ్మె వలచె
నామెయు నటంచుఁ దెల్పు నేమైన నన్నుఁ
గలుషమునఁ ద్రోయకమ్మ దుర్గాభవాని !

తే||గీ|| అనుచుఁ జింతించి వృద్ధ కశ్యాణభూత
ములు తలంపులఁ దాండవఁమ్ముల నొనర్పఁ
దతవిచారాతిరేకవిధానమాన
సమున దురపిల్లి యిట్లనఁసాగె నతఁడు.

ఉ|| కన్నియలన్, వయోగుణవికౌసల, హాసవిలాసరూపసం
ఛన్నల, గాననాట్యముఖఁచారుకలాకలనాతిరేకసం
పన్నల, శీలసత్యనయఁభావల, వృద్ధజనార్థదేవికిన్
గ్రన్నన నిచ్చుచుండి బలిఁగా నవివేకులు పెండిజాతరన్. ౧౩

మ|| అదిగా కెందఱు పూర్ణయావనమదోద్యద్భావతౌకాంత లిం
పాదవన్ జారనఖిత్తతాదికకళఁతోదీర్ణలె గౌరవా
స్పదవంశమ్ముల బూదిలోఁ గలిపి భ్రష్టప్రేమలై పోవుచుం
డి ధనాశాపరులైన స్వీయపితృనిర్దిష్టవ్యభోపేతలై.

క॥ ఓతల్లిదండ్రులారా!

కూతుల నవసౌఖ్యలతల ♦ గోళ్ల జిదిమి, దు

శ్చేతలఁ బాతివ్రత్య వి

ఘాతలఁగాఁ జేయఁగాఁ దగవె యీరీతి? ౧౫

ఉ॥ వారల ఘోరపాపములఁ ♦ బాల్చిడి మీకును, రౌరవాదివి

స్తారమహోగ్రనారకవిఠానములన్ బడఁద్రోసి, బాధ ల

వ్వారిగఁ గూర్చునెంచు సమవ రి యటంచుఁ దలంపరేల, మీ

పేరును బెంపు మాపఁగల ♦ వృద్ధవివాహము లేల? చెప్పండి. ౧౬

సీ॥ పొల్గారుచెక్కిళ్ళ ♦ పట్టి విశ్వ సయె

వగవఁ బిల్లలతల్లివయసు తగ్గు

నవయావనాత్మజాత విధవయై యేడ్వ

బిడ్డలుకలతండ్రి ♦ పెండియాడు

ముకుపచ్చలారని ♦ పొలఁతి యనాభకొ

నక్కసెల్లెండ్ర యాజ్ఞాళి హెచ్చు

లలితకళాంగి చెల్లెలు బోనక తెగాఁ

దచ్చీలఁ గుడుచు సోదరుఁ డెసంగుఁ

తే॥గీ॥ బ్రసవకోమలి తమయింటఁ ♦ బడి కృశింపఁ

దాము భోగాంగనాసుధాధరమరంద

పానమతులె యిలు సేరువార లెంద

రో; వచింపఁ దరంబె, యీ ♦ రోజులందు. ౧౭

ఉ॥ సమ్మతి నెన్నియేండ్లొ, సరస మ్మెసఁగన్ నిజమానసేచ్చ స

ర్వమ్మును దీర సంతతియుఁరాజిలు పెదలె యెంతయేనిఁ గా

మమ్ము జయింప లేనపుడుమానససీమఁ గుమారి, మారుగ

ర్వ మ్మెటు తోయునో యనుభవములు వాకొనుండి, ధ్రువమ్ముగన్,

శా॥ ఏమీ రెండవ పెండినాడఁ బురుషుం ♦ డేలా ప్రయత్నించు, నా

యామోదంబె సతీవితానముల కేలా కూడదం చాడుఁ, దాఁ

“గామ శ్చాప్తగుణం భవే” త నెడు వాఙ్మృత్ వితర్కించు నే
నీమైవాదనలక బొనర్చునె, యెవండ్డేకాని, లోకమ్మనన్. ౧౯

తే||గీ|| ఇచ్చయందుఁ బూరుషుకన్న ♦ నెనిమిదింత
లధికమట, పెదయంట సాహసము జవ్వ
నం బట, వియోగినియట సుమాస్త్రబారిఁ
బడ దటన నీయుగమ్మన ♦ స్వప్నవార్త. ౨౦

తే||గీ|| మోడుమాన్తైనఁ జిలుమొగ ♦ మోసులెత్తఁ
దల నెగురజెచ్చు చికకూజితముల వించు
నవ్యకుసుమోదయ మ్మగు ♦ నాఁడు, దాని
వల దటం చరికట్టు వారలు గలారె? ౨౧

తే||గీ|| మొగ దొడిగి రేకులు జెచి ♦ నిగుఁ దాల్చి
తోణికని మరందధారలతోఁ దలిర్చు
నూన మేక్రియ వాసన ♦ లూనకుండుఁ
బ్రక్క బంధింపఁగలఁడె యెవ్వఁడుగాని? ౨౨

తే||గీ|| ఆసుమము మోడువారుచు ♦ ననద యగుచు
జీర్ణవాంఛలతోడఁ గృశింపఁగలదొ
కొక, పాపాలయం బయి ♦ కడకు నరక
నాథునింగూర్చి చనునొ, యెంచంగ వలదె. ౨౩

తే||గీ|| రమ్యవిధవావివాహమాఙ్గమ్మ విడచి
యనద లగువారి భూజాహత్యవ్రజమ్మ
నందుఁ బాలానుమికు నానంద మెచట?
నిం దపయశమ్మ, నందు వహ్నియు ధ్రువమ్మ. ౨౪

తే||గీ|| పెండిలిఁ బ్రపంచవృద్ధికై ♦ విధి విధించె
నది యనూనానురాగసంపదఁ దనర్చి
యమరుజేయునరు నిట, నొండైన రౌర
వసదృశమె జీవి కంచు శివన్ దలంచి. ౨౫

మ॥ జనసి! యిందను కే లతాంగిని నిరీక్షణ జేసి కామింప నేఁ
డనరానట్టి యఘమ్మునున్ సలుపఁ గట్టా సుంత యోజించినాఁ
డను దత్పాపమె వేయురెట్లు లగుఁ దిట్టంబోక, కారుణ్యవీ
క్షణలన్ నన్నుఁ బవిత్రుఁ జేయుము, నమఃస్కారమ్ము దుర్గేశ్వరీ! ౨౬

మ॥ ధరలో నా యనుదాన వీవనుచుఁ జైతన్యంబ వీవంచు నీ
కిరజైయున్న ప్రపంచరంగమున కీవే సాక్షి వంచున్ నిరం
తరమున్ గావక పాదపద్మము లెదన్ ♦ హత్తించి పూజించు నా
నెఱసుల్ తోచి, యనుగ్రహింపఁదగు రాక్షా! స్వర్ణదుర్గాంబికా ౨౭

తే॥ గీ॥ అసలితనిష్ఠతోడుత ♦ నరిగె నింత
దనుక వింశత్సమల్ భవిత్తవ్య మిటులె
జితమదేంద్రియానూనసంశీలుఁ జేయు
మంబ! తావకాశీర్మహాత్త్వంబుబలిమి. ౨౮

తే॥ గీ॥ అంచుఁ బార్థింగిని కన్నీరు ♦ నించి యవలి
కేగి, గగనపర్యంకమ్ము ♦ నెక్కి యపుడె
దిగ్గతాంగులఁ దెలిసవ్వుతేట ముంచు
కృష్ణపక్షాప్తమీచంచు ♦ నీక్షుఁజేసి. ౨౯

తే॥ గీ॥ అదిగొ నరురాత్రికృత్యమ్ము ♦ లరయఁ గాల
పురుషుఁ డుపయోగమును జేయఁబూను దూర
దర్శనపుయంత్ర మనఁ బ్రమత్తస్వభావ
యామిసికామిసినాథుఁ ♦ డవతరించె. ౩౦

తే॥ గీ॥ చూచెదము నిన్ను శీతలరోచి వంచు
మౌక్త్యదము నీకు శివమాళిభూష వంచుఁ
దిటెదము నిన్ను మన్మథోదీపుఁ డంచు
సర్వసాక్షిస్వరూప! విశ్వప్రదీప! ౩౧

తే॥ గీ॥ అనుచు నే మేమొ, పద్యమ్ము ♦ లలియలి
తలుపుల బిగించి శయ్యపైఁ ♦ దనువుఁ జేర్చి
యంబ హృదయానఁ దాండవ ♦ మాడుచుండఁ
గాఁ గనుంగవ మూసె నక్కవివరుండు. ౩౨

వ॥ అటఁ గమలయు.

తే॥గీ॥ తనయభీష్టమ్ము నెఱవేర్చుకొను విధమ్ము
 లెల్ల నెంచి వాటికి సంభవిల్లు నంత
 రాయముల కుల్కి, తుదకు నుపాయ మొకటి
 సిరపఱచి దానిని బొనర్చు • తెగువతోడ. 33

మ॥ తన కక్షవిందగు వానిచిత్రమును డెందమ్మందు హత్తించి యా
 తని సంజారము లెంచుచుఁ ధవుఁడు నిద్రఁ జెందు నెప్పన్నయో
 జనతోడఁ బెడమోముతోడఁ బతిపజ్జమేను కుంచింది పం
 డెను మారా స్త్రవితానకీలికల కెంతే దానక మ్మై మదిఁ. 34

తే॥గీ॥ త్సణ మొకయుగమ్ముగా నిట్లు • గడపుచుఁ ద్వర
 పడినఁ దనపూన్కి తీరదక్షిమడుకుతోన
 వేచియున్నంత నంతలో • వీనుపండు
 వయ్యో వృద్ధుని గంభీర • మైన గుఱక. 35

వ॥ అట్లు విని.

సీ॥ గాఢనిద్రాముద్రఁ • గైకొని కాలసేతు
 లట్టిట్లు బొరలించు • నట్లుగాఁగ
 లలితహేమంతకాళమున మిథునముల
 బిగికొంగిలింతలవిధము గాఁగఁ
 గలలోన భీషణాగాధగాధల ముని
 కలవరింపఁగడంగుకరణి గాఁగఁ
 బ్రణయకోపావేశభరితు నాథుని దేర్పఁ
 జక్కలిగిలివెట్టుచాడ్పు గాఁగ

తే॥గీ॥ మోవి మోవితేనియ లానుమురువు గాఁగ
 వృద్ధధవుగాఢనిద్రాపరీక్షఁ జేసి
 శవమునాఁ బడియుండినజరతు విడచి
 ప్రక్క కొత్తిలి లేచె నాటక్కులాడి. 36

వ॥ అట్లు లేచి యల్లనల్లన నడిచి మూడవయంతరువుం జేరుద్వారము
కడ కేగి తా నంతకుము న్నందు గు పపరచిన బీగముం గైకొని తలుపులఁ దీసి
లోని కరిగి కళానిధిగదిలో నలుకు డేమైన వినవచ్చునేమో యని చెవుల
నిక్కించి విని, యలుకుడు వినరామికి నొకింత యోజించి లోన వలదు వలదని
దడదడను లీల బోధించు పరమాత్మను లక్షింపక కళానిధియాగారమున కేగు
తలుపుల గడఁ దీసి యవల గొల్లెము బిగించుటఁ చెలిసి గాజులఁ గదల్చుచు
టిక్కుటిక్కుమను ధ్వని విడువక చేయుచున్నంతలోన నతండు. 32

ఉ॥ నెమ్మది యప్పుడే మసక ♦ నిదురఁ గైకొనినాఁడు గాన, నే
త్రమ్ముల విచ్చి యాధ్వనివిధమ్ము గ్రహించి కలంగుసాటు దై
ర్యమ్ము పెనంగొనఁ బడక ♦ నల్లన వీడి కవాటపార్శ్వభా
గమ్మున నిల్చి యెవ్వరన ♦ గాజులసవ్వడు లుత్తరం బిడఁ. 33

తే॥గీ॥ తలుపు దీయకయున్న నిద్రను వహించె
నీతఁ డని యీమె యెల్లియు ♦ నేగుదెంచు
నిపుడె బోధించి మరలించు ♦ టెంతయేని
మంచి దని తల్పు దీసి యామాన్యమూర్తి. 34

సీ॥ నవయావనోన్మదానంగసంగరకళా
వ్యసనసూచితకుచ♦ద్వయముదానిఁ
బులకితస్నిగ్ధక♦పోలసీమావృత
శ్రవణభూషణచక♦చ్చకలదాని
లలితకాషాయాంబరచ్ఛన్నదీపాంగ
భరితసౌందర్యవైభవముదానిఁ
గర్భారపీటీసు♦గంధబంధురతైల
కుసుమవాసితఘ్రమంఘ్రములదాని

తే॥గీ॥ లలితలజ్జావీలాసని♦సులమనోజ
తామలానురాగరసమ♦హత్వకలిత
చలితవినయానమితకటా♦క్షములదాని
నరసినంతన నిశ్చేష్టఁడై యతండు. 35

శా|| లేరే, ధారుణిలోన సుందరకళావృత్తి బ్రశంసార త
నారుల్ వారల కింత సాహసమరంతకూరకృత్యాళి నే
పారణ బోవవుగాక భావములు, వేరె నన్ బ్రపంచంబు నం
దేరీ వీరు పతివ్రతామణులటం ♦ చింతేని వాక్రువ్వంగన్. ౪౧

తే|| గీ|| ఉండెగాక దుర్గాంబ యీ యుత్పలాక్షి
యంతరింగమ్మునందు ననంతతేజ
మొలుకఁ జైతన్యరూపయై ♦ నిలిచె నెదుటఁ
గావునఁ బరాంబ యని యీమెఁ ♦ గాంచు టొప్పు. ౪౨

క|| అని మనమున భృతి నిల్పి గ
శనినదమున గదదికము ♦ లవమేనియుఁ దోఁ
పనిభంగిని యంజలి నిడి
యను వినయాదరము లెసఁగ ♦ నాపెకు బృత్తి. ౪౩

శా|| అమ్మా ! యేమిటి కిట్లు వచ్చితిరి, కాఁర్యం బేమియో? యర్థరా
త్ర మ్మిరీగ నేగుఁదేరఁగఁ బ్రమాదమ్మా, నొరుల్ విన్న సిం
ద్యమ్ముల్ పల్కుచు, రేమిచెప్పుచు, నగత్వంజైన నే రానె? యో
గ్యమ్మా మీర లెఱుంగరా యనుచు వాఁ ♦ డాడంగ నాలేమయున్ ౪౪

మ|| తన యాకూత మెఱింగి సెగలగమిన్ ♦ దన్నొవ్వఁగాఁ జెసి గు
టును మటున్ దెలియంగఁజాలి తమి నిటుల్ రాగ వేదాం పో
ల్కి నుపన్యాసము లిచ్చు నాతని యెదన్ ♦ గేగంటివాలమ్ము లే
సి నిజాభీష్టముఁ దెల్పుఁ జాలకయ తా ♦ సిగ్గెల్ల నుల్లమ్మనన్. ౪౫

వ|| అంత.

తే|| గీ|| ప్రాద్దుపోయిన దేగి ధవుచరణాబ్జ
సేవ యొనరించి నిద్రింపు ♦ దేవిధమ్ము
నను కవాటమ్ము లున్న వట్లనె బిగింపుఁ
డంచు నాతండు వలుక నాచంచలాక్షి. ౪౬

ఉ॥ కార్యము తప్పివచ్చినదిగాఁ దలపోసి మనోభవా రతా
నార్యదురంతకృత్యమునకై యిటుసాలితి విప్పిచెప్ప నా
దాద్యుఁ డితండు నన్ రత్తికిఁ దాచ్చునొ, తోయునొ; యటుగాక, దు
ష్కార్య మటంచు నెల్లరికిఁ జాటునొ; యంచు విషాదమగ్నయై. ౪౭

వ॥ ఎట్లకేలకు ధైర్యము వహించి.

క॥ కొనగోట నేలవ్రాయుచు

స్వనమున మెల్లదన మొప్పఁ బయ్యెట నలన
లన దినుచుఁ దలవించి య
తని కిట్లు లనియె వినమ్రతాభావమునన్.

౪౮

తే॥ గీ॥ సరసకవితావిలాససంస్కారమతులు

పరహృదయగూఢభేదనాస్పదకటాక్ష
కలితులగు మీకు నేమని పలుకఁగలదు
నన్నుబోలు వృద్ధాంగన నయవిచార!

౪౯

క॥ ప్రియము యావనమును జన

గేయోజ్వలభోగభాగ్యశీలిత లగు నీ
యీ యువతులకు నిశీధుల

నే యభిమత ముండు నెలుఁగవే? కవిరాజా!

౫౦

వ॥ ఆని వక్కాణించి మిన్నకుండిన సతండు స్త్రీ సాహసమ్ము
గర్హించి, యామె మనమ్ము నొవ్వనాడిన మీఁ దేమికిడు మాడునో యని
శంకించి. చెవంబుపై భారమ్మునించి, ధైర్యము వహించి, యామెం గాంచి.

మ॥ జననీ! నీచు మనోగతాభిమతమున్ సర్వమ్ము గు రించినాఁ

డను నీబోంట్లకుఁ దోచరాని దిది, కట్టా! తోచె నెట్లుల్, మన
మ్మున యోజింపును దీన నేమి సుఖమో, పుణ్యమ్ము, కామవ్యధా
జనితాజ్ఞానపు నై, వచించి తెదియో చాలింపుమి వాక్కులన్.

మ॥ తలఁపన్ రానిది, చేయరానిది, యథార్థం బీ యనాలోచనా

కలితాకార్యపరంపరానుగత లై కాంతల్ దురంతాపవా

దలఁ గాయమ్మల వీడి, తుటతుద నుద్యన్నారకొగ్గిచ్చటా
వలిలోఁ గూలుచు రంచు నీ వెఱుఁగవే • పల్కంగ నే నెవ్వఁడె? ౫౩

క॥ వృద్ధాంగన నంటివి యిల
వృద్ధాంగన లెల్ల రిట్టిరే; ధవపాదో
ద్యద్దూళి జీవనముగ న
మృద్ధయశమ్మును గడించు • టెఱుఁగవే వారల్? ౫౪

వ॥ అని నిశ్చలముగాఁజూచు నతని మాటలకుఁ గటకటం బడి
యాబోఁటి, యగును మీ రనినది యథార్థంబ కావచ్చు నదికొ దిది యను
వాదంబు నా కేల? యపవాదభయమ్మున కిట మీరును నేనును దక్కమటె
వ్వరు లేరుగదా? అదియుంగాక మీర లుదయమ్మున ననుగ్రహించిన కను
సెగల పథమ్మున నా కానందమ్ముఁగూర్పుఁ డాకలిఁ గొన్నవాని కన్న మిడుచు
మని పిల్చి యాసమై వచ్చిన నతనిఁ బొమ్మనుటఁ బాడియే, యన నతండు.

క॥ మన మిర్వురమే నని నె
మ్మనమునఁ దలపోయనేల • మానసపద్మ
మ్మునఁ దాండవ మాడెడు ని
త్యుని సర్వవ్యాపి నెఱుఁగు • మో జనయిత్రి! ౫౫

క॥ మన మతిచంచల మగుట ధృ
తి నొకింతేఁ బూనలేనిఁసితి నందుటఁ బొ
ద్దునఁ గను గీటిన నను గృపఁ
గనుఁగొని నుతు నటు త్నమింపఁగా వలెఁ దల్లి! ౫౬

ఉ॥ అకలిఁ గొన్నవానికిఁ బ్రియాన్నముఁ బెట్టుచు మంచుఁ విల్చి యా
పె కల దంచు లేదనుచుఁ • బల్కుట భౌష్యము కాదుకాని దో
షాకరమైన యన్న మిడి • యాతఁడుఁ దాను దురంతరౌరవా
స్థాకతరాగ్నితప్తు లగుచో నిడఁ బాడియె చెప్పు మమ్మరో! ౫౭

వ॥ కాన నను త్నమించి లా మేగుఁ డనునాతనిమాటల కేమియో
యామె ప్రత్యుత్తరం బీయఁదలంచు నంత.

క॥ అతటి సుఖసుపుం డగు

నా తరుణీమణిభవుం డు॥దంచితజాడ్యో

పేతుండు హోఖురు హోఖుర

హో తృఖురు ఖుర్ ఖు ఘుంఖు ♦ రంచని దగ్గెన్.

౫౯

ఉ॥ ఆ వికటారవమ్ము వినినంతన లోన దిగుల్ జనింపఁ గె

మ్మోవి చలింపఁ గొంజెమట ♦ మోమును నింపఁగఁ దొట్టుపాటుతో

నావలి కేగుచో నతని॥హ సము ముదిడె, మేనివాసనల్

పోవులుజెట్ట లేనగవు ♦ పొందొనరింప విచారమగ్నయై.

వ॥ ఇటు లామె ముగ్ధుంగొని మెలుపు మెఱసిన చందాన టిక్కు
మని తలుపు బిగించి పోయినంత.

ఉ॥ జారునిమాడ్కి వంచకుని॥చాడ్పునఁ జోరువిధమ్మునన్ దురా

చారుని రీతి హంతకుని॥చందమునన్ మృషవాదికెవడిన్

దారుణపాతకాచరణు॥దారినిఁ జేప్టలఁ దక్కి యాపయిన్

ద్వారముఁ జేరవేసి తన॥పాన్పుపయిన్ మెయిఁ జేర్చి యూర్పుతోన్.

మ॥ అకటా! యెంతటి జంత! యెంతపనిఁజేయన్ జాలె! నెన్నెన్ని పా

టకు లోనయ్యె మహాఘ మియ్యదనుమా॥టల్ కూడ వింతయ్యె నా

పెకు, నీ యావనదుర్మదాంధ యింక నే॥జెంటన్ బరిజాన యా

నొ కదా, గాఢవిమోహబంధనములన్ ♦ స్రుక్కొంది త్రొక్కొడకన్.

క॥ తలపూ వయి కొలమంచున

జెలుంగంగల భాగ్యరాశి ♦ వృన్ధుని సతియా

టల సద్ధర్మము విడి యిటు

కులటాచారమ్ము నూను॥కోర్కెఁ జెలంగెన్.

౬౩

చ॥ అతఁ డసమర్థుఁ డౌట హృద॥య మృతచంచల మాటఁ బ్రాయ మా

తతనవయావనోజ్వల క॥ధానక మాటఁ దదీయచేష్ట కూ

రితమగు నాస నే గలుగఁజేయుటఁ దా నయి యింతసాహస

సితి కొడిగట్టె నీమె యని ♦ చెప్పక చెప్పెడు నామెపల్కులే. ౬౪

తే॥ గీ॥ అంగనల కాలురెట్లు సా॥హస మటన్న

పలుకునకు సాక్షి కొంగఁ జొంబనముతోడ

నన్ను వదలెఁ బ్రబంధౌఘఁ నాయకలటు
కొఁగిలించి పరీక్షింపఁకయ లతొంగి.

౬౫

తే॥ గీ॥ పరిచయము లేని కనుసెగ • దొరలుతోన
నిక్క మగు ప్రేమ జనియించు • నే విమోహ
కలితతాత్కాలికోద్రేక • లలితచుంబ
నాచరణ కొగ్గెఁగాక నియ్యలరుఁబోడి.

౬౬

క॥ జనసిజనకులచురిత

మ్మన నాకును సాము పాపమును బంచునొ ధ
ర్మనిధానుం డకటా! పొ
ద్దున నాచేసినయఘమ్ము • తోసెడి దగునే?

౬౭

తే॥ గీ॥ ఫలమెఱుంగని కనుసెగ • వాలుఁజూపు
నీటుగోటుల బాటల • నెయ్యమాడఁ
బుణ్యసౌపానసంతతుల్ • పొడ వడంగ
నరకపథకవాటమ్ములు • తెరచుకొనియె.

౬౮

తే॥ గీ॥ అపథమ్మునఁ జనలేక • నవలఁ బొమ్మ
టంచుఁ ద్రోసితి భువనమోహానవిలాస
కలితకళ్యాణమూ రిని • గాని తుదకుఁ
దప్పనట్టులు దోచెఁదత్పథమహిన్ని.

౬౯

తే॥ గీ॥ సతము వైరాగ్యచింతనా • స్పదకథావి
ధానముల లోనఁ దిరుగు మన్మానసమ్ము
సెత మేమొ విభ్రాంతికిఁజాలె నకట!
యేమి చేయుచు నాధైర్య • మెట్లు నిలుచు?

౭౦

తే॥ గీ॥ అంచు యోజించునంతలో • నలత వొడమెఁ
గనులు మోడ్పులువడె మనంబునఁ జెలంగు
వలపుఁ దలఁపులగములెల్ల • గలలు నయ్యె
నెమ్మదిగ వాని నిద్రపెద్దమ్మ పట్టె.

౭౧

ఓమ్.

శ్రీమ త్పరాంబికాయై నమః.



శ్రీ

రసాశ్రయము.

3 వ ద ల ము .

చ॥ అతఁడు విరాగి కాఁడు మధుఁరాధరలే సుఖమూగు లంచు స
మృతఁ దలపోయువాఁడు త్షణఁమాత్రము కలిసే తద్విరాగసం
స్థిత కెద నొగి తా వలచి • చేరినచెల్వను ద్రోసెఁగాక, లో
ధృతి విడి స్వప్నరంగమున • నేడ్చుట నెవ్వఁడు చూడఁగలెడుకా. ౧

చ॥ చమవునుగాక తా నుపనిఁపత్సగఁ గ్రోలునుగాక జన్మముల్
పది పొనరించుఁగాక ఋజుఁపగఁ వ క్రిలుఁ గాక శాస్త్రపుకా
మదిఁ గనుఁగాక పేరుగలఁతోయములందు మునుంగుఁగాక స
ద్బుధుఁ డగుఁగాక కామినులఁమోహకటాక్ష నిబద్ధుఁడౌఁ గదా. ౨

మ॥ పులకల్ పుట్టఁగ బిగకాఁగిళుల నాఁమోదమ్ములకా ముని న
ట్టులు నోహమృతధారలకా దనిసినఁట్టుల్ ఇర్వరుకా గూడి విం

తలు కావించినయట్లు బోన్నతకళా♦సానంబులకొ గీటి న
వ్వలలోఁ దేల్చి హాసించిన ల్లభినయమ్ముల్ సేయువాఁడుం గలకొ. 3

తే॥గీ॥ అట్లు లాతండు స్వప్నసుఖైకపరతఁ
బ గాలముకొ బుచ్చుచున్నంతఁ ♦ గాలమూర్తి
యనఁదగిన కోడికూసె మహార్థభరిత
ప్రణవనాదంబురీతి విద్వాంసు లెంచ.

౪

తే॥ గీ॥ ప్రణయ సామాజ్య సౌఖ్యసంభావితలకుఁ
జోరమారె కజీవనాధారులకును
గాయకప్రపశ్చ సనిష్ఠాయితలకు
నపుడు మేల్కొల్పుఁ బాడె బదాయుధమ్ము.

౫

తే॥గీ॥ జిలిబిలి మెఱుంగుచెక్కుల♦చెలువుదాని
నిబ్బరఁపుటుబ్బుగుబ్బల♦నిక్కుదాని
వలపు నిడువాలఁజూపుల♦తళుకుదాని
గాలి సోకినమాత్రానఁ ♦ గరఁగఁ డెవఁడు.

౬

మ॥ అనునర్థమ్ములు తన్ని నాదములఁ బ్రఖ్యాతమ్ములై పోయె నం
తనఁ బ్రాంగంగన నోముపంట, నలిసితన్వఁగి జీవమ్ము, జీ
వనికాయమ్ముల వెల్లు, కర్మగతులకొ ♦ వాసించు వైవమ్ము, చే
తనముకొ గూర్చెడు పోడ, తోచె గగనోద్ధానప్రదేశమ్మునకొ. 2

సీ॥ జిలిబిలి కెరటాలఁ ♦ జెలరేగి తుల్కింత
లాడు తెమ్మెర కుఱివాఁడు విసరఁ
బూలపాసీయమ్ముఁ ♦ గోల నొండొంటి దాటు
తేటులు విజయగీతికలఁ బాడ
తెప్పార్ప కెప్పు డాశ్రితుపోల్కిఁ బొన్న తి
రుగుడు కటెమట మెఱుంగుఁ జూప
నినుఁగుల బుజగింఁచి నభమ్ములకొ బాటు
జ పక్షిసంతతి బరాబరులొనర్పఁ

తే॥గీ॥ బ్రేమ మీర నుషస్సతి ♦ లేతపచ్చి
కలను దళుకౌరు మంచుపూవులసరమ్ము
గళమునందునఁ గెసేయఁగా నినుండు
నుదయగిరి సింహాపీఠపైఁ ♦ బదము వెట్టె.

౮

క॥ అంతఁ గళానిధి మేల్కొని
సంతాపము గమర చి తఃశాంతికి యత్నం
బెంతేఁ జేసియు హృది నా
కొంతాకృత తాండవింపఁగాఁ జలితుం డై.

౯

వ॥ ఎటులో కాలకృత్యము లొనర్చుకొనుచు నాజవ్వనిం దలంచి.
చ॥ అరరె, యఘ మ్మఘ మ్మనుచు ♦ నందఁగరానిఫలమ్ము చేతికిఁ
దొరక నదృష్టవానుడను ♦ ద్రోసితిఁ జెప్పగరాని వేదనా
భరము భరింపలేక వసివాల్లువడెన్ హృదయాంబుజం బిఁకే
కరణి లభించు దానిబిగిఁకొంగిట లోఁగొనుభాగ్య మక్కటా!

౧౦

మ॥ అరయంగా విరిబోడిచుంబనపుఁ జాయల్ నాచుముంజేయి యం
దొరిగెన్ మే నొక వింతహాయిఁగని యెందో భావసౌధాంతర
స్ఫురితానందర సాంబుధిన్ మునుఁగుచాడ్పున్ బొంది, నాయాసుధా
ధరకొయమ్ములు రెండు నొక్కటగు మోదం బెట్లు రాణించునో? ౧౧

నీ॥ అలత తీరఁగ దానియరుణాధరామృతా
నూనపానము సేయఁనోచ నేని
వలఁపు మీరఁగ దానిలలితోష్ణకుచమంభ
యుగళిపరిష్వంగ ♦ మొంద నేనిఁ
బ్రమద మూరఁగ దానిపారావతారావ
కలనచే ధన్యతఁ ♦ గాంచ నేని
మనసు బాఱఁగ దానిమహితవేణీతాడ
నానందభాగ్యమ్ము ♦ నంద నేని

తే॥ గీ॥ దాని జాత్యనుగుణబంధఃనానవీన
లలితచాతుర్యమదనసామాజ్యసింహ

క్షీతి నెక్కించుమార్గము ♦ వెదుక నేని
యకట! నాజన్మ వ్యర్థమెకా ధరిత్రి.

౧౨

శా॥ నే నెందేగినఁ బూలవాసనలె రాణించున్నదే గాంచినన్
నానారీతుల స్వప్న గాఢలె మదిన్ ♦ చెవా రెటుల్కన్న నా
లోనన్ దాండ్రివ మాడుచున్నయది యాలోలాలకశ్రీనిధా
నానూనాననరోచి. యక్కటకటా! ♦ యాచింపఁ బోద్రోసితిన్. ౧౩

వ॥ అని మఱియు.

సీ॥ ఆ మోహినిమోహానానంతశృంగార
వేషమ్మును దలంచి ♦ వింతనూను
నా కామినిప్రణయానురాగాలోల
వాచారసం బెంచి ♦ వనట మునుఁగు
నా భామినిమనోహరసలజావిలా
సాపాంగతతులెంచి ♦ యటమటించు
నా తరుణీసరసాభివాంఛావ్యక్త
వదనాభినయ మెంచి ♦ భ్రాంతినొందు

తే॥ గీ॥ నాలలన పార్థనాచుంబ ♦ నాదికౌల
లీలల స్మరించి తన్నయశ్రీలఁ దేలు
నాసుదతిమూర్తి హృత్ఫల ♦ కౌంతరమునఁ
గాంచుఁ గన్గవ మోడ్చి, యాకవివరుండు.

౧౪

తే॥ గీ॥ ఇంతలో నిట్లు లౌచునం ♦ చెఱిగియున్న
రాత్రి యామోహనాంగి నిరాకరింతు
నా? తదీయానుపమమధురాధరామృ
తమ్ముఁ గ్రోలి సుఖైకపదమ్ముఁ గనక.

౧౫

క॥ అని పలురీతుల భావ
మ్మున నేమేమో తలంచి ♦ మోహపరత్వ

మున మైమఱచిన యాతని

కమలకు చుర్గాలయమ్ము ♦ కానఁగవచ్చెన్.

౧౬

ఉ॥ కానఁగరాఁ బరాంబ సువికస్వరమూర్తి మనమ్మునందు నెం
తేనియుఁ దట్టి, నెక్కిని యనేకవిధమ్ములఁ దాండవింప, న
ద్దానఁ బ్రియాంగనాకృతియుఁ ♦ దారసిలంగఁ దదంగనాకృతి
శ్రీ నెసఁగఁ బరాంబ తనఁచిత్తమునందు, ధృతీఁ దొఱంగుచున్.

తే॥ గీ॥ తలఁపుల నొకంటఁ గలికి క్రొందఱుకు మెఱుఱు

నా మెఱుంగుల దుర ♦ నాట్య మొనర్చు

దురనాట్యమ్ములో లేమ ♦ తోచుచుండ

భీతుడై వాడు బడి కేగ ♦ వేళతఱియ.

౧౭

వ॥ ఆవిధిఁ గళానిధిచేఁ దిరస్కృత యైపోయిన కమలయుఁ దన
మనమ్మున.

ఉ॥ ఆతఁడు చంచలుఁ డుదయమందునఁ గనవగీటి నన్ను సం
ప్రీతిగ నేలనెంచె. మురిపెమ్ముగ నేనయి పోవఁ ద్రోసె, వి
ఖ్యాతకవీంబుడైన నగుఁగాక, రసాంబుధిఁ వోగకున్న నే
రీతి యశమ్ము నందు, సరిలే, యింకఁ జూచెద వానిబీరమున్.

౧౮

క॥ ఆచుంబన మొక్కటియే

యాచంచలు నొంపఁజాలు ♦ నావల మత్కే

భీచాతుర్యమ్మున నే

నై చేసెద శిక్షవాని ♦ కన్ని తెఱఁగులన్.

౨౦

అ॥ వె॥ గంపెడాసతోడఁ ♦ గొంగిలి నిమ్మన్నఁ

బొమ్మనుచు విరాగిపోల్కిఁ ద్రోసె

నతని కంటిసెగ ♦ లకట భావముఁ జీల్చె

నేల వలపుఁ జూపి ♦ బేలనెత్తి.

౨౧

చ॥ చెలువల కెప్పు వేగిరము ♦ చెల్లు; తా వలపించి ముందు లోఁ
గలగిన, వాడు వెనగులఁగా మన మీయక వాని ముప్పతి

ప్పలు పడునట్లుఁజేసి, పిదపఁ గవగూడి సుఖింపవచ్చు నం
చిలపయిఁ గామశాస్త్రము వఁచించెడు, నయ్యది రి తవోవు నే.

అ ౧

శా॥ కాసి, కార్యము మించివచ్చినది నాకన్నిచ్చ నన్నింతగా
గానిం బొందఁగఁజేసె, జేల నయినఁ గాని మ్మిఁ కేరీతిగా
నేనిఁ వాని కవుంగిలిం బడయనేనిఁ మోడువారుఁ మదీ
యానూనాభిమతావసజము వసంతారామమం దక్కటా!

అ 3

వ॥ మఱియు.

నీ॥ అసైగలకుఁ దోడు ♦ అతుల ధైర్యస్థైర్య
సాహసోరునిరంకుశత లమర్చి
అ సౌరునకుఁ దోడు ♦ అంగనాసదపాంగ
శృంఖలాబంధన ♦ శ్రీ ఘటించి
అ పల్కులకుఁ దోడు ♦ అనుపమకరుణాప్ర
సన్నవాసితమానసమ్ముఁ గూర్చి
అ కైతలకుఁ దోడు ♦ అనుభవశృంగార
రసవాహినీపరి ♦ శ్రమ రచించి

తే॥ గీ॥ అ నతికిఁ దోడు ప్రణయకోపారుణేక్ష
ణాఁబుజాక్ష్యంఘ్రి నిర్మించి నపుడుకొదె
వేదజడుఁ డన్న యపవాద ♦ వీడు నీకు
నలినజా! వీని నిట్టేల ♦ సలిపినావు?

అ ౪

తే॥ గీ॥ అతనితో నెటులేనియు ♦ ననఁగి పెనఁగి
యిక్షుకార్ముకసామ్రాజ్య ♦ మేలుపేని
లేక మన్ననోహరతీరస్కృతదవాగ్నిఁ
దనువుఁ ద్రోయుట యేనిఁగృత్యములు నాకు.

అ ౫

చ॥ హృదయము జెల్వరింపఁ దగ ♦ దెవ్వరి కేనియు; జెల్వరించుపె
నొదవిన వాంఛతీరవలె; ♦ నొక్కపు డా క్రియఁగాక యున్న నా

పదకు దురంతచింతకును ♦ బాల్పడి జీవములకై భరించు క
న్న దనువు వీడిపోవుట ఘనమ్మని మానిను లెంతు రాత్మలకై. ౨౬

చ॥ అని పలుభంగులకై హృదయమందు దలంచి వితాకు నొంది తోఁ
చనియటులకై మెలంగి, పదిసారులు వాని వచోవిమర్శనం
బును బొనరించి వెటివలె ♦ బుష్పధనురరుదాడి కోడి క
మ్మను లిఖియింపనెంచి యనుమానము బూనె దనంత దా నెదకై.

తే॥ గీ॥ సందియము నొంది మదివిమర్శన బొనర్చి
సలుపదగినట్టి యత్నముల్ ♦ సలిపి యప్పు
డేనియు ఫలింపకున్న మదీప్సితమ్మ
తనువు దొఱగుట లెస్సని ♦ తలచి యామె. ౨౭

ఉ॥ కాకితముకై గలమ్ము గొని ♦ కన్దవ మూసి లిఖింతు నెట్లు లా
పాకటరూపవై భవకళానిధి కంచు నెదం దలంచి యే
దో కలమెత్తి వ్రాయునెడ ♦ దోచెను వానిస్వరూప మంతలోఁ
జేకొనినట్లు ముగ్ధుగొను ♦ చెల్వన గన్పడె భావనాకళల్. ౨౮

వ॥ భావనాకళాగతుల కాముగుద మైపులకరింప నొక్కింత కన్నొ
గిచి యంతలోఁ దెలిసి గతవృత్తాంతమ్ము దలంచి విషాదమ్మున నిట్లు
భావించె.

ఉ॥ ఆతఁడు నామలేఖను ప్రియమ్మున గాంచునె? కాంచునేనియుకై
జేతమునకై దయాత్ముడగునె? యగునేని మదీయవాంఛలకై
బ్రీతిగ దీర్చునే? యటులనే ఘటియిల్లిన నీ పిశాచి యీ
రీతి నెఱుంగడే? యటు లెఱింగిన నెఱుఁచునె రవ్వసేయకకై? ౩౦

ఉ॥ కట్టడికొక వాఁడు దమకమ్మున నాప్రణయానురాగసం
ఘటన కొప్పి యేలుకొనఁగా దలపోసిన నీ పిశాచి నకై
బెటఁగలాడె బాధలు? వివేకము వీడునె? యిట్టిచేతఁ దా
రట్లు నొనర్చుకో నెదం దలంచునె? న న్నొకమాట యాడునే? ౩౧

క॥ అని నిశ్చయముఁజేసియు
మనస్సొప్పం బెట్లు కలదొ; ♦ స్మరదైవం బ
త్యనుకంపాత్మకుఁ డని విం
టి నతం డేనిఁ గృపఁబూనఁడే నామిఁదన్. 32

వ॥ అని కమ్మ లిఖించి, యయ్య చెన్ని సారులో పఠించి, డెందమ్మన
నాందోళన మంది చింతించి, దైర్యం బవలంబించి, పైచిరునామా రచించి,
సోపానశ్రేణి నధిష్ఠించి, సగము తెఱచియున్న వాతాయనమార్గమ్మన
నద్దానిఁ గళానిధిగదిలోనికి విసరి, యథాస్థానమ్మ సేరె; నంత నతండును. 33

ఉ॥ బోఁటియనన్ బ్రయమ్ము, జముఁపోటు లనన్ భయమున్ జనింపఁ బు
వ్వాటు మనమ్మునన్ దిగులుఁవార నెదేనియు నిశ్చయింప కే
బాటయు లేక, బాలురకుఁ ♦ బాతముఁ జెప్పట కిచ్చగింప కా
పూటకు మాత్ర మెట్లొ సెలఁపున్ గొని క్రమ్మఱవచ్చె మేడకున్. 34

ఉ॥ ఇట్లుల వచ్చి నానుపుపఁయిం బడి నిక్కుర రాక యోజనల్
తెట్టువఁగటఁ బొత్తములఁ ♦ డీసి. పఠింపఁగ లేక, గుండియల్
కొట్టుకొనన్ రతీశ్వరనిఁగూఢశరాహతఁ గందువారి యె
టెట్లొ పచారులన్ సలుషఁనెంచి నిలంబడి నలెసల్ కనెన్. 35

క॥ ఆతటి నాతని కగపడె
వాతాయనమందుఁ గవరు ♦ వాఁ డందులపై
ప్రాంతం గని యాపెని యని
చేతమ్మునఁ బ్రయము భయము ♦ చిందులఁతొక్కన్. 36

వ॥ మందుడు కడంచుకొని కవరు విడఁదీసి యిట్లు పఠింపందొడరగె.

క॥ హృదయేశ్వరా! వినందగు
మదీయహృదయాంబుజము సఁమర్పించితిఁ ద్వ
త్పదములకడ దీనిఁ బ్రయ
మ్మొదవన్ గ్రహియించి యేలుఁటాప్పదటోయా! 37

తే॥ గీ॥ వడఁదగులనీక, వసివాళ్లు ♦ వడఁగనీక
తావి విడనీక తేనియఁ ♦ దలుగనీక
తళుకు లెడలంగ నీక యీతరుణమంద
స్వీకరింపఁగదోయి, మచ్చితసుమము.

3౮

ఉ॥ ఓర్పునఁటోయి, మారవిషమోగ్రశిలీముఖభీకరాన్ని బా
ధోర్పునఁటోయి నీచువిముఖోత్కటవాక్యపరంపరాన్ని ధా
కోర్పునఁటోయి, యశావనమదో తజాతనిజేస్సితాన్ని సో
కోర్పునఁటోయి, కమ్రసుమమోయి కృపం గనుమోయి సత్కవీ. 3౯

ఉ॥ రమ్మని చేరఁదీసి రుచిరమ్మగ దాని గ్రహించి, నించి పే
మమ్ము, తదీయనూతనసమగ్ర రసగ్రహణం బొనర్చి డెం
దమ్మున, జోటాకింత యయినదయఁచేయఁగదోయి, లోన మా
ధ్యమ్మును వీడుమోయి య,కటా! మృదుసూనము వాడు నొకవీ! ౪౦

ఉ॥ ఎంచఁగదోయి నావయసుఁ ♦ నెంచఁగదోయి, మదీయకర్మయా
లించఁగదోయి నాదుమొఱ ♦ ప్రేమపరీమళవాక్సుధాప్రపూ
ణాంచితవీచికొఁచయవిహార కృతార్థ నొనర్పుమోయి, యా
చించుచు నుంటినోయి నను ♦ నీ యనకోయి కవీంద్రచంద్రమా! ౪౧

చ॥ తలఁప రసాఘ్యఁ డంట, కవితావనితాచతురక్రియాకళా
కలితుఁ డంట, యశావనవికాసవిలాసమనోహరాంగి యశా
కలికి యంట, తా నగుచుఁ ♦ గమ్రహృదబ్జ మొసంగ మాధుఁడై
వలదనె నంట, దీనిఁ బెఱవారలు విన్న హసింపరా కవీ! ౪౨

చ॥ మఱియొకమాటఁ జెప్పెద సుమా! యనుమానము మానుమా నిరం
తరమదనానలప్రకటదారుణబాధకు నోర్పుఁగాక వి
స్ఫురితభవత్తిరస్కృతవచోనిచయాగుల కోర్వలేక తా
సురిగి నశించిపోవు మృదుసూనముపై ననుకంప నూనుమా.

౪౩

తే॥ గీ॥ తరఁగలై తుల్ల మకరందధారలోనఁ
దెమ్మెర నిసుంగు రాయబారమ్మ నంపు

కుసుమకోమలి నపుడె పెఁకొని సుఖింపఁ
డే; మధుకరుండు నదిపాపమే? కపింద్ర.

౪౪

తే||గీ|| పాప మని యంటివేని నాపలుకు వినుము
కడుపుకక్కుర్తికె ననుం ♦ గన్నవార
లీ వివాహ మ్మొనర్చిరి; ♦ భావకుసుమ
మేన నీ కిచ్చుచుంటి గృహింపఁ దగదె.

౪౫

తే||గీ|| ఈవ యొండనెదేని నా ♦ జీవములను
బలి నిడెద నీతిరస్కృతవాక్యతతికి
నాథ! యాపెనఁ గలసికొందము మహాగృ
రౌరవాసిపత్రాదినారకములందు.

౪౬

తే||గీ|| కడపలుకు విను నా కొడంబడెదవేనిఁ
జీటి నొక్కటి మాగోడఁచెంత విడుము
లేదయేని మత్పాణముల్ ♦ తీసికొనఁగ
నాయితము కన్ము, పలుమాట ♦ లాడఁ గమల.

౪౭

మ|| అని యాలేఖఁ బఠించి తోడన మహాద్యతేప్రమవారాన్నిధిన్
మునుకల్ వైచి తదంగనాపరిచయానూనప్రియాలాపచుం
బనలన్ సంస్మరణం బొనర్చి నిజకౌమ్యవ్రాతముల్ తీర్చుకొం
చు నటంచున్ దలపోయ నాతఁ డెదలోఁ ♦ దోచెన్ బరాంబాకళల్

ఉ|| తోచిన యంబికాకళలతో మనమున్ లయమున్ బొనర్చి, సం
కోచముతోడఁ గమ్మ నెదకున్ బెరిమమ్మన హత్తుకొంచు, భ
క్త్యాచితచిత్త వృత్తి ప్రణయామృత మానుషనంబు. రెండునున్
వేఁచఁగ నెద్దియో యొకటి ♦ నిర్ణయమున్ బొనరించుపూన్కితోన్.

వ|| ఇట్లు వితర్కింపఁ దొడంగె.

తే|| గీ|| ఒకటి ప్రాపంచికప్రణయోరుసుఖసు
ధాంబుధితరంగమాలికలందు నూపు

మఱియొకటి, ము కివనితాసమాగమాంచి
తాద్భుతానంతసౌఖ్యము ♦ నందజేయు.

౫౦

చ॥ ఎది పొనరించువాడె నెద ♦ నీ త్సణ సౌఖ్య విమోహవార్ధి బు
ద్బుదమటులకొ నశించెదనో ? ♦ బుదికిఁ గనవకేనతీతమె
తుద ననుభూతమా పదముతో; హృదయేచ్ఛలఁ గూరునో, ప్రియం
బెది యనువాడెనో; యెది ఘటించెద నో? యెదికర్జమా? విధి! ౫౧

తే॥ గీ॥ పూవుటంపరకే, యొగఁబోనిమేను
యమధటక్రూరపాశదండాయుధాది
బాధలకు నోర్చుటనఁ గల్గ ♦ వ్యభిచరించు
పాపమతి ఘోర మని గ్రంథపాళి నుడువు.

౫౨

ఉ॥ ఆరుచిరాస్యమూర్తి హృదయమ్మున దాండకమాడునపై మ
రారమణీయరూప మెద ♦ రాజిలఁ గారణ మేమొ; యంతలో
భీరుతనమ్ము చేకురు, వివేకము ముంగలనే నశించు, వి
స్తారవిచారకీలికలతానక మై కలఁగుకొ మన మొగ్గి.

౫౩

ళా॥ నా యీ బాధ లనంతముల్ మది నెఱుంగక జాలు దీవుకొ వినో
దాయ తంబగు నీకు సర్వముఁ బ్రపంచాతీతుఁ డాభావజుం
డా యోధాగ్రసరుకొ జయించుటకు నేనా చాలువాడె? బరాం
బా! యెంతేని యనుగ్రహింపవలదా ♦ బాహుకొ ధవద్దాసునికొ. ౫౪

ఉ॥ కొము జయింపఁగా వశముకొదని యీవ యెఱుంగు, దట్టి మా
యామయు చండవిక్రమమె కొ ♦ ధవదీయవినోదస్పష్టికొ
ర్యామలమూలమై యెసఁగు ♦ నటియెడకొ జిరసంస్కృతిసిర
ప్రేమమనస్కు లెక్కరణి ♦ వీటిడిఁ జేయుదు రా యనంగునికొ. ౫౫

తే॥ గీ॥ మొదలువారంగజేయు నాపూవుపెడఁదఁ
గడలి తీర్పంగసాగు మత్కామ్యములకు

లీనమును జేసికొనుము నీలోన నన్ను
వృజినమునఁ ద్రోయఁదల పూనఁ వేని మాత!

౫౬

మ॥ చదియన్ గింకరు లుగ్రరౌరవశిఖిఁజ్వాలాముఖంబందుఁ దొ
యుదు రం చే యమొందుచుంటిని, స్మరోఁద్యోగంబు నీక్షింప ని
య్యదనందే శతరౌరవోపమసుమాఁస్త్రాగ్నిచ్చటన్ గాల్పఁగా
మది నూహించినచాడ్పునన్ దనరు నంబా! యేమి కావించెదో. ౫౭

ఉ॥ చచ్చినపైన రాఁగలప్రశస్తసుఖమ్మును విశ్వసించి, మై
నొచ్చినఁ బ్రాణ మూడిన, మనోధృఢశక్తి విమోహవార్షిధిన్
గ్రచ్చట ను తరించెదనొ ఁ కాక తదీయసుఖైకవీచికా
త్యుచ్చయమాల నాతరుణిఁతోఁ గను మాయుచునో యహర్నిశల్. ౫౮

ఉ॥ ఏమి ఘటెంతువో యెఱుంగ, ఁ నేవిధి వ్రాసితివో యెఱుంగ నీ
వీ మెయి నన్ బరీక్ష నలఁయించెద వంచుఁ దలంపఁబోవ, ని
చ్చామతి నీ ప్రకారమున ఁ సల్పు మటంచు ననుజనియ రా
దా? మహితార్ద్రభావపు కదా జగదంబ! శ్రితాశ్లేఁ దన్నుచోన్.

శా॥ ఏదో వింతవికార మొక్క టిటు లేమీ చూచె దాయంతి కీ
రాదా కౌఁగిలి నంచు వాకొనెడుఁ దోరంబైన భీటన్ మనం
బే దారిన్ జన దేమి సేయుచు విధాఁత్రీ! పుష్పశస్త్రాఘఁపున్
బాధాగ్నుల్ భరియింపరాని విక నేఁఫక్కిన్ ధృతిం బూనెదన్. ౬౦

ఉ॥ మానససీమలోఁ గడుఁ బ్రమాదపుటూహాలు పుట్టుచుండె నె
న్నేనిఁ దదూహలన్ జెఱుప ఁ నెంతయు యత్న మొనర్చుచుంటిఁ గా
నీ ననుఁ జీరికిన్ గొనక ఁ నిక్కముగాఁ దనుబాటఁ ద్రమ్మరం
గా నొనరించుపోకడలు ఁ కన్నడె నాగతి యెట్లు లున్నదో. ౬౧

ఉ॥ ఏడనొ మాటుమూలల వసించి, యెటో యొకటల్ చరింపఁగాఁ
బాడుగ యత్నముల్ జరుపఁ బాల్పడె నేటికి నిట్టిమేడ, పూఁ

బోడి ననుం గనుంగొని విమోహము నొందఁగనేల? నేనునుం
బాడయి తేమి టీగతి భవద్రచితంబిదికా పరాంబికా!

౬౧

క॥ అని తిరిగి కమ్మఁ జదివి తు
దినిగల పద్యార్థ మరసి ధృతిఁ దొఱఁగి మన
మ్మననే త్రోసిన నది మృ
గ్గు నట నరకశిఖిని నన్నుఁ గూల్పఁగ నకటా.

౬౩

ఉ॥ నాకొఱకై నెలంత విడనాడినచోఁ దనువాచుకంతదుః
ఖాకులనారకొగ్నిశిఖ ధారైద నెట్లటుఁగాక, నా లతాం
గీకుతుకమ్మఁ దీర్చి పరికించెద, నేక్రియఁ ద పతెలకూ
పాకరసాపమార్గ మకటా! యిపు డేమి పొనరు నంబికా!

౬౪

తే॥ గీ॥ అకట! ముకుపచ్చలారనియబలయంట!
స్వీయకౌవ్యమ్మ తీరమి జీవములను
దొఱఁగునట, యిట్టి స్త్రీహత్య కఱకు తురక
యైన నొడిఁగట్టనె! చలింప కౌత్సయందు.

౬౫

ఉ॥ కౌంచఁగ నెట్లులేని నరకమైకదా యనుభూత మింక, యో
జించఁగనేల నాకలికిఁచి తము న తమిలన్ బానర్చుటే
మంచిది, యట్లునేయు పయిమాన్యతఁ బ్రచితముల్ పొనర్చుకొం
దం చతఁ డెంచుచున్ హృదయమందునఁ దాలిమి తూలి యేడ్చుచున్

తే॥ గీ॥ మోము నానుడుదిండపై ధామి, కరము
లుంచి శిరముపై, బోయె నశించిపోయె
నాదు జ్ఞానసర్వస్వ మీనాఁ డటంచు
నెత్తిపె మొత్తుకొనియె నాయు తమకవి.

౬౬

క॥ పడుచుంటి మోహజలధిన్
బడుచుంటి నుపేక్షనూన ధావ్యం బని, యే
ర్పడెనా నీమది నంబా !
తడవేటికి నుద్ధరింపఁ దగదా నన్నున్

౬౭

తే॥ గీ॥ అదె, ధణంధణధ్వానంబు ♦ లఖిలదిశల
వ్యాప్త మైపోవఁ గింకరా♦వళి చెలంగ
భయదనారకద్వారక♦వాటయుగళి
పథ మొసంగెడు నాకె కా♦వలయు నేడు.

EF

తే॥ గీ॥ అసదృశఁపుఁ దావకీనాగ్ర♦హగ్నికీల
మాడ్చెదో లేక హరికి బ్ర♦హ్మాదులకును
దాటరానిది నామాయ ♦ దాటు నెట్లు
వీఁ డని కనికరించెదో ♦ ప్రేమ నంబ!

20

తే॥ గీ॥ కర్మబద్ధుండు జీవుండు♦కౌన సర్వ
మును ద్వదిచ్చాగుణంబునఁ ♦ బొదలుఁగాన
కర్మిని భోక్తిని నీవ ♦ కౌన నే ని
మితమాత్ముండఁ గాన నీచిత్త మంబ!

21

క॥ దళితాఘము త్వన్మంత్రము
సలలితమోక్షైకసౌఖ్య♦సంభరితము, ని
శ్చలభక్త వ్రజకల్పక
మిల నన్నుఁ బునీతుఁ జేసి ♦ యేలెడుఁగాతక

22

తే॥ గీ॥ అనుచు లేచి, కన్నరమ్మ ♦ లద్ది యామె
యు తరమునందు నొకప్రక్క ♦ నుత్తరించి
మఱల చుఁఖించి తప్పని♦సరణి గాగఁ
దీవ్రవేదనతోడ నీతీరు వ్రాసె.

23

తే॥ గీ॥ నను త్నమించి వేంచేయుము ♦ నాఘనిద్ర
కెట్టి యధ్యంతరములేని♦పట్టునందుఁ
దరుణి, యనివ్రాసి మడచి, వాతాయనంపుఁ
బథమునకా గోడచెంత క♦వ్వాడు విసరె.

24

తే॥ గీ॥ విసరి చేగడియారమ్మ ♦ వీక్షుజేసి
భానుని ప్రయాణఁపుకా సమాప్తంబుఁ చెలిసి

పాఠశాలకు. నాకవివర్యుఁ డేగె
భావికార్యవిచారసంభరితుఁ డగుచు.

౭౪

ఉ॥ అ తలిరాకుఁబోడియును ♦ నాతఁ డెటుల్ తన కిచ్చువాఁడో పృ
త్యుత్తరమన్న యాతురతతో నటవేచిన దౌటదేతఁ, దా
న తరి వానిచీటిఁ గొని ♦ యారసి మోదము నొంది, రాత్రి కా
య తమునౌ తెఱంగులకుఁ నై మది నెంచె న నేకభంగులన్.

౭౬

వ॥ అంత.

తే॥గీ॥ ఇనుఁడు విశ్రాంతిఁ గైకొన ♦ నేగె నింక
స్వేచ్ఛఁ ద్రిమ్మరుఁ డని స్వైరజీవవితతి
మధుర సమయారవమ్ముల ♦ మందలించెఁ
బ్రేమపూర్ణవిహంగమబృందమపుడు.

౭౭

తే॥గీ॥ తన్ని నాదమ్ము వినుచు సంధ్యావహూతి
యరుణవసనాంచలమ్ముల ♦ నందగించు
ప్రకృతికళ్యాణకళలు హస్తమ్ముఁ బెంపఁ
గాఁ గమల యత్నమగ్నయై ♦ క్రొలఁదొడఁగె.

౭౮

సీ॥ అరవిచ్చినట్టి క్రొవ్విరులవాసన లెల
కడల నెక్కొనఁ గీలుజడ ఘటించి
మైనిగారమ్ము లిమ్మడిచేయు నంగరా
గమున నల్పోష్ణోదకముల నాడి
యొడలి చొక్కఁపుటొప్పులు బిగించి చెలువీ
యఁగల కెంజిగురువన్నె వలువఁ గట్టి
తళుకీనువలుదగుబ్బల నిబ్బరపుటుబ్బు
రవణింప జాలరురై కఁ దొడిగి

తే॥ గీ॥ పునుఁగుఁ దావుల వెదజల్లు ♦ బొట్టు దిది
గంధబంధురపుష్పాంబుకణము లల్ల

నలనన్ బెట నించి భూఁసాదికములఁ
దొల్చి వీడ్వంపుఁజిల్కలఁ ♦ దమి రచించి.

35

మ॥ పను లన్నింటి ముగించి , వృద్ధుపదనిధ్వాసమ్ము నాలించి, యా
యన కౌవశ్యకమా సపర్యలఁ బ్రయంబందన్ ఘటింపించి భో
జనమాతోడ విడె మ్మొసంగి యతఁడున్ ♦ శయ్యాస్థలం బందుఁ జే
రినఁ దానున్ దిని వానిపజ్జమెయి వాల్చెన్ గాముకొందోశనన్ . ౩౦
వ॥ కొంతనే పట్టుండి పిదపఁ గుసుమాయుధుకోల్లల కోపఁజాలక
తన మనమ్మున.

తే॥ గీ॥ రే గతంచెడు, ముసలి నిద్రింపఁ, డతఁడు
నా కొఱకుఁ గాచి విసివి ♦ మనమ్మునందు
నొండుకెవడి నెంచి పరుండు నేమొ
యే మొనర్చెడుదాన నియ్యెడల నేను.

౩౧

చ॥ ప్రతిదినమున్ మెయిన్ బడక ♦ వాల్చిన వెంటన గుఱువెట్టువాఁ
డితఁ డిపు డేల నగతి వహించెనొ జాగ్రదవస్థ? మానస
స్థితి కడు వేగురించెఁ ద్వరఁ ♦ జెందిన లాభములేదు తాల్మి యం
చితశుభదాయకం బని వచింపర పెద్దలు గ్రంథపాఠులన్ . ౩౨

తే॥ గీ॥ ఇటు యోజించుచున్నంత ♦ వృద్ధగుఱు
కోర్కెఁ దీర్పఁ బరీక్షలఁ ♦ గొన్ని సలిపి
పానుపున్ వీడి తా మును ♦ పదిలపరచి
నట్టి గంధాదులం గొని ♦ యరిగె నామె.

౩౩

వ॥ ఇట్లరిగి గతరాత్రికిం బలె కళానిధి గదితలుపుచెంగటికిం జని
యయ్యది యోరువాకిలిగా నున్న సందియమున నిశ్చబ్దముగా లోని కొక్కిం
తయేగి. ౩౪

ఉ॥ చీమ చిటుక్కుమన్న నతఁడీకుసుమోపమగాత్రరాక యా
నేమొ యటంచు నలెసల ♦ నీక్షణచేయుచు ఘోరనారకో
దామపథవృధల్ తలఁచి ♦ తల్లడిమందుచు మధ్యమధ్య నే
దో మెల మెల్లఁగాఁ జనువుచుండెడునాతనిఁ గాంచి మెచ్చుచున్ . ౩౫

వ॥ లోనికిం జన నతండు.

తే॥గీ॥ అవతరించిన సౌందర్య ♦ మనఁ దనర్పు
నాలతాంగి విలాసమ్ము ♦ వాలుఁగంటఁ
గాంచి మనమందుఁ దమకం బ♦డంచి మోవిఁ
జిటునగవు చిందులాడ వి♦చ్చేయుమనుచు.

౧౬

వ॥ తన కటెచుట నున్న యాసనముఁ జూప నాపె యుపవిష్ట
యయిన నతం డుత్సాహుండుఁగాక యిట్లనె.

తే॥ గీ॥ పూర్వబంధంబా? నాబుద్ధిఁపొరయె? నేఁడు
కామిని! నిన్ను నన్నును ♦ గలుపుచుండె
నేయదేనిఁ బ్రతిజ్ఞను ♦ జేయు మిప్పు
డనిన నొచ్చునె నిదు నెమ్మనము నెపుమ.

౧౭

తే॥ గీ॥ అనిన నొకపరి యాతని ♦ నరసి శిరము
వాంచి లజ్జాభినయముతోఁ ♦ బలికె నామె
యస్మదభివాంచిత మొసంగు ♦ నవల మీరు
చెప్పినటులెల్ల జేయు నీజీవి నిజము.

౧౮

వ॥ అనిన నత డొక్కింత చింతించి దీనాననుండె.

ఉ॥ ఘోరతరాఘ మియ్యది నిఁగూఢ మటం చెద నెంచఁబోకు; తా
నారయుచుండు నెప్పుఁ బరమాత్మ; యిఁకెప్పటికేనిఁ బాప మూ
రూరను బ్రాకిపోవు; మహిఁతోన్నతకీఁ నశించు; నాపయిన్
నారక నాయకుం డడిగినన్ బదు లిచ్చెద మేమి? కామిని!

౧౯

ఉ॥ ఆతని కీయఁగాఁ దగిన ♦ యటినను తర మాహసేయు, పైఁ
బ్రీతిగ వాంఛితమ్ము నెఱవేఱ్చెద, నోపిక పట్టు మన్న నీ
రీతిఁ గనుంగొనన్ గవయు ♦ లీలగఁ గన్నడ దేమిసేయునొ
క్కొ తుద కతఁడంచు దిగ్గలూని చురుక్కున వానిఁ జూచుచున్.

వ॥ ఆక్కలకంతి యిట్లనియె.

చ॥ చదివితి వంట! భాసురరఃసప్తతకౌవ్యము లల్లితంట! స
 ద్బుధవినుతాదరంబులకుఁ ♦ బొంగితి వంట నృపాలగౌరవా
 స్పదుడ వటంట! త్రిమూరఁగఁ ♦ జాలితి వంట ప్రపంచ మెల్ల! నీ
 కిది పథ మంచుఁ జెప్పఁగలఁజే యొక ముగ్ధ? కవీంద్రచంద్రమా! ౯౦

వ॥ అదియుంగాక.

ఉ॥ అవలఁ జూచుకొంద మది ♦ యానని కౌదని యిప్పుడేల నం
 చా విరిఁబోడి పల్కి మదఁనాతురభావము నూప వాఁడు త
 న్నీ, విను మీ వొనర్చున దఁకృత్య మఘాస్పద మంచు నెన్నఁడేక్ష
 భావమునకొ దలంచెదె? యనకొ విని యాపె వినిశ్చితాత్మయే. ౯౧

వ॥ వినయమ్మున నిట్లనియె. నాహృదయం బొరుల కర్పించి నీకడ జార
 త్వం బొనర్చుటకు వచ్చినదానఁ గాను; వృద్ధునితోనైన వివాహమ్ము సమ్మతం
 చిన దానఁగాను; వివాహకౌలమ్మునందలి ప్రమాణార్థమ్ము లెఱింగి చేసి
 యుండెమిచే వాని కే ను తరవాదిఁ గాను; వివాహమైన నింతవర కటవడిన
 దానను గా ననియే నీవు భౌవిపు; మట్లగుట నాకుఁ బాప మెట్లు! అది
 యుంగాక.

చ॥ మలయసమీరనూను నడుమంత్రపుఁ గౌఁగిలి కంద వీపరీ
 మళములు; తేఱినోటి కణుఁమాత్రముఁ జిక్కని వీ మరందధా
 రలు; నునుమంచు తువ్వరఁ గలం గని వీ నవకమ్ము లింత ని
 ర్మలినపవిత్రమానససుమమ్మునకొ యఘభీ? సత్కవీ! ౯౨

తే॥గీ॥ సర్వసాక్షీస్వరూపుండు ♦ సాక్షి యింక
 నెప్పుడేనియు నేరికిఁ నేనిఁగాని
 నాహృదయ మర్పణమునేయ ♦ నమ్ము మిదియె
 త్రికరణవిశుద్ధి నీ కిచ్చితిని గ్రహింపు. ౯౩

చ॥ ఆన విని యాతఁ డామెమొగ ♦ మారసి యందుఁ గలంత నింతయే
 గనక మనమ్మునంచు నగుఁగా కింక నేనును బెండ్లి వీడి దీ

నినె నిజపత్ని గాఁ దలఁతు ♦ నిక్కముగా; నట్టులైనచో లవ
మ్మను వృజినమ్మ లేదని ప్రమాదము నొంది పరాంబ నెంచుచున్, ౯౬

సీ॥ ఏకపత్నివ్రతంబే కదా నరునకు

హృతనూదార్థము ♦ లిచ్చుమందు

ఏకపత్నివ్రతంబే కదా జను నిట

నజరామరణుఁ జేయునట్టివ్రతము

ఏకపత్నివ్రతంబే కదా జీవికి

బ్రహ్మతేజ మొసంగు ♦ భవ్యశీల

మేకపత్నివ్రతంబే కదా మానవుఁ

బాపాబినుండి కాపాడు నాక

తే॥గీ॥ ఏకపత్నివ్రతంబె కా ♦ యిహపరార
సకలసంపతు లిడి మర్త్యు ♦ సాకుగురువు
ఏకపత్నివ్రతంబె యహీనఫలద
మదియ నా కీయుమమ్మ లోకైకజనని!

౯౭

తే॥గీ॥ అంబ! కూర్చుచునుంటి వీయన్నమిన్న
నిదియె పెండిలిమూ ర మం ♦ చెంతు మదిని
నేకపత్నివ్రతమ్మ నా ♦ కీయుమమ్మ
చేయుమమ్మ శుభంకరాశీస్సు లిపుడు.

౯౮

తే॥ సీ॥ అంచుఁ బ్రార్థించి లోన నిట్లనియె, వృద్ధ
భగనుంగూడ భక్తితాత్పర్యవినయ
నయములం గొలు నని ప్రమాణమ్మఁ జేయు
మా! యన నతండు, నాలేమ ♦ యల్లన నగి.

౯౯

తే॥ గీ॥ కపటకృత్యమ్మ సలుపనొగ్గను, మదీయ
మానసము నీ కొసంగి, యవ్వాని మోస
గింప యత్నింపఁదగునె? యగింపవచ్చు
నింతధర్మజ్ఞ నిన్నుఁ గవీంద్రచంద్ర!

౧౦౦

వ॥ అనిన నతండు.

తే॥ గీ॥ అతఁడు వృద్ధుండు కానఁ ద్వఁదంచితేప్పి
తమ్ముఁ దీర్పలేకుంట నీచమ్ము నాక
యిట్టిపని కొప్పిటివి కాని ♦ యెప్పుడేని
యాతఁడే నీ ధవుండు సుమ్మా! వధూటి! ౧౦౧

తే॥ గీ॥ కావునఁ బ్రమాణము నొనర్పఁ ♦ గడఁగవలయుఁ
జేయుటకు నిచ్చ లేకున్నఁజేసి పిదపఁ
దప్పనెంచితివేనియు ♦ నెప్పుడేని
మనప్రణయబంధములు వీడుమాట నిజము. ౧౦౨

తే॥ గీ॥ అనినఁ జెలి తప్పుకొనలేక ♦ యతనికరము
నందుఁ గర ముంచి మీసాక్షి ♦ యతనిసేవ
సలిపెద నటన్న నామె నంగుళులఁ బట్టి
యక్కునం జేర్చి, తన్నయుఁడై యతండు. ౧౦౩

తే॥ గీ॥ ప్రణయిని! నా తిరస్కారవాక్యకలనఁ
గినుక రేకతెనేమొ, నీ ♦ మనమునందు
నితనిచే నేమి పనులు సేయింపఁ దలఁతొ
యట్లు చేయించుకొనుము నెయ్యమున ననిన. ౧౦౪

తే॥ గీ॥ మె గగుర్పొడువంగ, నమ్మదవతీ శి
రోవతంసము, గంధమ్ము ♦ నలఁది యతని
యురమునందున, విడె మీయ ♦ నుత్సహించి
యతఁడు నాశ్లేషసౌఖ్యసంగతులఁ దేలి. ౧౦౫

నీ॥ పరియించుటే కాని ♦ స్వానుభవ మ్మొలుం
గక తాపమొందిన ♦ కలికిమిన్న
నుద్రేకమే కాని ♦ యుక్తి నొక్కింటేని
నేరక సిగ్గొందు ♦ నీటుగతెఁ
గులుకుపల్కులె కాని ♦ కల కళామర్మమ్ము

లరయఁగాఁ జాలని ♦ యలరుఁబోఁడిఁ
గనుమాతలే కాని ♦ కవిసి ప్రతిక్రియ
లొనరింపలేని నవోత్పలాక్షి

తే॥ గీ॥ సరసశృంగారవేషభా ♦ షణతె కాని
చతురసంతాడనాద్యుపరతివిధాన
శూన్యయగు వివశాంగి నా ♦ సుకవివరుఁడు
సడలని కవుంగిటం బట్టి ♦ శయ్యఁ జేర్చె.

౧౦౬

...

...

...

ఉ॥ అమ్మదగంధయానయును ♦ నాతఁడు నానిశి నే యపూర్వసౌ
ఖ్యమ్మల మునిరో యెటుల ♦ నామెయభీష్టముఁ దీర్చెనో యతం
డిమ్మెయిఁ బొందుప్రాప్తున వచించెడు వాడియు నెమ్మె లూనుపు
ష్పమ్మలు శయ్యమధ్యమునఁ ♦ జలని గాలికి మెల్లమెల్లఁగా, ౧౦౭

ఓమ్.

శ్రీమ త్పరాంబికాయై నమః.



శ్రీ

ర సా శ్ర య ము .

ఋ వ ద శ ము .

తే॥ గీ॥ అత్తకోడండు పాకప్పశ్చిమాబ్జనేత్ర
లుదయసంధ్యలఁ గోధారుఁజోరువదన
లగుచుఁ గొండాడఁ గని మిత్తుఁ డఖిలసముఁడ
నరయుఁ డనినట్లు గగనమధ్యమున నిలిచె.

వ॥ అట్టియెడఁ గమల.

ఉ॥ భోజనముం బొనర్చి పరిపూర్ణసుఖస్థితిఁ దమ్ములం బిడం
గా జతనం బొనర్చు చిటుఁగాననె, శుద్ధవిరాగిపోల్కి నీ
నాజని నిష్ఫలమ్ముగ దిఁనమ్ములు పక్షములున్ సమల్ తటి
తేజములీలఁ బోయెడు నెడఁ దరియించు తెఱంగు కలుసే.

మ॥ అని నిట్టూర్పున జీవ మున్నవరకేకా, సాక్షిబంధ్యాళి మ
న్ననమై వీక్షణజేయుచుండు రవలకా ♦ బాపంబా, పుణ్యంబా; జీ
విని వెన్నంటుగదా. కలికా సుకృత మేవెంటకా లభించుకా విమో
హ నరౌఘమున కానతీయుడను భార్యకా గాంచి వృద్ధుం డెదన్. 3

వ॥ ఆశ్చర్యమున నొక్కింతతడ వా లేమం గాంచి సూర్యోదయాది
యామె ప్రవర్తన మారయుంటచే చిక్కముగా నామె పశ్చాత్తప్త యెయ్యన్న
దని నిశ్చయించి యిట్లనియె.

శా॥ దాటెకా గాలము వత్సరముపయి నోతన్వంగి! యెన్నండు నీ
మాటల్ భావము లిట్లు లుండవు, కతంబా తోఁప, దేలా యిటుల్
వాటిలెకా మదిలో విచారము? వచింపంబూనుమా, యన్నఁ దాఁ
గొటిల్యంబున నిట్లు వల్కెఁ గమలాకంజాక్షి యావృద్ధతోకా. ౪

చం॥ దినదినముకా గతించెడు నుదీర్ణతరాయువు మృత్యుగహ్వరం
బునఁ బడుకొల మీక్షణమొ, ♦ ముందు క్షణంబా; యెటుంగరా దిఁకీ
మనుజులవమ్మ కల్గు ననుమాట యబద్ధము, మాయసంస్కృతికా
జనక తొలంగుఁ డెన్నవచనములు నాటె మనమునందునకా. ౫

మ॥ అదిగా కీయువతీప్రతాన మెదలోఁ ♦ బ్రాణేశు నర్చించినం
త మరంతాఘము లార, ముక్తిసత్తి మోదంబార మన్నింప స్వ
ర్మదిరాక్షీనివహం బజస్రము శబింపకా వెలువా రంచు విం
టిఁ దదర్చావిధి నా కెటుంగఁ జెప్పుడీ ♦ నెయ్యంబు దైవారంగన్. ౬

వ॥ అనిన వృద్ధుండు పట్టరాని కుతుకమ్మన.

శా॥ నీ కీమాత్రము మంచిబుద్ధి కలదేనికా నామనంబందుఁ జిం
తాకంతేని విచార ముండదు నెలంతా! ప్రోక్షతం బైన నీ
యా కాంక్షకా జెదరంగనీకు; నిశి కత్యంతానుర కికా దద
ర్చాకల్పము సవిస్తరము విన నేర్పాటుల్ ఘటెంతుకా జుమీ! ౭

వ॥ అనిన నాబోఁటియు.

తే॥ గీ॥ తతపురాణమ్మలందు సంతతసతీజ
నానుకూలపథమ్మ లేమైన గలవె
కలుగుచో నేరిచ్చేనైనఁ ♦ గ్రమముగాఁ బ
రింపజేయరె, వాని నానింపదలఁతు.

౯

వ॥ అన వృద్ధుండు.

తే॥ గీ॥ కల పురాణమ్మ లన్నియుఁ ♦ గలుగు నింటఁ
జెప్ప మనవాఁడు గలఁడు? నీచితమందుఁ
బొదలు కోరిక నీనాఁడు ♦ మొదలుగాగ
యువతి! తీర్చెదఁ దక్కువే ♦ ముందు నీకు.

౯

తే॥ గీ॥ అనిన మోదమ్మ తొలుకాడ ♦ నావధూటి
ధవు నడుగుదమ్మిఁ గేల నొత్తం దొడంగెఁ
జిత్తము కళానిధిపదమ్మ ♦ లొతుచుండ
నిది యెఱుంగని వృద్ధుఁడు ♦ ముదమునొందె.

౧౦

వ॥ అంత సాయంతన మగుడు నందయ్య కళానిధిం బిలిచి.

తే॥ గీ॥ నేఁడు మొదలు పురాణముల్ ♦ నియత్తోడఁ
జనువుకొందము రాత్రి భోజనములైన
పైన నే రెండుగంటలో; ♦ మానసమున
నీకు నిది సమ్మతంబని ♦ నిశ్చయింతు.

౧౧

తే॥ గీ॥ అనిన నాతండు వల్లెయటంచుఁ బల్కి
తన మరూహనిరాఘాటతను వహించె
నింకఁ గొదవేమి లేదని ♦ యెలమి నొందెఁ
జిత్త మొసఁగినఁ గామిని ♦ చేయ దేమి?

౧౨

వ॥ అంత నందయ్య వైశంబ భోజనం బొనర్చి రమ్మనుటయుఁ గవి
చిత్తమని చని కాల్యకృత్యమ్ము లొనర్చి చనుదెంచిన వృద్ధుం డమితోత్సా
హమునఁ బడకగదిజెనుక ఖాళీప్రదేశమ్మునఁ దివాసీ పర్చించి తా నానుడు
దిండ నధిష్ఠించి, కమలను శయ్యాగృహకవాటసార్వమున నాసీనం జేసి

పురాణములలో మున్నుండు కాశీఖండమందలిపతివ్రతాపద్ధతులఁ బరింపు
మనఁ గవి.

౧౩

తే॥గీ॥ పనసతొన లొల్చి తేనియఁ ♦ బంచదార
మెదిపి నోటి కందిచ్చిన ♦ విధముగాగ
మధురమధురాయమాణసమంజసార
వచనరచనల వారిభావములఁ గరఁచె.

౧౪

తే॥గీ॥ శేషము విశేషమున బదశేషభావ
రసనిగూఢతాత్పర్యతాక్రమము తెల్లఁ
దస్మయుఁడు మనోహరగళఁధ్వనియుతుం డ
తండు వాకొనె వారి డెందము లలర.

౧౫

శా॥ కాశీఖండమునన్ సతీజనలసద్బాధాప్రతానమ్ము వి
ద్యాసంపన్నఁ డతండు వాకొనెడుచో ♦ నయ్యాలగల్ వాని వా
చాసారస్యము నుగడించి తల లూఁచన్ జాగి తచ్చేముషీ
న్యాసప్రాధికి హర్ష మంది రెదలం ♦ నాశ్చర్య మేపారఁగన్. ౧౬

వ॥ అంతఁ గొంతవడికిఁ బ్రాప్తువోయిన దింకఁ జాలింపుమని నంద
య్య యితరప్రసంగంబులం దిగిచి, కడకుఁ బయిమేడ కేగుటకు వీధిమారము
'ద్రావిడప్రాణాయామమ్ముగా' నుండుఁగానఁ బురాణసమయంబుల నీపథ
మ్మున నడచుచుండు మని చీగమ్ముఁ జెప్పించి యొసంగఁ గవి చితమని తన
యావాసంబున కరిగె; గమలయు పృథునితో లోనికిం జని యతని పాద
ప్రక్షాళన మాచరించి పయ్యెటచేఁ దడియొ శయనించిన యతని పదంబు
లొత్తుచు మత్పూర్వావజ్ఞత లన్నియు త్కమింపుఁదని కుహనాచుఃఖం బభిన
యించి, వృద్ధుని యుపలాలనకాబోంది, వీవన చేబూని యతండు బాగుగా
నిద్రించువరకు నేవించి, పిదప గాఢనిద్రాముద్రితుం డగు నతని వీడి కత్తా
నిధిచెంతకుఁ బోయె, నిదియ నిత్యకృత్యమ్ముగాఁ గొన్ని దినములు గడచె
నంత.

శా॥ మాయావాగురఁ జిక్కి వృద్ధుఁ డెద బ్రహ్మజ్ఞాని వాఁడంచు, నెం
తే యత్యుత్తమ యంచు భార్య, మది సందేహమ్ముఁ బోదొస్సి యా

మాయావిన్ గవినిన్ యథేచ్ఛగతిగా ♦ మాటాడ రాఁ బోవ మో
దాయ తస్ఫురితావకాశములఁ దాన్తె కల్పనన్ జేసినన్. ౧౫

తే॥గీ॥ వింత వినయమ్ములు గపటఁప్రేమ లతివి
రాగభాషణలు పురాణఁరసనిమగ్న
కృత్యములు సేయుచున్ బతిఁహృదయసీమ
నధివసించె నాజాణ మాఁయాబలాన. ౧౬

ప॥ కవియు.

సీ॥ భారతసంపత్తి ♦ బాహుటముగఁ జూపి
య య్యాల్మగల మెప్పు ♦ లందినాఁడు
రమ్యప్రబంధమాఁర్గమ్ము లన్నిటిఁ జాటి
య య్యాల్మగలనుతు ♦ లందినాఁడు
సర్వకలాచాకఁచక్యమ్ము జెలయించి
య య్యాల్మగల ద్రవ్య ♦ మందినాఁడు
మహితాత్మరాగతఁనమయుఁగాఁ గావించి
య య్యాల్మగలకూర్పు ♦ లందినాఁడు

తే॥గీ॥ తతవచోరచనావినోదప్రసంగ
గతులఁ గరగించి యవ్వారి ♦ కౌతుకముల
కొజయై నిల్చినాఁడు, రేఁయుంబవల్లుఁ
ద న్ననుసరింప వార లాఁధన్యమూర్తి. ౨౦

ప॥ మఱియు.

ఉ॥ జాతులు నొక్కటౌట సరఁసమ్ము లెఱింగిన పోదయాట సం
ప్రీతి గణించువాఁడగుటఁ ♦ బిన్నగుటన్ గులశీలరూపమే
ధాతతవైభవం డగుటఁ ♦ బ్రాణసమానునిగా నిరంతరం
బా తలిరాకుఁబోడి కను ♦ నా కవివర్యు నతండు మేలనన్. ౨౧

మ॥ దినభోగక్రమపాటవాంచిత కళాఁదిస్థానసౌఖ్యక్షత
స్వనపాండిత్య మనూనబంధనలసఁచ్చాతుర్య మాశ్లేషచుం

బనకొలఁగత తాడనామ్యపరతిఁపావీణ్యమున్ బుష్పకే
తనవిద్యానిధి వాఁడు నేర్పెఁ జెలి కఁత్యంతానురాగమ్మునన్. ౨౨

తే॥ గీ॥ వాని నామమ్ము తతకళాఁసానసీమ
యతని మూరి కాంతాఘవఁశ్యాషధంబు
వాని వాగమృతంబు విద్యత్ప్రియంబు
వానిఁ గాంచి హరింపనివారు కలరె. ౨౩

మ॥ కవితామాధురినిన్ బురాణముల శౌక్యంబందు నుద్యోగపున్
వ్యవహారమ్ముల శిస్తుదస్తుల ధనవ్యాపారమందున్ గృహ
స్థవిశేషమ్ముల సర్వకార్యముల వృద్ధస్వామి యానల్ పొన
ర్చు విధుల్ మీఱక, యాపయిన్ జరతుమెచ్చుల్ పొందునె న్నేనియున్.

ఉ॥ బాంధవుఁ డై కపిండుఁ డయి ఁ భ్రాతృసమానుఁడు నై సహాయుఁడై
బంధురతత్వశాస్త్రగురువర్యుఁడు నై వ్యవహారకార్యసం
బంధుఁడు నై శ్రితుండు నయి ఁ మాన్యుఁడు నై సుపురాణవక్తయె
యందు నతండు గౌరవము ఁ నా జవరాలు నతం డొసంగఁగన్. ౨౪

సీ॥ “ ఏమోయి ” యని కూర్చి ఁ వృద్ధుండు చనవీయ
“ యేమయ్య ” యని చెలి ఁ ప్రేమఁ జూచ
మన్నన లొనరింప ఁ నున్నతోద్యోగులు
కవివర్యుఁ డని బంధుగణము మొక్కఁ
“ జిన్నయ్య ” గారంచు ఁ సేవకుల్ కొలువంగఁ
జిన్నపంతు లటంచు ఁ శెట్టు లనఁగ
“ నేజంటు ” గారంచు ఁ నెల్ల పౌరులు పల్కఁ
దగునయమ్మును గుమాస్తాలు చూప

తే॥ గీ॥ నందఱికి నాశ్రయుఁడు వినయాన్వితుఁడు వి
రాగమయుఁ డన్యకాంతాపఁరాజ్ఞుఁడు
ప్రేమమయుఁ డౌచు నతఁడు వఁ రించుచుండె
స్వర్గదుర్గాంబికాంఘ్రి భావమున నమ్మి.
వ॥ మఱియు.

మ॥ కొడుకుంగోడలు రీతి వా రిరువురుం ♦ గూర్మిన్ దనుం గొల్వ నె
ప్పుడు వేదాంతవిచారణంబున మనంబున్ నిల్పి నిత్యప్రమో
దుడు, శాంతుండు, విరాగి, దానపరుడున్. ♦ ధూతాఖిలాంధోళనా
త్ముడు నై వృద్ధుడు కౌలమున్ జరుపు నామోదప్రపూర్ణంబుగాన్.

వ॥ అముగుదయు నొ కొక్కతటి తన మనంబున గళానిధి నెంచి
యిట్లని వితర్కించు.

క॥ ధన మిడి కొమ్మని, బతిమా

లినను గొనం డొక్కనాడు ♦ ప్రీతిగఁ గొన్నన్

ఋణపడితి నంచు వాకొను

మన మీయం డెట్లు వానిమనము నెఱుఁగుదున్.

౨౮

ఉ॥ సమ్మతి నన్ విరాగి జనుచాయలఁ జూచి సఖీ! సముద్రమ

ధ్యమ్మున బాడబానలవిధమ్మున, నీచసుఖైకపాపమా

ర్థమ్ము ప్రచండకీలిగఁ గాఁ గనుపించు నొకొక్కవేళ భా

వమ్మున నంచుఁ బల్కు నిడువొల్లను లంతనఁ జెమ్మతేఱఁగాజ్. ౨౯

ఉ॥ హోమము సేయుచుంటి మదనోద్ధతశాతశరాగ్ని సర్వశా

స్త్రామృతసివాక్యనిచయస్ఫురదస్మదుదంచితాత్మ ని

ష్టామహిమమ్ము యశావనరసమ్ము ఘృతమ్ముగఁ గామిసీజన

స్తోమమనోజ వీక్షణలు ♦ సుక్రస్పృహయుగ్మముగా నితాంతమున్. ౩౦

తే॥ గీ॥ సఖి! స్మరప్రీతిగాఁ జేయుజన్మ మిదియ

దీనిఫలము విచారింపరాని దవని

నొసఁగుఁ దాత్కాలికానంద ♦ ముసురు వీడి

నంతఁ బడఁద్రోయు నరు నిరయాగ్నికీల.

౩౧

మ॥ అను, నుత్సాహము వీడుఁ, గార్యగతులం ♦ దాస కినిం బాయు, మో

మున బెన్యమ్ము నటింప బాష్పసలిలమ్ముల్ కాల్యై లై పార నే

డ్చును, నేమో యను. వెఱిమాదిరి నొకండున్ దిమ్మఱున్, నాదుప్రా

రనచే నంతన జింత లెల్లదొలఁగన్ ♦ దాఁ గామియై క్రొలెడున్. ౩౨

వ॥ వాని నెట్లెనిఁ బరిపూర్ణవశంపదుగా నొనర్చుకొనం దలంచుచు.

సీ॥ కావ్యమ్ములఁ బఠించి ♦ కల సందియమ్ముల
 నోర్చిమై నడుగు నొక్కొక్కమాటు
 పదైమ్ముల రచించి ♦ దిద్దుఁడి దోసమ్ము
 లున్న వేమో యను ♦ నొక్కమాటు
 జయదేవఫణితసంఁచయము వీణిగఁ బాడి
 యుల్లమ్ము గరగించు ♦ నొక్కమాటు
 హాస్యరసప్రసంఁగాలోలయై ప్రమ
 దోల్లాసుఁ గాఁ జేయు ♦ నొక్కమాటు

తే॥ గీ॥ ఆశుధారాకవిత్వమ్ము ♦ నాతఁ డల
 నూఁకొనుచు నాసి మెప్పుందు ♦ నొక్కమాటు
 ఆ కవీంద్రుని ప్రణయసింహాసనమున
 నధివసింపంగ నెంచి యా ♦ యలరుఁబోఁడి.

33

వ॥ అతండును.

శా॥ సంతాపించు నొక్కొక్కవేళఁ గట ! యశాంతప్రముత్పర్ణ వే
 దాంతానంతపథాంతరోద్విహరణఁస్వాంతుండ నా నన్ను నీ
 కాంతానూనదృగంచలాస్త్రవితతుల్ ♦ కామాంధకారచ్ఛటా
 క్రాంతాథోజగతిన్ బడన్ జలిపె నాఁరా! యే మొనర్పందగున్. 34

శా॥ భాసానూనపురాణధోరణికి భావంబును హరించు స
 ద్వాసంగంబున గౌరవించుఁ జనవున్ ♦ స్వాతంత్ర్యముం గూర్చు జి
 జ్ఞాసాపావితధక్తి బంధురత నిచ్చున్ మెచ్చు నీశ్వర్ధ వి
 శ్వాసద్రోహము సేయుచుంటి నకటా ♦ వ్యామోహమెత్తుండనై. 35

ఉ॥ ఆలుడియా నశించె, సుఖమా మరతాలయ మయ్యె, శాంతమా
 తూలె, నహర్నిశమ్మును ఎదో యిది యంచు నెఱుంగరాని యాం
 దోళనచేఁ గృశించె మది, ♦ ద్రోహము ద్రోహ మటన్న నీతివా
 క్యాళి వినంబడున్ గలికి ♦ కల్పడ సవ్వడి దూర మానెడన్. 36

ఉ॥ దాని దృగంచలమ్ములును ♦ దాని విముగ్ధవచస్సుధాగతుల్
 దాని విలాససంపదలు, ♦ దాని విజృంభితకేళికాతతుల్,

దాని మనోహరాకృతియు, ♦ దాని సపర్యలు మానసోరువి
జ్ఞానపథమ్ములకు జెలుపఁజాలు త్తణ త్తణ మక్కటక్కటా !

క॥ నను నమ్మి ప్రాణవిత్తము
లను మదధీనముఁ బొనర్చి ♦ ప్రాణయామృతవా
ర్ధిని మగ్న యగుచు నొండెఱుఁ
గని కామిని నవలఁ ద్రోయఁగాఁ దగవగునే? 25

తే॥ గీ॥ ఇరువురంచున నెవ్వారి ♦ కేనిఁగాని
నే కృతఘ్నుండ నగుటది ♦ నిశ్చయమ్ము
నొసఁట వ్రాసెను మాఁడుబంతులను దీర్చి
ధాత యింకెట్లు లీవిధి ♦ తప్పు నాకు? 35

మ॥ అని చింతించి వివాహముకొ విడువ న్యాయంబౌనె, యిన్నాతి నం
దనులే నాకును గర తామరె! ప్రతీజ్ఞద్రోసి వేటొక్కకొం
తను బెండ్లాడిన నారకొన్ని జెనుజెంటకొ గాల్పదే మించిపో
యినయద్దానికి నిట్లు చింతలఁగనొనే యంచు నుత్సాహియా. 40

తే॥ గీ॥ అతనిగాఢపశ్చాత్తాపఃతతతమస్సు
కొంత, శారదకొంతేందుఁకరమయూఖ
జాలముకొ గ్రేణిసేయు హాసమున విచ్చు
క్షణికమున నేమి చిత్రమ్ము ♦ కలదొ దాన. 45

తే॥ గీ॥ అంబికొనివాసమ్మున ♦ కరిగి నప్పు
డొక్కఁడేకొంతమునఁ జిక్కియుండి నప్పు
డెద్దియేని గ్రంథమ్ము పఠించునపుడుఁ
గుములు నతఁడు పశ్చాత్తాపఃఘోరవహ్ని. 50

తే॥ గీ॥ ప్రాణయవీచీపరిష్లావ్యభావు లగుచు
వార లీరీతిఁచుగఱగ ♦ వత్సరములు
గడపినంతన యా లేమనడుము బలియు
చిన్నెల నెఱింగి యొక్క నిశీధమఁదు. 55

వ॥ అముగుద కళానిధితో నావృత్తాంతము నుడువ నాతం డొక్కింత
చింతించి, యామెం గాంచి యిదివృద్ధుని యనుమానమ్మునకు గుటియగు విష
యం; బతండు మున్నుండునన్నుఁగూర్చి సంశయించు, దాన మన కెన్నేని
యిక్కట్టులు గలుగు, నెనను. ౪౪

ఉ॥ ఎందుఁ జరించినన్ సరియె • నీనినచోఁ దమగోష్ఠమందు నిం
పొందు జనమ్ములన్ గనుచునుంటిమి, యీతఁడు డెందమందు నా
చందమె పూనుఁగాక నిదిసాకుగఁ గెకొని లోకు తెలరున్
నిందల ముంపరే మనల • నిక్క మెఱుగుమరే ధరాజనుల్! ౪౫

వ॥ దీనికిం దగునుపాయం బూహింతు నీవు ధైర్యోత్సాహమ్ముల
వీడ కుండుమని యామెకుం జెప్పి యామటునాటిరేయి భారతమ్మునఁ గర
జనన ప్రకారమ్ము పురాణమ్ముగా వినిపించి పిదప మంత్ర ప్రభావమ్ములన్
గూర్చి నందయ్య మదికి నాటు నట్లుపన్యసించి పిదప,

మ॥ ధనమున్ ధాన్యముఁ గీ రియున్ మహితవిద్యాభోగముల్ వైభవ
మ్మును మర్యాదయు సత్సతీమణియు నామోదమ్మునుం గలు మీ
కనఘా! నందనుఁ డొక్కఁడుండమి నధన్యతంబు సిద్ధించుఁ గా
వున నేమంత్రమునేన్ జపింపఁగఁ దలంపుం బూను టొప్పుంగదా.

వ॥ అనిన విని నందయ్య విషాదమ్మునఁ దల నూపె; గమలయు
నిట్టూర్పునధవునాననమ్ము విలోకించుచున్నయెడఁ గళానిధి.

శ॥ ధ్యానశ్రీపరిణామమంద నియమోద్యద్భక్తి రూపాంద నే
రేనిన్ గాని హృదంబుజాతమున నెంతే నమ్మి తన్ గొల్వ భ
క్తానీకమ్ములపాలికల్పకము లోకారాధ్యుఁ డాయీశుఁ డె
న్నేనిన్ వాంఛ లొసంగి కావడె యనన్ వృద్ధుండు దా నిట్లనున్. ౪౬

ఉ॥ ప్రాయము దాటె నిప్పుడు జపమ్ముల కోపికి యెటుఁ గలు ? నా
కీ యభివాంఛితమ్ము మది నెంతయు గాటము; మీవఘానికన్
జేయు మటంచుఁ దెల్పు మది • సిద్ధమ యైనఁ బ్రయత్న మెంతయున్
జేయుదు నే నటన్నఁ గవి • నేర్పున నామెను వానిఁ జూచుచున్. ౪౭

తే||గీ|| అన్వయాభివృద్ధిద మైన ♦ యట్టిచేత
కామెమాత్రము వలదను నా ♦ యటంచు
నామెమోమున వాల్చాపు ♦ అమరజేయ
నామెయొక లేతనవ్వు నిండాడార జూడ్కి.

౫౦

తే||గీ|| తలను వాంచి మీ రేరితి ♦ సలుపు మనిన
నటు లొనర్పంగ సంసిద్ధ ♦ నవల నన్ను
నిఘరము లాడవల దన్న ♦ నెమ్మనమ్ము
నంచు వృద్ధుడెంతేని యానంద మొంది.

౫౧

వ|| అటులయిన మంచిదని, మఱునాఁ డుదయమునఁ దగు దీక్షాపరు
రప్పించి శుభముహూర్తమునఁ గమలకు శ్రీసంతానగోపాలమంత్రం బుప
దేశము సేయించె; నంత కమలయు దశదివసదీక్షాపరతంత్రయయి తస్మంత్ర
పురశ్చరణం బభినయించి కడుకుఁ గళానిధి యానతిచే నొకనాఁటిరేయి సంభో
గచిహ్నల మఱుగొనగ్నకయే వేకువజామునఁ దన గది కేగి శయనించె; నంత
వృద్ధుం డుదయమున మేల్కొని గాఢనిద్రాముద్రితయగు కమల నీక్షించి
జెఱంగందుచు నిట్లు వితర్కించె.

క|| కలయో, భ్రమయో, నా దృ
క్కులలో నేదైన దొసఁగు ♦ కూడినదియొ యీ
లలితాంగి మేన నీ చి
హ్నాలు వాస్తవములే? యటంచుఁ ♦ నాందోళనతో.

౫౩

నీ|| తమలంపుఁ గెంజాయ ♦ తలుకొ త నెవ్వఁడు
ముదుల నిడెనో కపోలసీమఁ
బెరిమంపుఁ బల్కాతు ♦ లొఱయఁగా నెవ్వఁడు
నానెనో నునుమోవిఁ సానకమ్మఁ
గళ లొఱఁ గొంగోటి ♦ త్తతముల నెవ్వఁడు
కావించెనో గుబ్బకవలియందు
పలిపెంపుఁ బెళపెళల్ ♦ నులియంగ నెవ్వఁడు
వదలించెనో నిండు ♦ పలపుకీలు

తే॥ గీ॥ పరువపుక బూలు వసివాళు ♦ వడ నెవండు
సడలఁగాఁ జల్పెనో కీలు♦జడసొబంగుఁ
జిటుతగాలుల కూగు ముం♦గురు లెవండు
చెమటచి తడి నెనయంగఁ ♦ జేసినాఁడొ.

౫౪

తే॥ గీ॥ అని తలంచుచుఁ గ్రోధమ్ము ♦ నబ్బురమ్ము
సందియమ్ము మనమ్మున ♦ సందడింపఁ
గా ననేకవిధమ్ములఁ ♦ గలత నొంది
యామె లేపంగ నూహించు ♦ నవసరమున.

౫౫

తే॥ గీ॥ ఆమె మేల్కొంచి లేచి త ♦ స్మరయుచున్న
యధిపుచరణమ్ములను గండ్ల ♦ కదికొనుచుఁ
దనను దా వింతగాఁ జూచు♦కొనుచు నిలువ
వృద్ధుఁ డీక్షించి యీ చిన్నె ♦ లేమి? యనిన.

౫౬

వ॥ ఆమె యించుక సిగభేనయించి పిదప భరసరసం గూర్చుండి
రాత్రి యొక విచిత్రస్వప్నముఁ గంటి వినుఁ డని యిట్లనియె.

మ॥ అది యుద్యానవనమ్ము సాంధ్యసమయం ♦ బావేళ సౌందర్యసం
పదచే నొప్పిన పూరుషుం డొకఁడు మత్పాణిక దమిక బట్టి నీ
మది రాజిల్లునభీష్ట మిచ్చెదను రమ్మా యంచు నేమేమొ చే
సెఁ దదీయ మృగుచేష్టలక దలఁచినక ♦ సిగ్గా మనంబుచునక. ౫౭

చ॥ కల యిది యన్న వృద్ధుఁ డెదఁ ♦ గౌతుక మంది వచించు స్వామి కా
వలయు సుతోదయం బగును ♦ భకులకొంగుపసిండి యీక్రియక
గలఁ గనుపించె నన్నఁ, గృతకక్రూధ దేవుడె యాను గాక ని
ర్మలినపతివ్రతాత్వము గలంపఁగఁ బాల్పడఁబాడి యానొకో. ౫౮

చ॥ అనసతి వృద్ధుఁ డట్లు పలుకొడఁగరా దపరాధ మాను నీ
వనిశముఁ గొల్చుచుంట హృదయమ్మున మెచ్చి, రమించి కూర్చె నూ
నుని హరి యంతవాఁడు, మెయి ♦ నూత్నవిలాసము హెచ్చె నీకుఁ గా
వున జప మాపుమా యనిన ♦ బోటి ప్రమోదము నందెఁ బిమ్మటక.

శా|| సంతానం బిడె బో కృపాకరుడు శ్రీ సంతానగోపాలుఁ డం
చెంతే సంతస మూనె, వృద్ధుఁ డెద నేజే యు కిచే వామ నా
వంతేఁ జెందకి బన్న మీగిత మటం ♦ చానందముం జెంది ర
శ్రాంతమ్మున్ గమలాకళానిధులు చుఁగ్గాదేవి ధ్యానింపుచున్. ౬౭

తే||గీ|| భార్యకుం జూలు నిల్చె నన్ పలుకు వినిన
యలువదే డేడు లేగిన తరుణమందు
నెవ్వఁ డానందమొందఁ డీ పృథివి నట్టె
వృద్ధుఁ డరుసమ్ముఁ గనె నెల ♦ లేగెఁ గొన్ని. ౬౮

తే||గీ|| నేఁడు మాపాప పాపల ♦ వేడుకలకు
సలిపినట్టి తపోవ్రత సమితి కలరి
చూ లొసఁగె దేవుఁడంచుఁ జుట్టలగములు
నూడిదల నిచ్చినార లొసుదతి కలమి. ౬౯

వ|| అట్టితటి యొకనాఁడు నందయ్య కళానిధిం బిలిచి.

తే||గీ|| నీవు నావాఁడ వన్నట్టి నెమ్మి తోడ
భావమున నున్నదాని నేర్పరుచుచుంటి
వేఱుగా నెంచబోకు సర్వేశ్వరుండు
గురుకృపామూర్తి నాకోర్కె ♦ నెఱపినాఁడు. ౭౦

సీ|| జిలిబిలి పువ్వుదేనె ♦ లాలుక ముద్దారుఁ బ
ల్కుల గుల్కు నిసుఁగు లీలలఁ దలంచి
తఱపివెన్నెలనిగు ♦ లొలయఁ జెక్కులు సొట్ట
వార నవ్వెడు కుఱ పరువ మెంచి
పసిఁడిచాయలజిగి ♦ ముసుఁగు లీనఁగ మేన
నోరప్రాకెడు బిడఁసొరుఁ గాంచి
గడియ కన్నులుఁగెన ♦ చుడుకున నేదేని
సవరించు బుడుతచేష్టల నుతించి

తే||గీ|| ముద్దు లోడికఁగట్ట, దోబూచులాడి
జగము మఱపించు చిలుపాపఁచాయ లరసి

యుమ్మలికతోడ నిట్టి భాగ్యమ్ము నాకు
లేదుకొ యని మదిఁ గుమాఱిలినవాఁడ.

తే॥ గీ॥ అతులితానంద దాయకఁడ మా యపత్య
ములకు నామె చేసినజపఁములకు మెచ్చి
కరుణమై స్వామి నేఁటికిఁ డ గలుగఁజేసె
మామకిప్పిత మీ డేరుఁమార్గ మొకటి.

౬౫

ప॥ అదిగాకీసమయమ్మునఁ గాంత లనుత్సాహమ్ముగా నుండినను,
దీరనివాంఛలచే దురపిల్లుచున్నను, శిశువు లల్పాయుష్కు లగుదు రను వృద్ధ
వాక్యం బొకటి కలదు. మన కది కర్తవ్యాంశంబు; మీ వధూనికకు నాయె
డంగల లజ్జాభయమ్ముల పెంపునక జేసి, నాకుఁ దనమనోభీష్టంబుఁ దెలుప
నిచ్చుగింప; దట్లగుట నీ యెడంగల సోదరవాత్సల్యమ్మునఁ జనవున పరిం
చుఁ గాన నామె కామ్యమ్ము లెఱుంగుచు నుత్సాహవంతురాలిఁ బొనర్చు
చుండు మని పలికిన, నందయ్యతో వల్లె యని పల్కి, కళానిధి తనసహజ
చాతుర్యప్రేమావలంబనముగఁ గమల సముత్సుకం జేయుచు, నామె
కోర్కెలఁ దానె తీర్చుచుఁ గంటికి రెప్పవోలెఁ గాపాడుచు, నిముసమేని
యెడబా టెఱుంగక కొన్ని మాసమ్ములు దాఁటిన నొక సంధ్యాసమయ
మ్మున వార లిర్వురు విలాసముగా శయనించి యున్నయెడఁ గళానిధి. ౬౬

మ॥ తన వక్షమ్మున శీర ముంచి, ప్రాణయాఁర్ద్రస్వాంతయై గండపా
ళిని గోరొతుల నించుచుకొ సరసవాగ్గీలాచమత్కారసం
జనితానందవిలోల యైన కమలాఁస్యకొ బ్రేమచేష్టావితా
న నవోల్లాసనొనర్చి, గడ్డిమును బుఁబ్బాకొజాగి, వాఁ డిట్లునుకొ. ౬౭

మ॥ కలికీ! దాఁటిన వేడుమాసములు విఘ్నాతావధానక్రియా
కలితాకాంక్షమెయికొ విదేశముల కేగకొ మాని, మద్వారి క
మ్ములలో గాసును జేతె కంద దిఁక రేపొ మాపొ, పట్నాలు పొ
గల విట్లుండినఁ గాన నేగవలయుంఁగా వానికె వై శమే. ౬౮

చ॥ అనవిని వైద్యమొప్ప వదఁనాంబుజ మందునఁ బుల్కుపుల్కునకొ
గనులను నీరు దేర బిగిఁకొఁగిటఁ బట్టి, మొగమ్మునకొ మొగ

మ్ము నమరఁజేసి. యిటనియెఁ ♦ బూనిక నింతటిప్రేమశూన్యఁపున్
బని నొనరింపఁ దోఁచెనె, మనమ్మున నీసమయమ్మునన్ బ్రయా. ౬౬

తే॥ గీ॥ ద్రవ్య మవరసమైనఁ గొఁఱంతటోయి!
నన్ను నేరికి నొప్పగించన్ దలంచి
తోయి? నామీద దయ వీడుటొప్పదోయి
కాకనావల దొసఁ గేమి ♦ కలిగె నోయి!

20

వ॥ అదిగాక.

తే॥ గీ॥ పడఁతి చూలింతయని యొరుల్ ♦ పలికిరేని
భీతి దిగులునుదోచు మచ్చేతమందుఁ
గలలలోనఁ గృతాంతుండుఁ ♦ గానుపించు
నా కనేక భంగులలోనఁ ♦ జీకు హెచ్చు,

21

తే॥ గీ॥ జిటునన్ జీదకుండ నేఁచెడుగులేక,
నిసుఁగుతోకూడఁ జెంబెడునీరములను
బోసికొని బెటపడినపై ♦ బోవవచ్చు
నీ ప్రయాణంపుమాట లింకె త్తవలదు.

22

తే॥ గీ॥ అనినఁ గమలావ ధూటియా ♦ ననముఁ గాంచి
తుడిచి కన్నరు సంత్రాస ♦ పడియెదేల?
దుర్నిమిత్తము లేటికిఁ ♦ దోపఁగలవు
చిరమనోరథ మీడేరుతరుణమందు.

23

తే॥ గీ ఇది, వృధాభ్రాంతి యానాటి ♦ కేడ నున్న
వ్రాలనే నీదుముంగల ♦ ద్రవ్యబాధ
కేమిగాని మనశ్శాంతి ♦ నిచ్చగింతు
విమలదేశాటనాపాటవమునఁ గలికి!

24

వ॥ మఱియు మన మెన్నియుక్తు లొనర్చినను లోకము గను గప్పుట
చు సర, మొక్కొక్కపుడు నాజెనుక నేతెంచు విద్యారులు సైతము,
'కమలామనోహరా!' యని నాచెవి నాటునట్లు బలుకుచుండెద రది యట్లుం

దే, నీప్రసాదినమ్ములు సమీపించుటఁ జేసి నేఁట రేపఁట సన్నిహితబాంధవు
అంద రేతెంచెద రింకమీఁ దట మన మిట్లేకొంతమునఁ గాలము గడుపవలను
పడదుగదా! కావున నాప్రయాణ మాపినను బ్రయోజనము గన్నట్ట దది
యుంగాక.

౭౫

తే॥ గీ॥ భావవాంఛల నీడేర్చుచేవతమ్ము
సమీకమ్ముల నేర్పఁగాఁ ♦ జాలుగురువు
దానధర్మవీరునిఁ జేయఁదగినబాట
సత్కవీంద్రులసొమ్ము దే॥కాటనమ్ము.

౭౬

నీ॥ తిరుగఁగావలె దేశఁదేశమ్ము లన్నియు,
నిలువఁగావలె సభాఁసలములందు
వీక్షింపఁగావలె ♦ విద్యద్వితంసుల
వెలయఁగావలె దండిఁబిరుదములను
జేరఁగావలె రాజఁశేఖరావళిచెంతఁ
దనరఁగావలయు సత్కారరాజి
వ్రాయఁగావలె రసఁశ్రావ్యకౌవ్యమ్ముల
స్థాపింపవలె జయఁధ్వజవితాన

తే॥ గీ॥ మారనము సేసినటియఁజోరవిత్త
తేజముక బెంప నసమానఁదీపియోడ
స్వీయగేహప్రవేశమ్ము ♦ సేయవలయుఁ
బుడమి విద్యత్కవీంద్రసింహుఁడు లతాంగి!

౭౭

తే॥ గీ॥ ఏ నొకఁడ నుండకుండిన ♦ నేమిలోటు
వాటిలెడు నీకు ర కసంబంధు లెల్ల
వచ్చువారలు దలపూవు ♦ వాడనియ
కనునిమేమమ్ము వారు ని ♦ న్నరయఁగలరు.

౭౮

తే॥ గీ॥ ప్రణయబంధంబు కల్కదల్పంగనని
దగుటఁ బ్రస్థాన మాపఁగా ♦ నలవికాని

దగుట, సకన్న హెచ్చు గా ♦ నహరహమ్మ
బొగులుచున్నాడ నామనంబున లతాంగి!

2౯

తే॥ గీ॥ కాన నెలలోన వతు నాపైనఁ గలుగు
నెమ్మిచే నుత్సుకత వీడి ♦ నెగులువడకు
సంతతము భగవదీతఁ ♦ జరుపుకొనుము
సకియ! గర్భస్థశిశువు విజ్ఞాని కాఁగ.

౩౦

మ॥ అనఁగ స్మిరము కాల్యలె యురలఁ గఠాశ్లేషమున్ జల్పి నె
మ్మనమందుం గరుణన్ వహింపు, భయకంఠపస్వేదయు కంబు నా
తనువుం జూడుము, నన్ను వీడు టిది కర్తవ్యంబె, ధర్మంబె? యే
పను లున్నన్ నను సీట ముంపకుము, సంప్రాక్తింతుఁ బ్రాణేశ్వరా!

క॥ అని గోడుగోడు మనుచును
గనుకొలఁకుల సీర మురలఁగా నేడ్చెడు జ
వ్వని నక్కునఁ బట్టి కృపా
వననిధి యవ్వఁడు నడలి ♦ పలికె ముగుదకున్.

ఉ॥ గోడున నేడ్వఁబోకు ననుఁగూటిచి, సకనుదమ్మిసీరముల్
చూడఁగనోప ని నిడువఁ ♦ జూచెదనే? మనగు ట్టాకింత కా
పాడుటెకాక బాంధవులు ♦ భావములం దనుమాన మానిరేన్
గూడదె, యప్రతిష్ఠ, తగునో! మరపిల్లఁగ నీవు బేలవై.

౩౩

తే॥ గీ॥ అనుచుఁ గన్నరు తుడువ నామబల సుంత
యోజన మొనర్చి, మంచి దేయూరి కేగి
నను లిఖింపుఁడు గమ్మలఁ ♦ గనికరమున
నని వచింపంగ నామె ముద్దాడి యతఁడు.

౩౪

వ॥ ధైర్యమ్మ కల్పించు వాక్యమ్మ లుపదేశించి మన మీస్వల్ప
వియోగమ్మన కోర్చినఁ దిరిగి నిరాఘాటానంద మొందవచ్చును గదా! కాన
నడలకుండుము.

౩౫

క॥ అని బుజ్జగించియుఁ బ్రయ
మున్న గర్భముఁ దడవి శిశువుశిరము ముచ్చుం
గొని, యల్లనఁ గొంగిటఁ జే
ర్చి నీ కలఁత తీరినదియే? ♦ ప్రేయసి! యనినన్.

౮౬

వ॥ ఆమెయు.

ఉ॥ నీ యనురాగసంపదలు ♦ నీ సమయోప లసత్యగాథ లే
మో యనుకొఁ దొక్కొక్కతటి ♦ నున్నది యుండినయట్లు గన్నడెన్
నీ యెదయెల్ల నా కొఱకు ♦ నీ పను లేటికి మానుకోవలెన్
బోయి, నెలల్ గతింపకయము న్నరుదెంచు మనుగ్రహమ్మునన్ ౮౭

వ॥ అని గంటువారు పెడమోమునఁ గుండు నామె నూరడించి,
ఫేదం బుడిపి ప్రహృష్ట హృదయన్ జేసి యామెచే విడమంది, సందయ్య
నెట్టులా నొడంబరచి యారాత్రియే యతండు తనపయనమ్ము సాగించె.

ఓ.ఎం.

శ్రీమ త్పరాంబికాయై నమః.



శ్రీ

ర సా శ్ర య ము .

గ వ ద ల ము .

తే॥ గీ॥ ధూమశకటాధిశోహణః సేమచితుః
డతఁడు పశ్చిమాధీశుః భాంగణమున
కరిగి యష్టావధానమ్ము ♦ నాచరించి
బహుళసన్మానవిసరముల్ ♦ వడసి యవల.

సీ॥ తనకు ముక్త బేర్పడ్డ ♦ ధాతీరించు లనువత్స
ర మ్మొసంగెడు గౌరవమ్ము లంది
తనపేరు ప్రాకిన ♦ తగిన సీమలలోన
యర్హ సత్కారవిఖ్యాతు లంది
తన గ్రంథములఁ జూచి ♦ కననెంచుకొనుచున్న
పండితౌఘస్తోత్రపాఠ మంది

తనదు దైనందినోద్యద్గ్రంథరచనఁ బ
రీక్షించు నృపునమఁస్కృతుల నంది

తే॥ గీ॥ తనయశోరమ్ముల కసూయఁగొనిన కుకవి
వితతులఁ డీల్పడఁజేసి • విజ్ఞమిత్ర
గణబహుకృతు లంది దుఃరాపదాబ్జ
భక్తిసంభరితానందభావుఁ డగుచు.

వ॥ ఒకనాఁడు తన మనంబున.

తే॥ గీ॥ రా జనినశబ్ద మేతెంచురాజ్య మెల్లఁ
దిరిగి, కీర్త్యర్థముల నంది • మురిసినాఁడఁ
బిలుపులం బొంది పటణములకు నేగి
ఘనతర వధానములఁ బేరుఁగొంచినాఁడ.

తే॥ గీ॥ ఈజయములైన ధనమైన • నేమియైన
స్వరమరాకటాక్షులబంబు లగుట
దానధర్మాదిపుణ్యసంధానకార్య
సమితి జెచ్చింతు నే నిమిత్తముగ నిలిచి.

వ॥ కావునఁ దీర్థయాత్ర లొనర్చెద నని తన మనంబునఁ గృతనిశ్చ
యంఁడై కమల నెంచి.

మ॥ నెలలో వచ్చెద నంచుఁ బల్కితిని కానీ యట్లు బోకున్కిఁ దా
వలవంతఁ మరపిల్లనేమొ కపటవ్యాపారుఁ డంచాడునో,
తెలిసెఁ వీనినిజం బటం చనునొ. యెంతే గార్భ్యతఁ జేంది దు
ర్బలయై పోవునొ, యేమిచేయుటకునై • భావమ్మునం దెంచునో.

ఉ॥ తప్పక నీవు రమ్ము నెల • నాటియు దాటకమున్న, లేనినో
జెప్పెడిదేమి చూడ విక • జీవముతో ననునంచు బాష్పముల్
తెప్పల నప్పలించు చొకరీతిఁ గవుంగిటఁ జిక్కి యేడ్చు నా
యొప్పులకుప్పవాక్యము లొక్కొక్కతటిన్ ధృతిదూలఁజేసెదున్.

క॥ అదిగాక దైవచిత్రిం

బది యేమొ లతాంగి నిముసమైనను గానీ
వదలదు నను నిట్లుతెకా

యొదవెడుఁ బూర్వానుబంధ • ముండిన ధాత్రీకా.

తే॥ గీ॥ ఏ ముహూర్తమ్మునందునఁ • బ్రేమమయని

రీక్షణమ్ముల వియ్యముల్ • నెఱపినామొ

యనునిమేషప్రవర్ధమా • నానురాగ

వల్లి, యానాఁడె ముకుళసంపదఁ దనర్చె.

ఉ॥ అన్నిటి కేమికాని, కడఁనాడిన దాని వచోవిధమ్ము ని

పైన్న విచారవారనిధి • నెంతయుఁ ద్రోయు నెఱైనఁగాని కా

నున్నది కాకమానదు. మహోన్నత యాత్మల నెల్ల సల్పియే

యన్నువచెంత కగేదను • గా ద్వరలో నని యాతఁ డెంచుచుకా.

వ॥ కమల కొక్కయు తరమ్ము లిఖించి, శుభముహూర్తమ్మున
నటనుండి కదలి.

నీ॥ జాహ్నువీవీచికాఁతాళితాఘుండయి

హిమశైలజేశు విశ్వేశుఁ గొల్చి

పూతత్రివేణీప్రశీతాంబువులఁ దోగి

యాశ్రితపక్షుఁ బద్మాక్షుఁ గాంచి,

ఫల్గునది ముని • పావనపితృమోక్ష

దమ్ము శ్రీవిష్ణుపాదమ్ముఁ బొగడి

స్వచ్ఛగంగావినిఁస్వనదోలలం దేలి

ఖండితాసురపాళిఁ • గాళి వేడి

తే॥ గీ॥ యఖిలశైవలిసినాథుఁనందుఁ గుంకి

సాధుజననాథు శ్రీజగన్నాథు నరసి

హేమదుర్గాపదాబ్జచింతామనస్కుఁ

డాతఁ డానందనిర్మగుఁ • డై యెసంగి.

వ॥ జగన్నాథమునం దొకనాఁడు తనమనంబున.

చ॥ మనుజుఁడు నె జనించి యసమానవిరాగవిశుద్ధబుద్ధితో
మునిఁగి పవిత్రత్రోయముల ♦ భూధరజాధవుఁ గొల్చి, సద్వటా
వనిజమునీడ సర్వపితృవర్గముఁ దెరల్చు నెవ్వఁ డా
తనిజని సార్థకం బగుఁగ♦దా యరులోకములన్ గృతార్థమై.

౧౧

తే॥గీ॥ జహ్నుకన్మాతరంగనిస్వనము విన్నఁ
గోటిజన్నాఘగిరితతుల్ ♦ కూలిపోవు
హారతు లొసంగుము కిక♦న్యామతలి
విశ్వనాథాంఘ్రియగళి సేవించినంత.

౧౨

తే॥గీ॥ తరతరమ్మల పితృదేవతలు స్వకర్మ
బంధములఁ ద్రొంచి యక్షయ ♦ బ్రహ్మపదవిఁ
జేరెదరటంట ఫలునీశికరప్ర
పోషితమ్మ న్యగ్రోధాగమును భజింప.

౧౩

తే॥గీ॥ ప్రథితగంగేనజాసరస్వతుల గురుకృ
పామృతతరంగములఁ దోగునట్టివారి
యతులమహిమమ్ము వాకొన ♦ నలవికొ ద
టంచు స్థలపురాణవ్రజం ♦ బాడుచుండు.

౧౪

క॥ మలఁగినవి పాపచయములు
తలఁగినది పితృణభరము ♦ ధరమాన వజీ
వుల కేమి వలయు నిఁక ము
కిలలన చేరువఁ జరించె ♦ గృప చెన్నారన్.

౧౫

వ॥ అదియుంగాక నీ జగన్నాథమ్ము నరయుటయుం గలిగె, సర్వ
విధమ్ముల మజ్జనిసార్థకంబయ్యె నని యతఁ డానందమ్ము నంగునవసరమ్మునఁ
బండా యొకండు తన చిరునామాకవ రొక టందీయ నాందోళనమై యది
విచ్చి యిట్లు పఠించె.

౧౬

తే॥గీ॥ తావకీనాన్యతవచోవిధానతత్త్వ
మరయలేక నాశానిరీక్షాళి ననిశ

మాశలన్ దోరణన్ గట్టున^టటిదీన^ట
హృదయ కాంచించుతుదినమస్కృతి గ్రహింపు.

౧౭

తే||గీ|| ప్రణయతాపజ్వరమ్మనఁ ♦ బడి కృశించి
కనుగొలకు వేడికన్నీటఁ ♦ గలసి చెంప
నంటఁగట్టిన చికురాల ♦ యబల నొకతె
కాంచితే? కవీంద్ర! స్వప్నరంగముననైన.

౧౮

ఉ|| కన్నులు మూసినంతఁ దనుఁ ♦ గాంచి హసించి యనేక రీతులన్
మన్ననలన్ బొనర్చునిజనాథు నజస్రముఁ గాంచునాసఁ దాఁ
గన్నుల మోడ్చి శయ్యపయిఁ ♦ గాయము వైచి కవోష్ణబాష్పవా
రాన్నిధిఁ దోఁగులాఁడు ప్రియుఁరాలినిఁ ద్రోయునె యెట్టికష్టుఁడున్?

ఉ|| నాయకుఁ డూరి కేగుతరుణమ్మన బిగ్గ కవుంగలించి య
త్యాయతబాష్పరుద్ధగళ యై ♦ చుబుకమ్మనఁ జేయిఁ జేర్చి, వేం
చేయుము శీఘ్రమే యనిన ♦ చెల్వకు మాసములోన వతునం
చాయెడ బాసఁజేసినమృఁషాత్మున కేవిధిశిక్షయో, సఖా.

౨౦

తే||గీ|| ప్రతినిశయు స్వప్నరంగాలఁ ♦ బ్రతిఫలించి
భయదదంష్ట్రకరాళవిఁస్ఫారవదన
దీర నేత్రుండు ననుఁగట్టుఁదివురు నాచు
భావిజీతవిపరిణామ ♦ పథము కాదె?

౨౧

తే||గీ|| నిన్ను నమ్మిన ముగ్ధ నీకన్న వేఱు
దిక్కులేని యనాథ రాత్రింబవళ్లు
నినుఁ గలువరించు చెలువ కీ ♦ నీదుద్రోహ
మెంతవేదనఁ గూర్చునో ♦ యెఱుంగలేజె?

౨౨

తే||గీ|| ప్రణయమూలంబు ప్రణయసౌరభమయంబు
ప్రణయరంగంబు ప్రణయకళాసమంచి
తంబు నగు సృష్టి నాటకాంతరమునందుఁ
వియు ప్రియము లేని కలికి యెవ్విధి నటించు?

౨౩

ఉ॥ కమ్మపయిన్ గనంబడెడు ♦ కంకణచిహ్నము లేడ వంచు భా
వమ్మున నెంచెదేమొ వసివాడి మనం బుడుకె తఁగాఁ ద్వదీ
యమ్ముగు దర్శనమ్మునకున్ నె విలపించు మదశుభ్రించులం
చెమ్మికెఁ జూచుకొమ్ము ♦ సుకపీ! యివినాకడసారిచిహ్నముల్. ౨౫

ఉ॥ నమ్మిక నూన నాతుదిక్షణమ్మున కేలియు వతు వంచు, ని
త్యమ్మ భివృద్ధినొందిన, మహా తరఁపున్ బ్రణయమ్ము వ్రాయఁగాఁ
గమ్మయె చాలఁబోచు చిరకాల వియోగతరాగ్నిత పడే
హమ్ముఁ దొఱంగుచున్న, హృదయమ్మున నిన్నె స్మరింతు నమ్ముమా.

తే॥ గీ॥ మామకీనవినిర్మలప్రేమమహిమ
సత్కుమారునిరీతి సాక్షాత్కరించు,
గడియ డగరెనంచుఁ గన్బడెడు నేటి
చిన్నెలన్ గాంచ నాటికేన్ ♦ జేరరమ్ము. ౨౬

తే॥ గీ॥ త్వత్కఠినభావసీమఁ గృపారసమ్ము
నాటుకొనె నేని యొకటి రెన్నాళ్ళలోన
నాకు నేత్రోత్సవమ్ము నొనర్పనెంచు
మీ యదృష్టవిహీన, యింకేమి వ్రాయు. ౨౭

క॥ అను లేఖ చదివి, మదిఁ బొ
ర్లినచుఃఖాశుల నడంచి ♦ రేపటి కెటులేన్
జనవలె యాత్రాదిక మా
పను లెల్ల ముగిసెనటంచు ♦ వాడు వగపునన్. ౨౮

ఉ॥ మానిని స్వప్నవృత్తము ప్రమాదముఁ గూర్చెడు నంచుఁ దోచు డెం
దాన, మదీయజాతకవిధానము సూచింపేనియున్ గళ
త్రానికి నెట్టులేన్ దొసఁగు ♦ తప్పదు, అయ్యది తప్పిపోవన
టెన మరంతచుఃఖివివశాత్ముడ నె చెడిపోవనే విధి!

తే॥ గీ॥ కమ్మ లిఖియించి మూడు దినమ్ము లేగె
చున్నిమిత్రమ్ము లెన్నెనిఁ ♦ దోచుచుండె

జి తకుహరమ్మునం దగ్గిఁ సెగ జనించెఁ
గలికి నీక్షించుభాగ్యమ్ము • కలదొ లేదొ!

30

సీ॥ సరిచేయమి మొగమ్ము • నరముసుంగునఁ ద్రోయు
చికురాలఁ గొనగోళఁ • జిక్కుదీసి
కనుగూర్చు విడి దారిఁ • గాచికొచి నిరాసఁ
దొరలిన కన్నటిఁ తెరలఁ దుడిచి
తెలిజాళువా మెఱుంగులు మాయ వసివాళ్లు
వడినమోమునఁ గొని తపసలఁ గూర్చి
మదిఁ గుమారిలి పెక్కి • నొదవెడు నిటూర్పు
సెగలఁ గ్రాగినమోవిఁ జిగి ఘటించి

తే॥ గీ॥ యోగిరమ్మును నిద్రయు • నొల్లఁబోమి
కందువారి కృశించినఁ కాయవలి
మఱలఁ బుష్పింపఁజేయ నెమ్మనమునందుఁ
దలఁచుచుంటి దైవ మొట్టు • శలఁచినాడొ ?

తే॥ గీ॥ కమ్మ హస్తగతఁ మైనక్షణము మొదలు
వామనేత్రం బదరుచుండె • భావమందుఁ
గారణము లేని దిగులు సంఘటిలె, నేమి
ముప్పు మూడంగనున్నదో • ముదిత కచట.

31

వ॥ అని వాపోవుచు దైవమ్ములకొగూర్చి మొక్కుచుఁ దనయా
త్రాదికము లన్నియు నాదినముతో సమాపం బగుటచే నారాత్రి భూమ
శకటమ్ము నెక్కి ద్వితీయ దినోదయమ్మున.

తే॥ గీ॥ బ్రహ్మతేజాన హరియంతఁ వానిప్రల్ల
దమ్ముఁ దూలించి స్వప్రభావమ్ము నదిగ
సలిపె నెవ్వఁడు వానియాశ్రమము నేరి
గౌతమిగంగ, గంగ నైక్య మొనర్చి.

32

మ॥ అట నేమేమి పొనర్పఁగావలయు నుద్యద్భక్తి నవ్వని న
న్నిటిఁ గావించి ప్రయాణమై చులక కెంతే సంజకుకొబోయి, యు

తృటభేదమ్మన వృద్ధనాలయబహిర్వారమ్మనం జేరి, న
చ్చట నెయ్యంబగు శ్రీధరుండు గని కైచాపిచ్చి నిట్టూర్పుతోన్. 3౫

తే॥ గీ॥ నా“టెలిగ్రాము” గాంచిరా? ♦ నోటిమాట
యైన ప్రిపింప లే దనియడలువాని
వాలకముఁ గాంచి కవి కడుజాలిఁ దూలి
లో నుబుకు దుఃఖ మడచి యవ్వని కనియె. 3౬

తే॥ గీ॥ కమలకు సుఖంబె ? నటెలిగ్రాము దేని?
కేమి మాడినదోయి యాయింట నేడు?
చెప్పమా యన్న నడలుచు ♦ శ్రీధరుండు
బావ ! కమల లేదింక ప్రపంచమందు. 3౭

తే॥ గీ॥ అనిన విని నిలుపోపక ♦ హా! యటంచు
నా బహిర్వేదికోపరి ♦ నటె మాని
“గుడ్లసీరు గుడ్లనె గుడ్లక్కు” కొనుచు శ్రీధ
రా! సవి సరము వచింపరా! యనెఁ గవి. 3౮

వ॥ అనిన శ్రీధరుం డిట్లనియె.

ఉ॥ వింతగఁ దోచెఁ బో ప్రసవవేదన నిన్నటి రెండుజాము లం
దంత భిషగ్వరాగ్రణుల ♦ నందరినికొ బిలిపించి వారిచే
నెంతయు నౌషధమ్ముల గ్రహింపఁగ జేసినపైన రాత్రి కా
వంత సుఖ మ్మొసంగె; బ్రసవం బయె; కొంచెఁ గుమారుఁ బిమ్మటన్.

ప॥ అట్లు జన్మించిన కుఱుఁ డెప్పుడో దివంగతుం డయ్యె. నారాత్రి
యామృద్వయమ్ము కడచనఁ దీవ్రజ్వరతప్తదేహయై వడవడ వడంకు కమలం
గాంచి దాది యావార్త వృద్ధతోఁ దెల్ప నాతండు ముదల నొసంగ నే .
భిషక్కుం గొనివచ్చితి. నాతండు నౌషధ మిచ్చి చనె; దదౌషధసేవనానంతర
మత్యంతబాధాకరం బగు వాంతిచే నామె యమితాయాసమ్ము సెంది ప్రభా
తంబగునం దనుకఁ దదాయాసాపిడితయై కడకు నలిక్కులన్ జూచి, “కళా
నిధీ! కళానిధీ” యని యెల్లెత్తి కేకవైచి కన్గవమోడ్చి. నే మెల్లరము సంధి

పాడనూపె ననుదిగులున జైద్యునికొఱకు వార నంపితి; మతం డరుదెంచు
 నంత కంతయు ముగిసె నన దద్వైతాంత మాలించి కన్న రోడికగట్ట
 కొంతతడ వట్టుండి పిదప శ్రీధరునియోదార్పులం దేటి కమలా చితిచిహ్నలఁ
 గొన్నిటి నడిగి లేచి నిలువంబడిన. కవిం గాంచి శ్రీధరుండు బావా! యీ
 యర్ధరాత్రమ్మన నెట కేగెద వన బ్రత్యుత్తరం బొసంగక టివ్వున నేగు
 నాతని జెంటనంటి శ్రీధరుండు పిల్చుచున్నను వెనుదిరిగియైన చూడక
 కళానిధి యా యంధకౌరమ్మన నదృశ్యుం డయ్యె.

ఓమ్.

శ్రీమ త్పరాంబికాయై నమః.



శ్రీ ర సా శ్ర య ము .

ఓ వ ద ల ము .

సీ॥ అది జీవగణముల • తుదివెలుం గయ్యదే
కాళరాత్రికిఁ గాగఁడాలడాలు
అది మానవాంత్యశాంత్యాలయం బయ్యదే
కాలమూ రికిఁ బగఁడాలమేడ
అది జనకోటిచిహ్నాలదీవి యయ్యదే
మి త్తికుతుకఁ దళుఁకొతుదండ
అది మృతప్రాణిబంధ్వాక్రోశ మయ్యదే
ప్రళయరుద్రునితాండవస్వనమ్ము

తే॥గీ॥ అది నరౌఘమ్ములకుఁ గడ • కల్బుచ్ఛోటు
అయ్యదే సమదృష్టిగా • నరసి యీశుఁ
డెల్లరికిఁ దుల్యముగఁ బంచియిచ్చుగేహ
మది మసనభూమి యమునిదివ్యరథ సేమి.

చ॥ చీకటి భూనభస్మలులఁచెల్వు గ్రసింపఁ జితాగ్నిదీపికల్
చేకొని డాకినుల్ వికటఁనృత్యములన్ బొనరింపఁగాఁ బిశా
చకుల మెల్ల పిండములఁ జేతులఁ దాల్చి యధారఁ బొక్క న
స్తోకస్యగాలరావములఁతో దిశ లెల్లడ మాటుమోగఁగన్.

తే॥ గీ॥ అతిభయంకరమైన ప్రేతాలయమునఁ
గాడు కాడున కేగి యాకవివరుండు
నెన్నియొ పరీక్ష లొనరించి యేగుచుండె
గాలి కూలిన వేటొక్కఁకాటిదరికి.

వ॥ ఇట్లు చిత్రావ్రతమ్మ లన్నియుఁ బరీక్షించి నిస్పృహఁ దపించి
యున్న రని నిట్టూర్పు లొలయ నొందుచితింజేరి యందు.

ఉ॥ నాలుగుదిక్కులన్ బుడమి యాటిన పులలగురుఁ జూచి యాం
దోళనతోడఁ గాటిని గనుంగవ లంటఁ బరీక్ష సల్పి స
గాలము లగి యుంట సాదఁ గాడ్పడఁ జేయమి పెటినటి యా
నా లివి పెట్టినట్లుతె కనంబడె నంచు నెదం దలంచుచున్.

చ॥ ఇది తలవైపు, పాదతల యియ్యది, యియ్యది యూరుయుగ్మ, మి
య్యది నడు. మియ్యదే యెద, యిదాగళ, మియ్యచె కా మొగము, నీ
యదె కనుదోయి, యంచుఁ జిత్తమందలి యస్థినిరూపణం బొన
ర్చుఁ దనమనమ్మనన్ ముగుదఁరూపము తాండవ మాడుచుండఁగాన్.

చ॥ తలఁపులలో నటించు వనితాలలితాకృతిఁ దచ్చితి న్నచం
చలదృఢభావనాబలమునన్ విరచించి తదేకదృష్టిమే
నిలిచెఁ గనుంగవన్ బొడమునీరము లింతలు నంతలె కెలం
కుల డిగి వార్ధిపోలిక నమంతరీతిగఁ దన్ను ముంపఁగాన్.

తే॥ గీ॥ ప్రాణమే లేని జీవితేశ్వరిచరిత్ర
తన తలఁపుశాసనమ్మపై యదనరుచుండ
మాసిపోయిన కలికివిలాసరుచులు
పునుకతతిపై నిరూపించుకొను నతండు.

తే॥ గీ॥ ఆతఁ డటు కొంతతడవు కొఁయ్యవడి నిలిచి
పొరలివచ్చెడు మఃఖాశ్రువుల నడంచి
చదికిలంబడి జీవితేశ్వరిచరిత్రఁ
బనవి పనవేడ్చె గద్గదఁస్వన మెసంగ.

౯

ఉ॥ హా, కమలాస్య! హా, సురుచిరాగర! హా, జగదేకమోహిని!
హా, కవయిత్రీ! హా, సవినయాత్మిక! హా, ప్రణయస్వరూపిణీ
హా, కిలకంఠి! హా, సహృదయా! భవదీయముణంబుఁ దీర్చి నీ
వీ కఠినాత్మునికా విడిచి • యేదిశ కేగితివో? హృదీశ్వరీ!

౧౦

తే॥ గీ॥ బాసతప్పినవానికిఁ • బ్రాచితమ్ము
నింత కఠినమ్ముగా విధియించితేల?
ప్రేయసీ! నీవు లేనట్టివిశ్వ మెల్ల
నాకనుంగవలకు శ్రీశానమ్మె సుమ్ము.

౧౦

మ॥ కడప్రాణమ్మున నున్నవేళ మది నీకౌఠిన్య నూహించి 'యె
క్కడ నున్నావో, కళానిధీ' యనుచుఁ గేకల్పెట్టి నావంట, బె
గడిలకా బాంధవు లెల్ల సంది యని యీగాగల్ చేవి న్నాటిన
ప్పుడు నెనకా మెయిఁ బ్రాణముల్ వదలవేమో? చయ్యనకా బ్రేయసీ!

మ॥ నను సాధించితి వన్నిరీతుల నెలంతా! పుణ్యయాత్రావ్రతం
బొనరింపక దురితమ్ము లారునని నే • నూహించితికా గాని పు
ణ్యనికాయం బిటు సేయు నంచు మదిలో • నావంతయే నెంచ ధా
త్యనియోగంబు నొకింత దాటఁ దరమానే యేకకేకా బ్రేయసీ! ౧౧

మ॥ అనవద్యంబు త్వదీయమానస, మనఁర్హ స్వాంతుఁడకా, ద్వద్దభీ
రనితాంతోజ్జ్వలనిష్కళంకప్రణయాఁర్థ జ్ఞానశూన్యండ నా
ట, నినుకా గాలుని కప్పగించితినఖండప్రేమసామాజ్యల
క్ష్మీని దక్కించుకొనంగ లేనయితఁ జామి మందబుద్ధికా సఖీ! ౧౨

౧౩

తే॥ గీ॥ భయముగా నుండె నీ గర్భభరము నాకు
నెల గతింపక మున్న రావలయునంచుఁ

దొరలు కన్నీటికొంగింటఁ ♦ దోఁగినార
మచె కడఋణం బని యెఱుంగఁనైతి నకట!

ఉ॥ నెమ్మది సంశయించెదవు ♦ నిత్యము నాదగు ప్రేమ నిష్కళం
క మొక్క, కళంకమో యని యఖండము నా ప్రణయమ్మగుర్చి నీ
కిమ్ముగఁ జెప్ప నప్పుడిదియే భవదీయహృదంబుజాసీఖ
డ్డమ్మన వ్రక్కలించెద నెడందఁ బరీక్ష యొనర్చు ప్రేయసీ! ౧౫

తే॥ గీ॥ పాపమో, పాపమో, యంచు ♦ బ్రతికినన్ని
నాళ్ళు మన సీయనైతి నీ ♦ నాఁడు కుమిలి
కుమిలి యేడ్చుచుంటిని? యీ వకుటిలమహిత
ప్రణయమ్మార్చి నీకు నాఁరకము లేదు. ౧౬

తే॥ గీ॥ నీదు ఛాయాపటమ్మును ♦ నీ ప్రణీత
పద్యములు నీకుఁ బ్రతిగ నర్పణ మొనర్చి
యీ యదృష్టవిహీనున; ♦ కేగినావె
కనికరఁపు దీవియైన లోకమున కబల! ౧౭

ఉ॥ ఏ కనుదమ్మి యశ్రుకణ ♦ మింత కనుంగొనినంత జీవముల్
పోకడ పెట్టుచాడ్పు వగఁపుట గనువాడనొ. యాకనుంగవల్
నాకయి యుబ్బుదేరఁగ నలందరుచున్ నిరతోష్ణ బాష్ప ధా
రాకలితమ్ము లైనవన ♦ నక్కట! గుండియ వీర దేలనో. ౧౮

తే॥ గీ॥ నీ హృదగ్ని చితాగ్నియై ♦ నిన్నుఁ గాలె
నాదు దుఃఖాశ్రుజలనిధి ♦ నాహృదంత
రాశబడబానలము నన్ను ♦ మ్రగ్గజేసి
కలిపి నీతోడ సుఖమ్మార్చి ♦ జలుప వకట. ౧౯

శా. లేరే ధారుణి నెంచునేన్ విధురకీలిన్ గాఁగి మోదమ్ము లే
పారన్ గూడి చరించు దంపతులు కట్ట! యిట్టి మర్యాద మె
వ్వారేన్ బొందిరె, లేక నా యశుఫలవ్రాతంబు మఃఖైకగా
ధారంభంబు నొనర్పనెంచెనొ మదీయాశాలతల్ తుంగఁగాన్. ౨౦

లే॥ గీ॥ తలఁప నే నింక స్థూలనేత్రముల తోడఁ
జూడఁగా లేనుకొ నీదుఁసోయగమ్ము
హా మదీయజీవంజీవమా! యయో! ప
ణయనిధానమా! హా సుఖానందమూర్తి!

౨౧.

క॥ అని తల మోచుకొనుచు నే
చిన నెవ్వగల సెగలాని • చిత్త మెరియ హా
యని నేలం బడియె నచే
తనునిక్రియక జీవకోటి • దయఁ ద న్నరయక.

౨౨

౪॥ కొంత తడ వట్లు పడిలేచి పెల్లుబుచ్చుచుఃఖమ్ము నడంచి యామెం
దలంచి.

ఉ॥ ఆలివి కాదుకొని, తనయావలిఁ గాంచఁగలేదుగాని, యి
లానికి నీకు భేదము రఁవంతయుఁ దోఁపనిభంగి నెల్లకృ
త్యాలిఁ బొనర్చి నాచుహృదయమ్మునఁ గాపురముంటి, నిండు చూ
లాలితనమ్ముతో నుతకఁలాకలితాస్యముతో హృదీశ్వరీ!

౨౩

మ॥ తల నొక్కించుక వాల్చి కేల్కొగిచి డెందమ్మందు విశ్వాససం
కలితానందము మిన్ను ముట్ట నెదియేక • గానిండు మీ చెప్పిన
టులు కావించెద నంచు నాయెదుట నొట్టుంబెట్టు కొన్నటి నాఁ
టి లసస్మోహనమూర్తి కన్నులకుఁ గట్టె న్నేడునుక బ్రేయసీ!

౨౪

ఉ॥ కమ్మని తేనెవాఁకలచొకారము లులసిలంగ నూత్నభా
వమ్ములతో సమగ్గిరసఁపద్ధతి నల్లిన పద్మజాలమే
నిమ్ముగఁ జూచి మెచ్చి కవయిత్రివి నౌ దన లజ్జ నొందు నీ
యెమ్మెకు సంతసించితెద • నీ గతు లెంచకయే హృదీశ్వరీ!

౨౫

శా॥ ఏ నేదేక నిశలక రచించునెడ నెంతే నీవునుం గూడ, యే
వో నాలక్కరముల్ లిఖించి సరియకానో లేదో? యీక్షింపు డం
చానకబెట్టి యెట న్ననుక విడువ కొయ్యారమ్మునక నాపనుల్
మానంజేసియు హాస్య మాడెడు నినుక • భావించెదం బ్రేయసీ!

౨౬

ఉ॥ నీకళ, నీయోయారమును, ♦ నీనగుమోమును, నీవిలాసమున్,
నీకవితారసస్థితయు, ♦ నీమృదుగానము, నీప్రగల్భముల్,
నీ కువు కూనినాదములు, ♦ నీ సగసోకులు, నీ సపర్యలున్,
నాకు సతమ్ము లంచు మది ♦ నమ్మితి నీగతు లెంచ కక్కటా! ౨౭

తే॥ గీ॥ కలికి నీ కేహ్యమైన జగమ్ము నాకు
భోగ్య మెట్లగు నని తలఁపోసినావు
వచ్చెదను నేను గూడ యే ♦ వాదులేని
తావుల సుఖింపఁ గలము మోదమున సకియ! ౨౮

శా॥ నిందావాక్యము లాడుచుండిరి యెరుల్ ♦ నే సమ్ముఁ జాలింత మ
న్నం దెన్యమ్మున నన్ను జూచి తగవఁనా మీకు లోకానికె
యెందేనికొ దమభావముల్ విడచువా ♦ రెవ్వార లాయంబద్య
ప్తిం దప్పంబడకున్న జాలు నను నీచి తంబు మెత్తున్ సఖీ! ౨౯

ఉ॥ గాదిలిచెదముల్ సలుపఁగా దొరకొన్న ట్టణమ్ములంచు, నే
మాదిరి లేనిప్రేమరసమండితకోపము నూనువేళ, న
త్యాదరశీతలేక్షణసుధారసధారల ముంచునాఁడు, నా
యీ మరదృష్టపుం దళ యొకింతయుఁ దోపకపోయెఁ బ్రేయసీ! ౩౦

మ॥ జడవ్రేట్లం బడి మాటుమో మిడిన నాచాయన్ విలోకించి యే
వడువున్ జేతలనేని నాప్రణయకోపం బార్పఁగారామిఁ జే
రడ లేపార ననున్ ట్టమింపఁదగు నేఁ ♦ డంచున్ విచారాశ్రుధా
రలఁ దోఁగాడుచు నాకవుంగిలికిఁ జేరన్ వచ్చు ని న్నెంచెదన్. ౩౧

చ॥ ప్రణయము మీఱఁగా రజతఁసాత్రమునందు నవోదనమ్ము శా
కనిచయమున్ మఱిించి ననుఁ ♦ గాంచి హసించి చవుల్ వచించు చ
ల్లన “మడి వీవనం” గొని కఠమ్మున వీచుచు నాకు వృద్ధుపాం
తన గుడువంగఁ బెట్టు వనితాలలితాకృతి నింకఁ గాంతునే? ౩౨

శా॥ అంచుల్ తీర్చినకుచ్చెళుల్ పదములం ♦ దలాడఁగా, మేని కొ
మ్మించున్ మించెడు తళ్ళు దువ్వలువపై ♦ మేల్మించఁ, జిఱువ్వు రా

ణించన్ మోవియపై, నిజాస్యము ప్రపంచించన్ విలాసమ్ము, శ్రీ
నించన్ జూడ్కులు, దేవిఁ గొల్చెడు నినున్ ♦ జింతించెదన్ బ్రేయసీ!

మ॥ కలితానూనరతిన్ సుఖించునెడలం ♦ గౌగిల్లలో సొక్కువే
శల గండమ్ముల ముద్దువెట్టుచుఁ బ్రియాఁలాపమ్ములన్ ముంచు నాఁ
డలిసిలాలకముల్ నఖప్రతీతి నఁవ్యాజమ్ముగా దువ్వుచోఁ
దలఁపన్ నీపయిఁ బ్రేమ యింతదని డెందమ్మంచునన్ బ్రేయసీ! 3౪

చ॥ పులుకుపులుక్కునన్ గనుల ♦ ముంచెడు నశ్చులతోడ గదదా
కలితవచస్సుతోడ భయఁకంపితగాత్రముతోడఁ బెనిగుల్
తలఁకొను మోముతోడ నెలఁదాటకము న్నరుదెండటంచు న
న్నెలయుచుఁ బల్కు నీ కభయ ♦ మిచ్చి తొలంగితి సైపుమా సఖీ! 35

తే॥ గీ॥ సైపుమా యంచు వేడుచుఁ ♦ జరణసీమఁ

దలను వ్రాల్చిన ననుఁ బ్రియం ♦ బొలయఁ గాంచి

కౌగిట గదించు మోహనాఁకార మీ భ

వమ్మునందున నాకుఁ గన్పడదు కాదె.

3౬

ఉ॥ ఇమ్మెయి నంత్యకాలమునఁకే జనుదేరమి నే మటంచు డెం
దమ్మున సంతపించితివొ ♦ నాకు లిఖించిన యట్లు నిండు ప్రి
ణమ్ముఁ దొలంగువేళనయిఁనన్ గతినున్ ఖలు నీకృతఘ్ను నా
మ మ్మెటు లెంచినావొ యణుఁమాత్రము కిన్క వహింప కంగనా! 3౭

తే॥ గీ॥ ఈ చితాగ్నిమహాజ్వాలఁలెల్ల నన్ ద

హింపఁజేసినఁ గొండయుఁ ♦ బృథివి నేక

మై ననున్ నల్చివేసినన్ ♦ గాని నాదు

కలుషమున కేమి నిష్క్రతి ♦ కలదు కలికి!

3౮

తే॥ గీ॥ స్వప్నమందైన నా కంటఁ ♦ బడి క్షమించి

తి నని నీవు వచింపకుండిన నెలంత!

యిహపరమ్ములలోన నీ ♦ యీ కృతఘ్ను

వేషికిన్ దావు దొరుకునే ♦ విశ్రమింప?

3౯

...

...

...

...

క॥ అని కొండొకతడ వాఁగియుఁ

గనుదమ్మి నిమిలితమ్ముఁగాఁ దలఁపుల నా
ననఁబోడి నిలిపి ధ్యాన

మ్మున మునిఁగెన్ సుదతిఁ గాంచుఁపూన్కి యెసంగన్. ౪౦

వ॥ ఇట్లు ధ్యానించియుఁ గలికి నరయఁజాలక యోజన మెఱయ.

తే॥ గీ॥ కాలబద్ధమ్ము లోకమ్ము • కాలబద్ధ

మీ జనోఘమ్ము సర్వమ్ము • నీవు నేను

గాలబద్ధుల మట్టెటఁ • గలికి! నీవ

యెట్లు స్వప్న సాక్షాత్కార • మీయఁగలవు. ౪౧

వ॥ అని కాలు నుద్దేశించి.

క॥ ప్రణయపిపాసావేశిత

నను నాప్రణయార్ద్రమ్మూర్తి • నాజీవముతో

ననుకంపఁ గలుపుము మన

మ్మున నినుఁ గొల్చెదను కాలఁమ్మా! సతమున్. ౪౨

తే॥ గీ॥ నా ప్రణయభాగ్యరాశిని • నా విశుష్క

జీవితానందమూలంబు • నీ విభావ

రి నొకసారి చూడఁ దలంతుఁ • గనికరమున

దానిఁ జూపింపుమా దయాఁర్ద్రస్వభావ! ౪౩

నీ॥ కడ కేమి మధువు చిల్కఁగ నెంచెనో నాను

పతితజీవితనీచఁపాత్రయందుఁ

దుద కెటుల్ హృదయతంత్రుల మీట నెంచెనో

నా హృదయాగ్నికి • దోహదముగఁ

జివర కే ప్రతినలఁ • జెల్లింపనెంచెనో

నా త్నమాపణవితానమ్ము లురలఁ

జనుచు నే ప్రళయగర్జనఁ జేయనెంచెనో

నా శిలాసదృశమనస్సు ప్రియల

తే॥ గీ॥ నంత్యమం దెట్టివాగ త • మభిలషించి

నదియొ మాస్థిరప్రేమ చిహ్నముగ దాని

నడిగి చూచెదఁ గృప నూని • యామె నొక్క .

సారి చూపింపుమా నమఁస్కార మిడుదు.

౪౪

మ॥ అనిసరం బవిచారణీయ మకృతం • బన్యాయ్య మీ కౌర్య మే
టనువో మానవజాతి కీతఁ డిటులే • లా కోరెనం చెంచెదే
మొ సతికా నాకయి ధారవోసి సకలంబుకా నన్నె స్రాణం బటం
చనుకొంతకా గడసారి కొంచు కొఱకేకా • యత్నుంచు టన్యాయ్యమే?

ఉ॥ న్యాయమే? మీసభాంగణము • నకా మనులేకా దల లూపనెంతురే?
పాయని ప్రేమరాజ్యవిధి • వప్రమదామృతదోలికావిహా
రాయతభృంగదంపతుల • యం దొకదాని వధింపఁజూచు ట
న్యాయము కాదె ప్రేమకరు • జారహితం బిల ధర్మమే ప్రభూ. ౪౬

ఉ॥ లోకమనోజ్ఞతాప్రణయ • లోలుప మైన స్వతంత్రగానమా
లాకలనమ్ముచేత దిశ • లకా విహరింపుచు సాత్వికోదయ
శ్రీకి! నిధాన మై యెసఁగు • భృంగకులాంగన నేల తుంచితో
యీ కనికార మేది యది • యే మపరాధము సల్పెనో ప్రభూ! ౪౭

తే॥ గీ॥ ప్రణయపరిమళ మఖిలది • కృతతి నిండ
దైవగతిచేత నొక్కల • తకా వసించి
జగము మఱచిన కొంబూవు • జంట వేలు
పలుపఁ జేయాడు నొక్కొము • స్కరునికైన.

క॥ నీవేడ? దయావిరహిత

మీవిత మేడను? మదీయ • వృజినమె ని న్ని

త్రోవ నడిపెనేమొ? కృపా

భావమ్మున నాచువిన్న • పముఁ జేకొనుమా.

౪౮

చ॥ ఎఱుంగనివాడఁ గా నుసురు • లేదినజీవుల కెల్ల నీదుచు
టటికము తప్పదంచు, నక • టా! యటులైన యనాథపాలి ని
ష్కరుణముగా చురంతనర • కమ్ములఁ ద్రోయుదువంచు నింత ని
షురుఁ డగు నెవ్వఁడేకా నెనరు • జూపుటసత్య మటంచుఁ గాలుఁడా!

చ॥ ఎఱిఁగియు నిట్లు వేడగత • మేమనె దేనియు నిన్నుఁగూర్చి వి
స్ఫురతరధర్మమూ రి వను • సూకులు వింటి, దయాప్రియత్వమే
జెరవగు ధర్మసిద్ధి కని • పెదలు హాకొనుచుందుగాన ని
క్కరణిని వేడుచుంటిఁ గనికొరము నూనుట పాడియా ప్రభూ! ౫౧

చ॥ హృదయము వ్రక్కలౌ హృదయమే కలదేనియు నేరికేని నా
కథ వినినంతమాత్ర, నవుఁగాదని యాడవుగాఁక నాదుగ
దదికరవమ్ము నీచెవుల • గాడదొ గాడియు మానముద్రయే
కద యధికొరగొరవముఁ • గాఁచును పో యనుకొంటివో ప్రభూ! ౫౨

మ॥ ఒరునాలిన్ గమియించి దానిఁ గనునుద్యోగమ్ము వాటించి యీ
మొఱకుండున్నుఁడై మెయిన్ మఱచియేమో ప్రేలుచున్నాఁడు తాఁ
దిరమ ట్టితఁడు మేను వీడుక్షణమందే వీనికిన్ దగయు
తర మీయందగు నంచుఁ గ్రోధదశనందన్ బోకుమీ నాపయిన్. ౫౩

వ॥ అని యొక్కొంత మిన్నకుండి యినుమడించిన దుఃఖమ్మునఁ గాలు
నుడేశించి.

సీ॥ క్షీరసరన్యాయసిద్ధి కాలముఁ బుచ్చు
పతి సతి నెడబాపు • పాతకమ్ము
జరతమాతాపితృచరణసేవ యొనర్చు
చిటుత నొక్కరు మ్రొందఁజేయునఘము
రూపయావనకళాధావిద్యాన్వితుఁ
గడుబాల్యమున దూల్చుకలుషఫలము
కంకణత్యాగమ్ము • కాకమున్నె సుమాంగి
విధవగా సల్పు కిల్బిషచయమ్ము

తే॥ గీ॥ చివరకు ననుంగులను నిరీక్షింప నెంచు
కొనినవారి క్షణమ్ములోఁ • మనుగఁజేయు
పాపమున్ ధర్మ మున్న నెప్పటికినైనఁ
గట్టికుడుపకమానునే • కాల! నీకు.

౫౪

వ॥ అని యొక్కొంత విచారించి.

తే॥ గీ॥ ప్రకృతిలోన స్వతంత్ర మెవ్వరికిఁ గలదు
ఈవు నుద్యోగివేకదా • యీసమ స
మునకుఁ గర్మ మాధార మం • చని వచించు
కాదె కాస్త్ర చయమ్ములు • కాలమూర్తి!

౫౫

వ॥ అని తన ప్రేయసిం దలంచి.

తే॥ గీ॥ కఠినలోక మ్మొకింతేనిఁ • గన్నుఁ గాన
దవల విధి దానికే సహాయ మ్మొనర్చు
ధర్మమా యన్నఁ గర్మపథమ్ము దొక్కు
బ్రణయపరిమళ మన్న స్వప్నంపుగాథ.

౫౬

తే॥ గీ॥ కర్మబద్ధుండు జీవుండు • కర్మ యనఁగ
బూర్వభవమున నీ జన్మపుంబధమ్ము
నక మెసవఁ గట్టుకొన్న యన్నంపుమూట
దానిఁ గుడువక తోయ నెవ్వని తరము.

౫౭

తే॥ గీ॥ తెరువు బత్తెమ్ము సెల్లినఁ • దిరిగి బత్తె
మును గ్రహించి యీపుట్టువున మతోక్క
దారిఁ జనుచుండు నీ జీవతతులలోన
నీవు నే నెవ్వరమొ యెట్లు • లెఱుఁగఁగలము.

౫౮

తే॥ గీ॥ ఎట్టి లేబచ్చికబయళ్ళ • నెట్టివనుల
నేమహీరుహచ్ఛాయల • నేస్రవంతి
తటుల సుఖమూరివె ముదాస్తాన వగుచు
నెచట నున్నావో నన్న విస్మృతివహించి.

౫౯

మ॥ అవని నీకయి నే నొనర్చుగల కార్యం బేమియున్ లేదు నీ
యవతారమ్ము మదీయమానసమునం • దావాస మై నిల్చి మ
త్కవితాచిత్రములన్ నటించు సతతిఖ్యాతమ్ముగా; నీవ యొ
జ్జవు నెకూర్చిన గాథదీక్షితుడనై • సాగింతు నా కాలమున్.

౬౦

తే॥ గీ॥ నీకు నర్పించినట్టి నా • నెమ్మనమ్ము
నొరుల కర్పింపఁ జాల నా • యుసురు లుండు

దనుకఁ గాపాడి యాపయిఁ ♦ దరలివచ్చి
నీది నీ కిచ్చువాడె నెంతే లతాంగి!

౬౧

తే॥ గీ॥ నీవలె దృఢానురాగసంధీపితుండఁ
గాకపోయినఁ గాని యీకార్యమైనఁ
జేయఁగల శక్తి గూర్చు నాశీస్సు లిడుతఁ
గనకదుర్గాంబ సతతమ్ము ♦ కలికి! నాకు.

౬౨

చ॥ ప్రతి న వహించినట్లులు లవంబును దప్పక సత్ప్రతివ్రతా
నీతిఁ దనువుకొ దృఢించితి వధీరుడ నేను గృతఘ్నుడ౯ భవ
త్ప్రతి యనిపించుకోదగనివాడఁ ద్వదాత్మకు శాంతిఁ గూర్చు నా
ప్రతినయు నేడు దీర్చెద, వివాహము వీడి యతీశ్వరుండ నై.

తే॥ గీ॥ ఏ ప్రకృతి నన్ను నీక్షించి ♦ యేడ్చుచుండె
హిమకణమ్ములె బాష్పవాహినులు కాఁగ
నా ప్రకృతి సాక్షి కాఁగ సన్న్యాసి నగుచుఁ
గాలమును బుచ్చువాడె నీకై లతాంగి!

౬౩

తే॥ గీ॥ ప్రకృతిలో లీన మైపోయి ♦ ప్రకృతిలోన
నీ స్వరూపమ్ము నీక్షించి ♦ నీదు నామ
మంత్రనిధ్యానరతుడై నై ♦ మామకీన
కాలమును ద్రోయువాడె నీకై లతాంగి!

౬౪

సీ॥ కలవుబో నీమేనితగులు నెఱసంజ

సంచుచాయలలోన ♦ మించుఁబోడి

౬౫

క్రాలుఁబో నీ కపోలములచెల్వము గులా

బి పువురేకులలోన ♦ వెలఁదిమిన్న!

నెరయించుఁబో నీదు ♦ నెఱులనిగులు గండు

తేఱిమొత్తములోనఁ ♦ దీపులాడి!

సవరిలుఁబో నీదు ♦ నవుమోముకళ లెల్ల

నిండుజాబిలిలో ♦ నీలవేణి!

తే॥ గీ॥ వఱలుఁబో నీదుశ్శేవేసంపుఁబరువ మెల్లఁ
బ్రకృతికళ్యాణమూరిలోఁ ♦ బ్రణయమూరి!
యిట్లు మృతజీవవై నీవు ♦ నెసఁగుచున్న
నాకు జీవన్మృతవై కాదె ♦ నాతి! ధాత్రి.

౬౬

తే॥ గీ॥ భావనాప్రాధి నీ స్వరూపమ్మఁ బ్రకృతి
యందునం గాంచి తావకానందదర్శ
నాద్యఖిలవరనలఁ దృప్తి ♦ నందువాడఁ
బ్రణయయోగమ్ము సిద్ధించువఱకు నతివ!

౬౭

సీ॥ ఏ చాయఁ గిన్నరీబృందంబు ప్రణవశీ
రారవంబులఁ దేలియాడుచుండు
నే వీట భర్త సేవాపైమషీమణు
లానందమున నోలలాడుచుండు
రేచక్కి యోగసమృద్ధమానిగణంబు
లభివాంఛలకు నడయాడుచుండు
నే దిక్కు మోక్షకాంతాదరస్మేరాచ్చ
కౌముదీరేఖ జగ్గాడుచుండు

తే॥ గీ॥ నే వని పరాంబికాకథామృతవిలోల
భక్తహృదయాంబుజముల రాపాడుచుండు
నా సలమ్ములు మర్రావిహారభూము
లంగనా! నీకుటీరమ్ము ♦ లగును గాత.

౬౮

వ॥ అని దుర్గాలయమ్ముపైపునకుఁ జూడ్కి నిగుడ్చి.

తే॥ గీ॥ ప్రణయమంత్రమ్మె ప్రకృతిసర్వస్వ మంచు
దలచి చరితార్థయైన నిర్మలచరిత్ర
మామకీనమనోరంజ్యమండితాత్మ
కఖిలసౌఖ్యమ్ములిడు! పరమందు నంబ!

౬౯

శా॥ అదిగా నే నిను వేడినాడ జగదంబా! త్రోయుకీ పాపమం
దీ దౌర్భాగ్య నటంచు నన్ని వినకీ ♦ వీకాంతనుం గూర్చునాఁ

డోదార్యాశిషముల్ పొనర్పు మని సంపార్థించితిగాని, యి
ట్టి దుఃఖాగ్నినిఁ గాల్చు వంచెలుఁగ నన్నెంతేని దుర్గాంబికా!

20

ఉ॥ కోరినయట్టి కోర్కె లొనఁగూర్చెడు చుట్టమవొటఁ జిత్కళా
కొరిణి వొట, భోక్తివిని • కర్తివి నొటను, బుణ్యపాపపు
భారము లెల్ల నీపయిన • వైచి భవచ్ఛరణాబ్జయుగ్మ మా
ధార మటంచు నమ్మితిఁగదా యిటు సల్పితి వేల? యంబికా!

21

శా॥ శ్రేయోదాత్త్రివి నాకు శ్రేయ మిడఁగాఁ • జింతించియే మామక
స్థాయత్రేమనిధానముఁ మరుగుసల్పుఁ జాగి విజ్ఞాన రా
గాయతుఁ బొనరించినావు ననుఁ గర్మాంభోధి లంఘంప నే
జేయంబోవు ప్రయత్నముల్ సఫలముల్ • చేయంగదే యంబికా! 22

శా॥ ఖేదోద్దిపక మీ హృదబ్జము, లతాంగీప్రేమగాధావిధా
నాధారంబున దుఃఖకీలికలఁ ద్రోయఁ జాగునేకాని దుః
ఖాదిచ్ఛేదక నిశ్చలాంచితతపోవ్యాపారముఁ బూన నీ
దేదారిఁ ఘటియించెదో యది విధాత్రి! స్వర్ణదుర్గాంబికా!

23

శా॥ అంబా! కర్మమహాటవిఁ బడి సతీన్యాయమోహవలీ నికుం
జంబుం గాంచి పశ్యమాఁ గడచునాసఁ విశ్రమింపఁ ఛటా
రంభప్రోజ్జ్వలదావపావకళిఖాకౌఁతంబుగా దిక్కు లె
ల్లం భీతిఁ నిను వేడు నప్పధికుఁ గాలఁ ద్రోయు టేన్యాయమా? 24

ఉ॥ కాన దయారసమ్ము కడఁగన్నులఁ దాండవ మాడ బ్రహ్మచ
ర్యానతలోభమోహవిషయాన్వితుఁగా, నిరవద్యనిశ్చల
ధ్యానపటిష్ఠనిష్ఠునిఁగఁ • దాపసిఁగాఁ బొనరించిపిమ్మటఁ
లీనము సేసికొమ్ము జనని! భవమజ్జ్వలమూరిలోపలఁ.

25

తే॥ గీ॥ విశ్వచైతన్యమూరి వై • వెలయు నీవ
కొక ది క్కేరు గలరు లోకమున నాకు
నెనరు దనుపారుచూడ్కి దీవన లొసంగి
కలుపుకొనుమమ్ము నీలోనఁ • గన్నతల్లి.

26

సీ॥ కావింపుమా! వృద్ధవైవాహికపికాచ
జాలమ్ములను నేలపాలుగాగ

జెలయింపుమా భర్తా విరహితబాలికా
ప్రతేతికి కళ్యాణః జైభవమ్ముఁ
దనరారఁజేయు మా ధర్మాంచితానురా
గరసోరుహృద్వధూః పరగణమ్ముఁ
గలిగింపుమా కన్యః కావిక్రయస్వాంత
మాతాపితృలకు సన్మానసమ్ము

తే॥ గీ॥ నాశిషము లీయుమా ప్రణయప్రపూర్ణ
విహరణవిహంగసదృశపవిత్రహృదయ
నాయకౌనాయకులు వియోగాయితాగ్ని
సోమ నొందకయుండ లోకకజనని!

22

తే॥ గీ॥ అనుచుఁ గొనగోట నెగమిటి యశ్రుబిందు
వులను, అస్థివిత్తపైన నిలిపిచూడ్కిఁ
దిరిగి తెప్పలఁ జిప్పిలి దృష్టిరోధ
మును బొనర్పరగఁ గన్నర మనియె నిట్లు.

23

సీ॥ నాదురవస్థఁ గాంచఁగ లేమి మింట నొ
క్కొకటిగఁ దారు తారకలు సాక్షి
నను నూరడింప నల్లనఁ జిన్నికెరటాల
దరి కంపెడు నదీమతలి సాక్షి
నాకై తుషారకణవ్రాత మశ్రుధా
రలు గాఁగ నేడ్చెడు ప్రకృతి సాక్షి
నాయెడ్చు వించుఁ గులాయమ్ములను వీడి
చదలఁ గుందుపులుంగుజంట సాక్షి

తే॥ గీ॥ నా నయనజమ్ములై, కవోష్ణమ్ములై, న
దీసమానమ్ములై, యెడతెగక పారు
నశ్రుధారలు సాక్షి యే యతివ కేని
నా ప్రణయసూన మర్పింప నమ్ము మబల!

24

ఉ॥ హే దరహాసవాసితముభీ! యదిగో యద నయ్యో జ్ఞానభా
నూదయ మాటకుఁ బ్రకృతి నూల్కానియెఁ గనకార్ద్రరేఖ శాం

త్యాదరకృష్ణపక్షుడివఁ సాంత్యకళానిధి వెల్ల నయ్యె నే
నీ దినమే యతిత్వము గ్రహింపఁగ నేగెద, నాజ్ఞ నీయుమా! ౧౦

క॥ అని రెండడుగులు ముందున

కు నడచి వెనుదిరిగి నిల్చి ♦ గోడున దుఃఖాం

బునివహ మురలఁగ గదద

నినదమ్మున నాతఁ డిట్లు ♦ వెవ్వగఁ బలికె.

౧౧

సీ॥ అడుగంటరాని నాఁయభివాంఛితములోనఁ

గలికి! నీ చాయలే ♦ కానుపించు

నిట్టలం బైన నా ♦ నిట్టూర్పునెగలలోఁ

బ్రణయిసి! నీచరిత్రయె స్పృహించుఁ

గడవల నింపు నా ♦ కన్నీటి తెరలలోఁ

బ్రేయిసీ! నీదు మాఁ రియె నటించు

ధ్యానమ్ము మాను నా ♦ మానవ్రతములోన

రమణి! నీనామవర్ణమె స్ఫురించు

తే॥ గీ॥ రాగశూన్యమ్ము నైన నా ♦ యోగముద్ర

లోఁ గుములఁ జేయు నీదువిఁ యోగకీలి

శాంతి యత్నించు నాదునేఁకాంతసీమఁ

దెలువ నీతుది పల్కె ప్రతిధ్వనించు

...

...

...

...

తే॥ గీ॥ ఇట్లు వ్రాకుచ్చి స్వర్ణమృగశ్వరీని

వాసమార్గమ్ముఁ బట్టి యఁవ్వాఁడు నడిచె

మెలఁత పునుకలఁ గనుచూపుఁ మేరవఱకు

వెనుదిరిగి చూచుచున్ దుఃఖవివశుఁ డగుచు.

౧౩

...

...

...

...

తే॥ గీ॥ ప్రకృతిసిద్ధంబు నగుస్వరూపం బొకండు

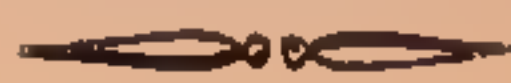
ప్రకృతిమూలంబు నగు మహాప్రణయమొకటి

ప్రకృతి నాడించు దురావిలాస మొండు

నాకవీంద్రునకు స్మరణీయమ్ము లయ్యె.

౧౪

స మా ప్ర ము.



పతత్కవికృత గ్రంథములు.

వె లు వ డి న వి .

1. శ్రీ ఉమాధవ తారావళి.
2. శ్రీ బాలా త్రిపురసుందరీశతకము ... 0-2-0
3. శ్రీమతీదేవి (నాటకము)
4. ప్రేమపూర్ణ (పద్యములు) ... 0-4-0
5. రసాశ్రయము ... 0-10-0

(మధురమగు పద్యకౌవ్యము. శైలి సులభము. నూతన భావములు. శృంగారరసభరితము)

వె లు వ డు న వి .

6. ఆంధ్ర గరుడపురాణము
(సంస్కృతమునుండి ఆంధ్రీకరింపబడినది.)
 7. అజితసింహ (చరిత్రాత్మకమగు 5 అంకముల నాటకము.)
 8. ఛత్రసాల్ డిటా
 9. శ్రీ కనకదుర్గా శతకము.
 10. అవధానతరంగిణి (1 వ భాగము - అపవధానములు.)
 11. డిటా (2 వ భాగము - శతావధానములు.)
- బుక్కు సెల్లరుల కనుకూలమగు రేట్ల కీయబడును.

ఇతరు లొక్కదినమున వ్రాయించి పరీక్షించినవి.

12. శ్రీ హనుమద్విజయము

(6 ఆశ్వాసముల ప్రబంధము. శ్రీ శ్రీ మిట్టపల్లి రాజావారు వ్రాయించినది.)

13. శ్రీ చెన్న కేశవశతకము

(శ్రీ శ్రీ గద్వాల మహారాణీవారు వ్రాయించినది. అచ్చయినది.)

14. శ్రీ రామలింగేశ్వర శతకము

(మేడిచల్ శ్రీమంతులు వ్రాయించినది.)

15. శ్రీ వేంకటేశ్వర శతకము

(శ్రీ శ్రీ ఆరుమూరు రాజాగారు వ్రాయించినది.)

16. శ్రీ రామలింగేశ్వర శతకము

(పాలమూరు శ్రీమంతులు వ్రాయించినది. సుగంధివృత్తములు)

17. కుమారాభ్యుదయము

(పద్యకావ్యము. నందికొండలో నొక శ్రీమంతుడు వ్రాయించినది)

18. శ్రీ వేణుగోపాల శతకము

(శ్రీ తిమ్మానగరం రాజావారు వ్రాయించినది.)

వలయువారు :—

శ్రీపతి త్ర్యంబకరావు, శతావధాని,

గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

